

Vastuullisuuden johtaminen

Vastuullisuuden kohokohdat vuonna 2016 2

Vastuullisuus Keskon strategiassa 3

Kuuntelemme sidosryhmiämme 6

Johtamismalli ja -järjestelmät 8

Vastuullisuusohjelma

Vastuullisuusohjelma 12

Hyvä hallinto ja talous 13

Asiakkaat 17

Yhteiskunta 22

Työyhteisö 25

Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat 31

Ympäristö 38

Muut toimintamaat 42

Esitettävät tiedot

Taloudelliset vaikutukset 45

Ympäristövaikutukset 55

Sosiaaliset vaikutukset 71

GRI ja UNGC

Raportointiperiaatteet 89

Olenaisuusarvio 90

GRI- ja UNGC-taulukko 91

Varmennusraportti 100

Yhteystiedot 103

GRI-raportti

Keskon vuosiraportti 2016

Vastuullisuuden kohokohdat vuonna 2016

1

Kerromme uusilla sivuillamme, miten edistämme YK:n kestävän kehityksen tavoitteita toiminnassamme.

[Tutustu YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Kesko -sivuihin >](#)

2

Teimme ihmisoikeusarvioinnin ja julkaisimme ihmisoikeussitoumuksen.

[Lue lisää >](#)

3

Julkaisimme K Code of Conduct -toimintaohjeiston koko henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille.

[Siirry K Code of Conduct -sivustolle >](#)

4

Rakennutimme aurinkovoimalan kahden K-Citymarketin ja yhdeksän K-Supermarketin katolle.

[Katso video >](#)

5

Teimme muovilinjauksen ja sitouduimme vähentämään muovikassien kulutusta.

[Lue lisää toimenpiteistämme >](#)

😊

Olemme vuoden 2017 Global 100 -listalla maailman 25:nneksi vastuullisin yritys ja paras kaupan alan yritys.

[Siirry listaan >](#)

Vastuullisuus Keskon strategiassa

”Vastuullisuus yhdistettynä vahvaan identiteettiin ja houkutteleviin brändeihin on entistä enemmän toiminnan edellytys jokaisessa liiketoiminnassa.”

Matti Kalervo, vastuullisuusjohtaja

Keskossa vastuullisuustyö on jokapäiväistä tekemistä.

Vastuullisuustyö perustuu [Keskon arvoon, visioon ja missioon](#). Vastuullisuustyötä ohjaavat [Keskon strategia, yleiset yhteiskuntavastuun periaatteet, K Code of Conduct -ohjeisto](#) ja [Keskon ostotoiminnan periaatteet](#).

Keskon [vastuullisuusohjelma](#) sisältää sekä lyhyen että pitkän aikavälin tavoitteita. Ohjelmassa on kuusi teemaa: Hyvä hallinto ja talous, Asiakkaat, Yhteiskunta, Työyhteisö, Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat sekä Ympäristö.

Vastuullisuuden yleiset toimintaperiaatteet

Keskon konsernijohtoryhmä on hyväksynyt [konsernin vastuullisuusperiaatteet](#). Niissä on määritetty taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun peruslupaukset.

Periaatteisiin on kirjattu myös Keskon sitoumukset kansainvälisiin julistuksiin ja sopimuksiin. Näistä keskeisimmät ovat:

- YK:n ihmisoikeuksien julistus ja lapsen oikeuksia koskeva yleissopimus
- ILO:n sopimus työelämän perusoikeuksista
- OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille

- Kansainvälisen Kauppakamarin Kestävän kehityksen peruskirja ja lahjonnan ja korruption vastaiset ohjeet
- YK:n Global Compact -aloite
- YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet (Sustainable Development Goals)
- Business Social Compliance Initiativen (BSCI) ostotoiminnan periaatteet

Arvo

Asiakas ja laatu – kaikessa mitä teemme

Visio

Olemme asiakkaan valinta ja kaupan laatujohtaja Euroopassa

Missio

Luomme vastuullisesti hyvinvointia kaikille sidosryhmilllemme ja koko yhteiskunnalle

”Kesko on mukana YK:n Global Compact -aloitteessa ja on kaikissa toimintamaissaan sitoutunut noudattamaan kymmentä yleisesti hyväksyttyä ihmisoikeuksia, työelämää, ympäristöä ja korruptionvastaista toimintaa koskevaa periaatetta.”

Mikko Helander, pääjohtaja

Keskon vastuullisuuspolku

K Toiminnassa: SDG:t tutuiksi K-ryhmän joulukalenterin avulla

Joulukuussa 2016 Keskon intrassa, Keskonetissä, availtiin ennennäkemättömiä joulukalenteriluukkuja. Keskolaiset tutustuivat YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin suuren suosion saaneella, yhteisöllisellä tavalla. Joka työpäivä yksi keskolainen kertoi videotervehdyksellä muille siitä, miten Kesko edistää päivän YK:n kestävän kehityksen tavoitetta vastuullisuustyössään.

Kesko julkaisi marraskuun lopussa [YK:n kestävän kehityksen tavoitteet ja Kesko -sivut](#). Kesko on sitoutunut tukemaan toiminnassaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteita ([Sustainable Development Goals, SDGs](#)). Sivuilla kerrotaan, miten Kesko edistää kaikkia 17 tavoitetta käytännössä.

Miten sitten saadaan kiireiset ihmiset tutustumaan sivuihin? Tätä mietittiin konsernin yhteiskuntavastuu -yksikössä marraskuussa, kun sivujen sisältö alkoi valmistua.

"Yhteiskuntavastuun asiantuntijamme **Sohvi Vähämaa** ja **Minna Saari** saivat silloin loistoidean. Joulukuussa on ennen jouluaattoja yhtä vaille saman verran työpäiviä kuin YK:n kestävän kehityksen tavoitteita eli 17. Tehdään intraan joulukalenteri, jossa avataan joka päivä yksi luukku eli SDG!", kertoo Keskon vastuullisuusjohtaja **Matti Kalervo**.

Tuumasta toimeen

Idean saatuaan Sohvi ja Minna eivät kauan aikailleet, vaan ryhtyivät etsimään eri puolilta K-ryhmää henkilöitä, jotka haluaisivat kertoa muille SDGeistä rennolla joulutervehdyksellä.

"Meillä on ihania työntekijöitä ja kaikki lähtivät heti innolla mukaan. Kuvasimme videotervehdykset puhelimitse intrakäyttöön. Suurin osa videoista saatiin yhdellä otolla purkkiin ja niistä tuli välittömiä ja aitoja.", Sohvi ja Minna kertovat.

Joulukalenteri saa suuren suosion

Ensimmäinen luukku aukesi intrassa 30.11., jolloin rakentamisen ja talotekniikan kaupan vastuullisuuspäällikkö **Jesse Methner** kertoi, miten Kesko edistää SDG 1:tä, Ei köyhyyttä.

"Me K-ryhmässä luomme työtä ja hyvinvointia, niin kotimaassa kuin globaalisti", kertoo Methner omalla videollaan ja toivottaa lopuksi joulun toivotuksiksi rauhaa ja rakkautta.

"Monta päivää kului siihen, että ihmiset pysäyttelivät minut käytävillä ja kehuivat joulukalenteri-idea. Tämä oli loistava tapa saada kiireiset ihmiset pysähtymään ja miettimään, mistä YK:n kestävän kehityksen tavoitteissa on kyse", sanoo Jesse.

Päivä päivältä edettiin tavoitteesta toiseen ja joulun mennessä kaikki luukut oli avattu. Työ YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi jatkuu tästä eteenpäinkin.

"Aiomme jatkossa linkittää tekemisemme näihin tavoitteisiin. Esimerkiksi vuosiraportissamme kerromme, miten vastuullisuusohjelmamme liittyy YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin. On hienoa, että YK on julkaissut nämä maailmanlaajuiset tavoitteet, jotka kuuluvat meille kaikille: valtioille, yrityksille, sijoittajille, kansalaisjärjestöille ja kaikille kansalaisille", sanoo Matti Kalervo.

Kuuntelemme sidosryhmiämme

Keskon toiminnan ja yhteiskuntavastuun vaikutuksia arvioitaessa huomioidaan keskeiset sidosryhmät:

- asiakkaat
- sijoittajat ja Keskon omistajat
- Keskon henkilökunta
- kauppiat ja kauppojen henkilökunta
- tavarantoimittajat ja palveluntoimittajat
- media
- viranomaiset
- kansalais- ja muut järjestöt
- ammattiyhdistykset

Keskon vastuullisuuden [olennaisuusarvio](#) ohjaa Keskon yhteiskuntavastuu- ja sidosryhmätyökentelyä. Toimintaa kehitetään kaikilla vastuullisuuden tema-alueilla keskeisten sidosryhmien odotusten mukaisesti.

Sidosryhmätarkastelu sisältyy Keskon johtamismalliin ja toimintasuunnitelmiin. Keskon [yhteiskuntavastuun visio](#) perustuu sidosryhmien näkemysten huomioimiseen. Sidosryhmien odotuksia selvitetään säännöllisesti erilaisilla tutkimuksilla.

Yhteiskuntavastuutoimintaa johtaa markkinoinnista, viestinnästä, vastuullisuudesta ja yhteiskuntasuhteista vastaava johtaja, joka kuuluu Keskon konsernijohtoryhmään. Hän raportoi konsernijohtoryhmälle sidosryhmien kanssa käytävistä taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristövastuuseen liittyvistä yhteydenpidoista.

Keskon sidosryhmävuorovaikutus

Lue sidosryhmiemme edustajien puheenvuorot

[K Digital Trainee: K Digital Trainee -ohjelman kautta mielenkiintoisiin uramahdollisuuksiin K-ryhmässä](#)

[SASK: Kesko ihmisoikeuksien edistäjänä](#)

[Caverion: Caverionin ja Onnisen pitkä yhteistyötä pohjustavat laadukas toiminta ja kilpailukyky](#)

Sidosryhmien odotusten tunteminen edellyttää säännöllistä vuoropuhelua. Alla olevassa taulukossa kuvataan vuorovaikutusta keskeisten sidosryhmien kanssa:

Keskeiset sidosryhmät	Sidosryhmän osallistaminen ja vuorovaikutuskanavat	Sidosryhmän odotuksiin vastaaminen
Asiakkaat	<ul style="list-style-type: none"> Päivittäiset asiakaskohtaukset Asiakaspalvelukanavat Asiakastytytyväisyyskyselyt Asioinnin jälkeiset kyselyt Vuorovaikutus sosiaalisen median kanavien kautta (Facebook, Twitter, LinkedIn, Pinterest, Instagram, blogit) Mobiili- ja verkkopalvelujen kysely- ja palvelutoiminnot 	Vastuullisuus näkyy vahvasti asiakkaille K-ryhmän kuluttajabrändeissä ja kaupassa. Asiakkaiden on voitava luottaa tuotteiden laatuun ja turvallisuuteen ja siihen, että tullessaan K-kauppaan he tekevät vastuullisen valinnan.
Sijoittajat, omistajat ja analyytikot	<p>Vastuullisuuskysymykset sijoittajilta ja osakkeenomistajilta ovat lisääntyneet viime vuosina. Kesko vastaa vuosittain useisiin kestävä kehityksen arviointeja tekevien laitosten kyselyihin.</p> <p>Esimerkkejä tilaisuuksista:</p> <ul style="list-style-type: none"> Yhtiökokous Sijoittajatapaamiset Tiedotustilaisuudet Taustatietotilaisuudet (Capital Markets Day) 	Kesko haluaa jatkaa ja parantaa sijoitustaan merkittävässä kestävä kehityksen indekseissä ja listoilla, sillä ne ovat tärkeitä puolueettomia todistuksia vastuullisesta toiminnasta. Raportoinnin ja hallinnointiperiaatteiden läpinäkyvyys sekä lakien ja K Code of Conduct -ohjeiston noudattamisen varmistaminen luovat vankan pohjan Keskon liiketoiminnalle.
Henkilökunta ja kauppiat	<ul style="list-style-type: none"> Henkilöstötutkimus Kehityskeskustelut Konserniyhteistyökokoukset Keskon intranetin Keskonetin maasivut: Keskonet Suomi, Latvia, Ruotsi, Venäjä, Viro ja kaikille yhteinen Keskonet Global Keskonetissä Suora linja ja Postia pääjohtajalle -palautekanavat sekä linkki SpeakUp-ilmoituskanavaan, keskustelupalsta ja useita blogeja K-kauppiain, K-kauppojen henkilökunnan, keskolaisten ja yhteistyökumppaneiden vuosittainen K-Team-päivä K Code of Conduct -ohjeisto (kaikkien toimintamaiden kielillä) K Code of Conduct -ohjeistoa käsittelevät Arvoviesti-tilaisuudet 	Keskon työyhteisö on kehittyvä ja kansainvälinen. Yhteiset arvot, periaatteet ja toimintatavat ovat työmme perusta kaikkialla. Vastuullisuuden merkitys työnantajakuvan luomisessa korostuu entisestään. Ne yritykset, joissa työtyytyväisyys on hyvä ja jotka tarjoavat monipuolisia työtehtäviä ja uralla etenemisen mahdollisuuksia, onnistuvat todennäköisimmin houkuttelemaan ja pitämään parhaat työntekijät. K-kauppias kuuntelee asiakaskuntansa toiveita ja mukauttaa valikoimansa sen mukaan. Kaupassa vastuullisuutta toteutetaan kaikessa toiminnassa.
Tavarantoimittajat ja palveluntuottajat	<ul style="list-style-type: none"> Noin 24 600 tavarantoimittajan- ja palveluntuottajan toimittajaa, katso 204-1 Ostot paikallisilta toimittajilta Hyvien kauppapolojen mukainen yhteistyö Vastuullisen hankinnan opas Kumppanitapaamiset, esimerkiksi vuosittainen päivittäistavarakaupan Kumppani-info Auditoinnit ja koulutukset riskimaissa 	Monimuotoinen verkostoituminen tavarantoimittajien ja palveluntuottajien kanssa edellyttää toimitusketjun kaikilta osapuolilta yhteisten arvojen, tavoitteiden ja toimintatapojen hyväksymistä. Kannamme yhdessä vastuun siitä, että asiakkaamme voivat luottaa asiantuntemukseemme, palveluihimme sekä tuotteidemme laatuun ja turvallisuuteen.
Yhteiskunta (media, viranomaiset, kansalais- ja muut järjestöt ja ammattiyhdistykset)	<ul style="list-style-type: none"> Tapaamiset Mediatilaisuudet ja -kyselyt Toiminta järjestöissä BSCI- ja BEPI-toiminta kansainvälisesti sekä kansallinen BSCI-maaryhmä Kansalaisjärjestöjen kyselyt 	Kesko seuraa ja ennakoii aktiivisesti yhteiskunnan muutoksia läheisessä yhteistyössä sidosryhmiensä kanssa. Teemme yhteistyötä ja keskustelemme avoimesti kansalaisjärjestöjen, viranomaisten ja muiden päättäjien kanssa.

Johtamismalli ja -järjestelmät

Vastuullisuuden organisointi Keskossa

Vastuullisuus on K-ryhmässä jokapäiväistä työtä, jolla autamme asiakkaita tekemään hyviä valintoja.

Keskeisiä periaatteita ja raportointia käsitellään Keskon hallituksessa ja konsernijohtoryhmässä.

Yhteiskuntavastuutoimintoa johtaa markkinoinnista, viestinnästä, vastuullisuudesta ja yhteiskuntasuhteista vastaava johtaja, joka kuuluu Keskon konsernijohtoryhmään. Hänen tulospalkkiossaan yhtenä tavoitteena on vastuullisuus.

Vastuullisuustyön kehittämisestä, koordinoinnista ja raportoinnista vastaa konsernin yhteiskuntavastuu -yksikkö tukenaan ohjausryhmät.

Toimialojen liiketoimintajohto vastaa käytännön toimenpiteiden läpiviennistä.

Yhteiskuntavastuun ohjausryhmä

Vastuullisuusjohtaja (pj.), toimialaedustajat, konsernin edustajat

- kehittää konsernin yhteiskuntavastuuta ohjaavia periaatteita
- ohjaa ja koordinoi käytännön toimenpiteitä
- asettaa yhteiskuntavastuutyön tavoitteet ja seuraa sekä tarvittaessa tukee niiden toteutumista

Ympäristötoimintojen ohjausryhmä

Konsernin yhteiskuntavastuu -yksikkö (pj.), asiantuntijaedustajat toimialoilta

- kehittää konsernin ympäristönhallintaa
- edistää parhaiden käytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seuraa lainsäädännön muutoksia ympäristövastuun osalta

Yhteiskuntavastuun ohjaus

Vastuullisen hankinnan ohjausryhmä

Konsernin yhteiskuntavastuu -yksikkö (pj.), asiantuntijaedustajat toimialoilta

- kehittää konsernin vastuullisen hankinnan menettelyjä
- edistää parhaiden hankintakäytäntöjen jakamista konsernin sisällä
- seuraa lainsäädännön muutoksia hankinnan osalta

Steering group for local responsibility in operating countries

Vastuullisuusjohtaja (pj.), toimintamaiden (muu kuin Suomi) tytäryhtiöiden edustajat

- ohjaa vastuullisuusohjelman toteuttamista muissa toimintamaissa
- kehittää paikallisia täydennyksiä vastuullisuusohjelmaan
- edistää parhaiden käytäntöjen jakamista konsernin sisällä

Toimialakohtaisten vastuullisuuden ohjausryhmien

tehtävänä on konsernitasoisten ohjausryhmien asettamien tavoitteiden perusteella:

- määritellä omat vastuullisuustavoitteensa
- toimeenpanna ne oman toimialansa erityispiirteiden ja strategian mukaisesti

Markkinoinnin, viestinnän, vastuullisuuden ja yhteiskuntasuhteiden johtoryhmä

Johtaja, markkinointi, viestintä, vastuullisuus ja yhteiskuntasuhteet (pj.), vastuuhenkilöt toimialoilta ja konsernitoiminnoista

- koordinoi markkinoinnin, viestinnän, vastuullisuuden ja yhteiskuntasuhteiden prosesseja ja tavoitteita

HR-johtoryhmä

Johtaja HR (pj.), toimialaedustajat, konsernin edustajat

- valmistelee konsernin henkilöstöstrategian sekä yhteiset henkilöstöpoliittiset linjaukset
- asettaa HR-toiminnon yhteiset tavoitteet sekä ohjaa ja koordinoi HR-toiminnan tavoitteiden toteutumista ja käytännön toimenpiteitä
- ohjaa HR-prosessien ja -palveluiden kehittämistyötä sekä seuraa HR-prosessien ja -palveluiden laatua ja tehokkuutta

Keskon hyväksymät riskimaatutantoon liittyvät sertifiointi- ja auditointijärjestelmät

Sertifiointi-/auditointijärjestelmä	Tuoteryhmä	Kriteerien kattavuus	Tuotemerkintä
BSCI (Business Social Compliance Initiative)	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, suppea ympäristöosa	Ei
SA8000	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen	Ei
ETI	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen	Ei
Sedex/SMETA	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, suppea ympäristöosa	Ei
ICS	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen	Ei
Reilu kauppa	Maataloustuotteet, myös puuvilla	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
Rainforest Alliance	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
Pro Terra	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
MPS-Socially Qualified	Maataloustuotteet	Sosiaalinen	Ei
Soil Association Ethical Trade	Maataloustuotteet	Sosiaalinen	Kyllä
Sustainability Initiative of South Africa SIZA	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö	Ei
Sustainably Grown	Maataloustuotteet	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
UTZ Certified	Kahvi, kaakao, tee	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
RSPO (Roundtable on Sustainable Palm Oil)	Palmuöljyä sisältävät tuotteet	Talous, ympäristö, sosiaalinen	Kyllä
RTRS (Round Table on Responsible Soy)	Soija	Talous, ympäristö, sosiaalinen	Kyllä
WIETA	Viinit	Sosiaalinen	Kyllä
Vinos de Chile	Viinit	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
MSC (Marine Stewardship Council)	Pydytty kala ja äyriäiset	Ympäristö (kestävä kalastus)	Kyllä
ASC (Aquaculture Stewardship Council)	Viljelty kala ja äyriäiset	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä

Sertifiointi-/auditointijärjestelmä	Tuoteryhmä	Kriteerien kattavuus	Tuotemerkintä
Florverde Sustainable Flowers	Kukat	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
FLA (Fair Labor Association)	Käyttötavara	Sosiaalinen	Ei
FWF (Fair Wear Foundation)	Vaatteet	Sosiaalinen	Ei
GOTS (Global Organic Textile Standard)	Tekstiilit, hygieniatuotteet (luomu)	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
WRAP (Worldwide Responsible Accredited Production)	Tekstiilit, jalkineet	Sosiaalinen	Ei
IMO Fair for Life	Kaikki tuoteryhmät	Sosiaalinen, talous	Kyllä
FSC (Forest Stewardship Council)	Puutuotteet ja puutavara	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
PEFC (Programme for the Endorsement of Forest Certification)	Puutuotteet ja puutavara	Sosiaalinen, ympäristö	Kyllä
ICA Social Audit*	Käyttötavara	Sosiaalinen	Ei

* Ehdollinen hyväksyntä. Hyväksytään korkeintaan kaksi ICA-auditointia, jonka jälkeen tavarantoimittajan on siirryttävä BSCI-auditointiin tai muuhun hyväksyttävään, riippumattoman kolmannen osapuolen suorittamaan auditointiin.

Ympäristöjärjestelmät

Onnisen kaikki toiminnot kaikissa toimintamaissa ovat ISO 14001 -sertifioituja.

Kesko Logistiikan toiminnot ovat ISO 14001 -sertifioituja.

Päivittäistavara- ja rautakaupan ympäristöjohtaminen perustuu K-vastuullisuuskonseptiin. K-Citymarketeissa, K-Supermarketeissa ja K-Marketeissa K-vastuullisuuskonsepti on ketjuvaatimus. K-Raudoissa, Rautioissa ja K-maatalous-kaupoissa ulkopuolinen yhteistyökumppani suorittaa K-vastuullisuuskonseptin katsastuksen kolmen vuoden välein. Vuonna 2016 katsastettiin yhteensä 59 kauppa.

VV-Auto Group Oy täyttää ISO 9001 -laatujärjestelmän vaatimukset ja VV-Autotalot Oy täyttää Autoalan keskusliiton AKL laatu- ja ympäristötoimintaohjelman vaatimukset.

Vastuullisuusohjelma

Keskon vastuullisuusohjelma sisältää sekä lyhyen että pitkän aikavälin tavoitteita. Ohjelmassa on kuusi teemaa: [Hyvä hallinto ja talous](#), [Asiakkaat](#), [Yhteiskunta](#), [Työyhteisö](#), [Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat](#) sekä [Ympäristö](#).

Vuonna 2016 päivitimme vastuullisuusohjelman tavoitteita; tarkensimme teemojen nimiä, lisäsimme tavoitteita, jotka tukevat strategiaamme ja sidosryhmiemme odotuksia, ja poistimme jo toteutuneita tai epäolellisia tavoitteita. Esitämme tänä vuonna vastuullisuusohjelman edistymisen kolmelta viimeiseltä vuodelta.

Hyvä hallinto ja talous

Sitoudumme toimintaperiaatteisiimme ja tuotamme yhdessä taloudellista lisäarvoa

- K Code of Conduct ohjaa kaikkea toimintaamme.
- Noudatamme hyvää hallinnointitapaa.
- Parannamme yhdessä taloudellista kannattavuutta.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
K Code of Conduct	Koko henkilökuntamme noudattaa K Code of Conductia.	Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistus on olennainen osa uusien työntekijöiden perehdytystä. Henkilöstölle tehdyn kyselyn mukaan Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistukseen oli perehtynyt 93,3 % vastaajista.	Vuoden 2015 alusta lähtien kaikilla Keskon Venäjän liiketoimintayhtiöillä on ollut käytössä omat korruptionvastaiset politiikkansa. Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistus päätettiin päivittää vuonna 2016.	Päivitimme Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistuksen vuonna 2016. Uusi ohjeistus sai nimekseen K Code of Conduct ja julkaistiin kaikkien toimintamaiden kielillä lokakuussa 2016. Nimitimme 20 K Code of Conduct -lähettilästä viestinviejiksi ja yhteyshenkilöiksi. Lisäämme uusiin ja uusittaviin työsopimuksiin kohdan K Code of Conductiin tutustumisesta ja noudattamisesta. Lisäämme K Code of Conduct -sopimuslausekkeen Kesko-konsernin yhtiöiden tekemiin sopimuksiin. Velvoitamme vuodesta 2017 alkaen koko henkilöstön kuittaamaan vuosittain sitoutuvansa noudattamaan K Code of Conduct -ohjeistoa.
	Järjestämme säännöllistä koulutusta K Code of Conductista.	Osana jatkuvaa vastuullisuuskoulutusta järjestettiin vuonna 2014 neljä vastuullisia toimintatapoja käsittelevää tilaisuutta eri toimialoille Suomessa, Latviassa, Liettuassa ja Virossa.	Vastuulliset toimintatapamme -ohjeistuksesta kerrotaan vuonna 2015 julkaistussa kaikille keskolaisille suunnatussa vastuullisuuden verkkokoulutuksessa. Osana jatkuvaa vastuullisuuskoulutusta järjestettiin vuonna 2015 vastuullisia toimintatapoja käsittelevä koulutustilaisuus Keskon Valko-Venäjän yhtiön avainhenkilöille.	Osana jatkuvaa vastuullisuuskoulutusta järjestettiin vuonna 2016 K Code of Conductia käsittelevä koulutustilaisuus Suomen Lähikaupassa ja kahdessa Venäjän tytäryhtiössä. Niissä käsiteltiin erityisesti korruptioon ja väärinkäytöksiin liittyviä aiheita. Koko henkilöstölle suunnatun eLearning-koulutuksen oli vuoden 2016 lopussa suorittanut 3 159 henkilöä. Laadimme vuodeksi 2017 vuosikellon, jossa on K Code of Conductin tunnettuutta edistäviä toimenpiteitä, kuten viestintää ja koulutustilaisuuksia, joka vuosineljännekselle.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Pääoman tuotto	Keskon vertailukelpoinen sidotun pääoman tuottotavoite on 14 % ja vertailukelpoinen oman pääoman tuottotavoite on 12 %.	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto oli 9,9 % ja vertailukelpoinen oman pääoman tuotto oli 7,6 %.	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto oli 11,7 % ja vertailukelpoinen oman pääoman tuotto oli 8,2 %.	Vertailukelpoinen sidotun pääoman tuotto oli 11,9 % ja vertailukelpoinen oman pääoman tuotto oli 9,8 %.
Ihmisoikeudet	Kunnioitamme ihmisoikeuksia ja huomioimme ne kaikessa toiminnassamme.	Aloitimme ihmisoikeuksiin liittyvän vaikutusarvioinnin YK:n Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti.	Jatkoimme ihmisoikeuksiin liittyvää vaikutusarviointia YK:n Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti. Laajan selvityksen aikana kuultiin asiakkaiden, henkilöstön ja riskimaiden tehtaiden työntekijöiden näkemyksiä ihmisoikeuksista ja niiden toteutumisesta K-ryhmän toiminnassa.	Julkaisimme ihmisoikeusarviomme ja ihmisoikeussitoumuksemme nettisivuillamme . Katselmoimme ja päivitimme sen jatkossa joka kolmas vuosi. Rakennamme toimintamallimme siten, että ihmisoikeuksien kunnioittaminen tulee huomioituksi kaikessa toiminnassamme.

Lähestymistapa

Olellaiset näkökohdat

- Taloudelliset tulokset
- Välilliset taloudelliset vaikutukset
- Korruptionvastaisuus
- Kilpailun rajoitukset
- Määräystenmukaisuus
- Yhteiskunnallisiin vaikutuksiin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit
- Asiakkaiden yksityisyyden suoja

Tuotamme taloudellista lisäarvoa

Keskossa taloudellisella vastuulla tarkoitetaan hyvää taloudenhoitoa, tehokasta resurssien käyttöä ja taloudellisen hyödyn tasaista ja pitkäjänteistä tuottamista eri sidosryhmille. Keskon toiminta tuottaa taloudellista hyötyä osakkeenomistajille, henkilökunnalle, kauppiaille, tavarantarjoajille ja palveluntoimittajille ja heidän työntekijöilleen, asiakkaille, kunnille ja valtioille.

K Code of Conduct ja maineenhallinta

Vastuullisuusnäkökulmien, kuten tuotteiden tuotannon ja hankinnan eettisyyden, työntekijöiden oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun sekä ympäristönsuojelun, merkitys asiakkaille on entistä korostuneempi. Keskon suhtautuminen lahjontaan ja muihin väärinkäytöksiin on ehdottoman kielteinen. Vastuullinen toimintatapa on välttämätöntä luottamuksen rakentamiseksi Keskon, K-kauppojen, asiakkaidemme ja yhteistyökumppaneidemme välille.

Yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kesko osallistuu aktiivisesti kaupan ja elinkeinoelämän järjestöjen toimintaan kotimaassa ja Euroopan unionissa ja tarjoaa sitä kautta asiantuntemustaan yhteiskunnan kehittämiseen ja laisäädäntötyöhön. Kesko ei jaa rahalahjoituksia poliittisille puolueille.

Asiakkaiden yksityisyyden suoja

Asiakkaiden henkilötietoja käsitellään muun muassa erilaisissa markkinoinnin toteuttamiseksi kerätyissä henkilörekistereissä ja verkkokauppojen asiakasrekistereissä. Lisäksi Kesko hallinnoi ja ylläpitää K-ketjujen ja K-Plussa-yhteistyökumppaneiden K-Plussa-kanta-asiakasohjelmaa. K-Plussa-kanta-asiakasohjelmasta kertyvän tiedon avulla pystymme kehittämään ja räätälöimään toimintaamme vastaamaan entistä paremmin asiakkaiden tarpeita. Asiakkaiden yksityisyyden suojasta huolehtiminen on meille ensiarvoisen tärkeää.

Politiikat, periaatteet ja sitoumukset

Laskentaperiaatteet

- Kesko-konserni noudattaa EU:ssa sovellettavaksi hyväksytyjä kansainvälisiä tilinpäätöstandardeja (International Financial Reporting Standards, IFRS).

Hallinnointiperiaatteet

- Keskon päätöksentekoa ja hallintoa ohjaavat **Keskon arvot** ja **K Code of Conduct** -toimintaohjeisto. Päätöksenteossa ja hallinnossa noudatetaan Suomen osakeyhtiölakia, julkisesti noteerattuja yhtiöitä koskevia säännöksiä, Keskon yhtiöjärjestyksiä, Keskon hallituksen ja sen valiokuntien työjärjestyksiä ja Nasdaq Helsinki Oy:n sääntöjä ja ohjeita. Yhtiö noudattaa 1.1.2016 voimaan tullutta [hallinnointikoodia](#).

Riskienhallintaperiaatteet

- Keskon riskienhallintaa ohjaa Keskon hallituksen vahvistama [riskienhallintapolitiikka](#).

Hyvän kauppatavan periaatteet

- Keskon päivittäistavara- ja Kespro-kaupat ovat sitoutuneet Hyvän kauppatavan periaatteisiin.

K Code of Conduct

- K Code of Conduct -ohjeiston avulla varmistamme, että kaikilla Keskona on sama näkemys arvoista ja periaatteista, jotka ohjaavat päivittäistä työtämme. Periaatteet ovat samat jokaiselle keskolaiselle kaikissa toimintamaissamme. Edellytämme vastuullista toimintatapaa myös yhteistyökumppaneiltamme.

Tietosuojapolitiikka

- Tietosuojapolitiikassa määritellään, kuinka kaikissa Kesko-konsernin toiminnoissa ja toimintamaissa pyritään varmistamaan henkilötietojen lainmukainen käsittely ja tietosuojan korkea taso.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Taloudellinen raportointi ja suunnittelu

- Keskon taloudellinen raportointi ja suunnittelu perustuvat Kesko-konsernin johtamismalliin. Konsernin taloudellista kehitystä ja taloudellisten tavoitteiden toteutumista seurataan koko konsernin kattavalla taloudellisella raportoinnilla.

Määräystenmukaisuus

- Keskossa on käytössä compliance-ohjelmia, joilla varmistetaan, että keskolaiset tuntevat toimintansa kannalta keskeiset lait ja noudattavat niitä työssään. Kilpailulakien tunteminen ja noudattaminen on Keskolle ensiarvoisen tärkeää.

Väärinkäytösten estäminen

- Kesko-konsernin sisäinen tarkastus tarkastaa ja varmistaa johtamisen, valvonnan, riskienhallinnan ja hallinnon toimivuutta ja tehokkuutta Kesko-konsernissa. Keskon sisäinen tarkastus kiinnittää erityistä huomiota väärinkäytöksiä ja taloudellisia menetyksiä estävien kontrollien toimivuuteen. Keskon lakiasiat ja sisäinen tarkastus järjestävät tytäryhtiöissä Arvoviesti-tilaisuuksia, joissa painopisteenä on lahjonnan vastustaminen.

Riskienhallinta

- Keskossa käytetään yhtenäistä riskien arviointi- ja raportointimallia. Liiketoimintatavoitteet ja -mahdollisuudet sekä määritellyt riskinottohalu ovat lähtökohtia riskien tunnistamisessa. Riskit priorisoidaan riskin merkityksen mukaisesti arvioimalla riskin toteutumisen euromääräisiä vaikutuksia ja todennäköisyyttä. Toteutumisen vaikutusta arvioitaessa otetaan huomioon euromääräisten vaikutusten lisäksi myös vaikutukset maineelle, ihmisten hyvinvoinnille ja ympäristölle. Riskienhallintatoimenpiteille nimetään vastuuhenkilöt, jotka vastaavat toimenpiteiden suunnittelusta, toteutuksesta ja seurannasta. Määritellyt toimenpiteet liitetään toimintasuunnitelmiin ja seurantoihin. Keskon sisäinen tarkastus arvioi vuosittain Keskon riskienhallintajärjestelmän toimivuutta ja tehokkuutta.

Asiakkaiden yksityisyyden suoja

- Eri käyttötarkoituksiin henkilötietolaissa määritellyillä perusteilla kerätyistä henkilötiedoista muodostuu erillisiä henkilörekistereitä. Esimerkiksi K-Plussa-kortin haltijoiden asiakastiedoista muodostuu henkilörekisteri, jota käytetään asiakkaan suostumuksella K-Plussa-järjestelmään liittyneiden yritysten asiakassuhteiden hoitamiseen, asiakasyhtey-

denpitoon ja markkinointiin. K-Plussa-asiakas voi kieltää tuote- tai tuoteryhmätasoisien ostotietojen yhdistämisen tunnistettuun asiakkuuteensa. Henkilötietolain mukainen rekisteriseloste on nähtävissä osoitteessa www.plussa.com.

- Rekisterinpitäjät huolehtivat siitä, että henkilötietoja käytetään vain rekisteriselosteissa kerrotulla tavalla. Yksittäistä asiakasta koskevia tietoja suojataan henkilöstölle annetuilla ohjeilla ja teknisillä järjestelmillä. Asiakastietoja ilmoitetaan ulkopuolisille tahoille ainoastaan lakiin perustuvan ilmoitusvelvollisuuden johdosta.

Vastuunjako ja resurssit

- Keskon Corporate Governance -rakenne on esitetty Keskon [hallinnointiperiaatteissa](#)
- Konsernin lakiasiat -yksikkö
- Sisäinen tarkastus -yksikkö
- Riskienhallinta ja strategiaprosessi -yksikkö
- K Digital -yksikkö

Valitusmekanismit

Henkilökunta voi antaa palautetta ja esittää kysymyksiä toiminnasta paitsi omissa yksikössään myös suoraan ylimmälle johdolle Keskon intranetin kautta. Palautetta voi antaa nimellä tai nimettömänä.

SpeakUp on luottamuksellinen ilmoituskanava, joka on tarkoitettu ilmoittajan tietoon tulleiden rikos- ja väärinkäytösepäilyjen ilmoittamiseen silloin, kun tietoa ei voi jostakin syystä välittää suoraan Keskon vastuuhenkilöille.

Laskentarajat

Hallinto	Kesko
Talous	Kesko

Asiakkaat

Tarjoamme kestäviä tuotteita ja monikanavaisia palveluja

- Helpotamme asiakkaiden arkea.
- Tarjoamme terveellisiä tuotteita ja hyvinvointia edistäviä palveluita.
- Kehitämme kauppaverkostomme monikanavaisuutta asiakkaiden odotuksia kuunnellen.
- Kannustamme asiakkaitamme kestäviin valintoihin.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Keskustelu asiakkaiden kanssa	<p>Kysymme asiakkaidemme mielipiteitä kehittäessämme vastuullisuustyötämme.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vuoropuhelu asiakkaiden kanssa kaupoissa ja somekanavissa • Asiakastytyväisyys- ja bränditutkimukset 	Syksyllä 2014 selvitettiin sidosryhmien näkemyksiä Keskon arvonluonnin painopisteistä haastattelututkimuksen avulla.	Osana Keskon ihmisoikeusarviointia kuulimme sidosryhmien näkemyksiä siitä, miten he kokevat ihmisoikeuksien toteutumisen esimerkiksi asiakastilanteissa. Nettikysely kohdistettiin sekä ns. valtaväestön edustajille että erityisryhmille. Kesko arvioitiin hieman suomalaista tavanomaista yritystä paremmaksi eri ihmisoikeuksien toteutumisessa. Erityisryhmien antamat arviot olivat kuitenkin joiltakin osin (esim. esteettömyys, saavutettavuus, henkilöstön monimuotoisuus) muuta väestöä selvästi alemmat.	<p>Ihmisoikeusarviointi tuotti hyvää tietoa asiakaspalvelun kehittämiseksi. Selvitämme saatujen ehdotusten toteuttamismahdollisuuksia.</p> <p>Teetimme päivittäistavarakaupan asiantuntijoiden, kauppiaiden, tavarantoimittajien ja K-Plussa-asiakkaiden keskuudessa laajan tutkimuksen vuoden 2017 ruokatreendeistä ja -ilmiöistä.</p> <p>Somekanavien merkitys asiakasvuorovaikutuksessa on kasvanut. Vuonna 2017 kuuntelemme asiakkaiden mielipiteitä yhä enemmän sekä teemme suunnitelmallisempaa ja kohdennetumpaa viestintää someyhteisöissä.</p>
Neuvontapalvelut asiakkaille	<p>Tarjoamme asiakkaalle tietoa tuotteista ja palveluista monikanavaisesti.</p> <ul style="list-style-type: none"> • K-ruoka.fi • Pirkka-lehti ja Pirkka.fi • K-Kuluttajapalvelu • Asiakaspalautekanavat 	K-Kuluttajapalveluun tuli vuoden aikana yli 20 900 yhteydenottoa. Ruokakeskossa oli käynnissä mittava omien merkkituotteiden pakkausmerkintöjen muutostyö, jonka myötä kuluttajat saavat pakkauksista entistä paremmin tietoa esimerkiksi tuotteiden ravintosisällöstä, ainesosista ja mahdollisista allergeeneista.	K-Kuluttajapalveluun tuli vuoden aikana 19 770 yhteydenottoa. Hyvistä tuotteista ja vastuullisuusteista kerrottiin kaupassa ja markkinoinnissa K-vastuullisuuskonseptin ja sen tunnuslauseen "Tehdään hyvää. Yhdessä." avulla.	Kesällä 2016 käyttöön otetun uuden asiakaspalautejärjestelmämme palautemäärät kasvoivat merkittävästi. K-ryhmän asiakaslehti Pirkka uudistui. K-Kuluttajapalveluun tuli vuoden aikana 19 619 yhteydenottoa.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Hyvinvointi	<p>Tarjoamme terveyttä ja hyvinvointia edistäviä tuotteita ja palveluja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Terveelliset ruokavalikoimat K-ruokakaupoissa • Hedelmäisku-kampanjat • Ruokareseptit K-ruoka.fi:ssä ja Pirkka-lehdessä • Terveellistä asumista ja elämää edistävät tuotteet ja palvelut K-Rauta- ja Intersport-kaupoissa 	<p>K-ruoka.fi:n reseptipalvelun noin 5 400:aan reseptiin on laskettu valintoja helpottavat ravintosisällöt. Intersportit järjestivät aktivointipäiviä, joiden tavoitteena oli edistää terveitä elämäntapoja ja kannustaa liikkumaan.</p>	<p>Vuonna 2015 K-ruoka.fissä toteutettiin Keveämpi arki -asiakasohjelma, joka koostui terveellistä elämää ja hyvinvointia edistävästä resepteistä ja vinkeistä. Intersportin järjestämät lajikoulut tarjosivat asiantuntijoiden vinkkejä, inspiroivaa sisältöä ja eritasoisille harrastajille suunniteltuja harjoitusohjelmia harjoittelun tueksi.</p>	<p>K-Ruoka mobiiliin reseptihaun lisäksi sovellus ehdottaa käyttäjälle suosituimpia, sesongin raaka-aineista valmistettuja reseptejä. K-ruokakaupoissa otettiin käyttöön vegehyllijä. Tuotteiden reformulointilinjaus (vähemmän suolaa, sokeria ja rasvaa) päivitetään vuonna 2017.</p> <p>Cello-sisä- ja ulkomaaleille myönnettiin Joutsenmerkki. Onninen Norja tarjoaa hyvinvointiteknologiaan liittyviä ratkaisuja. Intersport järjesti erilaisia lajikouluja eri sesonkeina.</p>
Kestävä kulutus	<p>Autamme asiakkaita tekemään kestäviä valintoja.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Linjaukset • Ruokahävikki 	<p>K-vastuullisuuskonseptin Tehdään hyvää. Yhdessä. -teema oli olennaisena osana mukana päivittäistavarakaupan viestinnässä ja markkinoinnissa. K-ruokakaupat olivat mukana Kuluttajaliiton Hävikkiviikko-kampanjassa.</p>	<p>K-vastuullisuuskonseptin Tehdään hyvää. Yhdessä. -teema oli olennaisena osana mukana K-ruokakauppojen sekä rauta- ja maatalouskauppojen viestinnässä ja markkinoinnissa. Rautakaupamme tarjosivat asiakkailleen energiatehokkaita ja ympäristöystävällisiä tuotteita ja palveluja. K-ruokakaupat olivat mukana Kuluttajaliiton Hävikkiviikko-kampanjassa.</p> <p>VV-Auto oli mukana Trafín järjestämässä autojen romutuspalkkiokokeilussa. Autokaupan mallistoihin tuli lisää sähkö- ja hybridautoja.</p> <p>Uutena palveluna asiakkaille aloitimme sähkö- ja hybridautojen latauspisteiden rakennuttamisen merkittävimmille kauppapaikoille.</p>	<p>K-ryhmällä on Suomen kattavin lähikauppaverkosto. Tarjoamme laajan maksuttoman sähköautojen latausverkoston. Osallistuimme Kinkkutemppu-kampanjaan, jossa kinkun paistinrasvoista tehdään uusiutuva dieseliä. K-ruokakaupat olivat mukana Kuluttajaliiton Hävikkiviikko-kampanjassa. Pirkka ESSI Kiertokassit tulivat K-ruokakauppojen valikoimiin vuoden 2017 alussa. K-ruokakaupoissa otettiin käyttöön vegehyllijä, johon kootaan kasviproteiinituotteet.</p> <p>Julkaisimme soijalinjauksen ja sitouduimme siihen, vuoteen 2020 mennessä kaikki niiden omien tuotteiden tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Julkaisimme muovilinjauksen ja sitouduimme muovikassien kulutuksen vähentämiseen tähtääviin toimenpiteisiin.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Digipalvelut	<p>Tarjoamme K-ryhmän asiakkaille parhaat digitaaliset palvelut kaikilla toimialoilla.</p> <ul style="list-style-type: none"> Saavutettavuus erityisryhmille Verkkokaupan keskitetty jakelu Verkkokaupan tuottajavastuu ja tuoteturvallisuus 	<p>Ruuan verkkokauppa ruoka.citymarket.fi laajeni koko pääkaupunkiseudulle. Rauta- ja ruokakaupoissa otettiin käyttöön Tilaa ja nouda -palveluita.</p>	<p>Kauppojen Tilaa ja nouda -palvelut yleistyivät. Julkaisimme K-ruoka-mobiilisovelluksen, joka tarjoaa henkilökohtaisia etuja ja kauppakohtaisia tarjouksia sekä älykkään ostoslistan. Sotkan verkkokauppa.</p>	<p>Paikallisesti toimivia ruoan verkkokauppoja sekä Tilaa ja nouda -palveluja tarjoaa lähes 100 K-ruokakauppaa ympäri Suomen. Kaikissa K-Raudoissa toimii verkkokauppa kotiintoitituksella ja Tilaa ja nouda -periaatteella.</p> <p>Kehitimme edelleen K-Ruoka-mobiilisovellusta. Kehitimme rautakaupan ja Onnisen yritysasiakkaille yhteistä verkkokaupparatkaisua. Avasimme uudenlaisen vaihtoautojen verkkokaupan, Caara.fi:n. Askon verkkokauppa aloitti osoitteessa Asko.fi.</p> <p>Perustimme K Digital -yksikön ja rekrytoimme kymmeniä uusia digiammattilaisia. K Digital Trainee -ohjelman käyneet viisi traineeta sijoituivat digitehtäviin K-ryhmään.</p>
Tiedolla johtaminen	<p>Jokainen K-kauppa on paikallisen asiakaskysynnän ja -tiedon mukaan räätälöity.</p>	<p>Helsingin Myllypurossa avautui testikauppa, K-Myllypuro, jossa testattiin uudenlaisia myymäläratkaisuja, helpompaa asiointia, valikoimaan ja sen räätälöintiin liittyviä ratkaisuja.</p>	<p>K-Myllypurossa testattiin vuoden aikana kymmeniä erilaisia asioita ja toimintamalleja. Testikaupan alueen asiakkailta ja asiakasraadilta kerättiin säännöllisesti palautetta. Asiakkaiden toiveet olivat lähtökohtana sille, että testikauppa muutettiin K-supermarketiksi elokuussa 2016. K-Myllypuro-testikaupasta saatuja kokemuksia hyödynnettiin K-Market-uudistuksen suunnittelussa.</p>	<p>Kauppiaiden käyttöön tuli uusi mm. asiakasdataan perustuva sovellus, joka toimii kaupan johtamisen tukena sekä tarjoaa työkalun kohdennettujen valikoimien ja markkinoinnin tekemiseen. Uudistamme K-ruokakauppaketjuja. Uudistamme koko hypermarket-konseptimme ja kaikki K-Citymarketit vuoteen 2018 loppuun mennessä. Uudistamme K-Raudan brändin kaikissa toimintamaissa vaihteittain.</p>
	<p>Asiakastietoon pohjautuvalla markkinoinnilla tarjoamme asiakkaalle kaupan alan parhaan asiakaskokemuksen.</p>	<p>Otimme käyttöön kampanjahallintavälineen, jolla teimme kohdennettua ja yksilöllistä asiakasviestintää. Tavoitteena oli ottaa personoitu asiakkuusmarkkinointi käyttöön vähitellen laajemminkin K-ryhmässä.</p>	<p>Ostohistoriaan pohjautuvan henkilökohtaisen markkinoinnin myötä asiakkaat saivat heille itselleen paremmin osuvia etuja. Asiakkaille lähetettiin oston jälkeisiä palveluviestejä, asiakaskyselyitä tai henkilökohtaisia tarjouksia asiakkaiden valitseman kanavan kautta.</p>	<p>Laajensimme K-ryhmän asiakasdatalla kohdennetun markkinoinnin tekemistä ja käynnistimme ohjelmallisen markkinoinnin tekemisen oman asiantuntijatiimimme voimin. Asiakastietoa hyödyntämällä tarjoamme asiakkaille entistä henkilökohtaisempaa, vuorovaikutteista ja monikanavaista palvelua. Uudistunut K-Plussa-kanta-asiakaskortti tuo asiakkaille henkilökohtaisesti kohdennettuja etuja. Kehitimme K-Ruoka-mobiilisovellusta edelleen.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Lisäpalvelut kaupan yhteydessä	Autamme asiakasta vaivattomaan asiointiin.	K-ruokakauppojen yhteydessä oli 252 kuluttajapakkausten kierrätykseen tarkoitettua ekopistettä. Usean ekopisteen yhteydessä otettiin vastaan myös keräyspaperia ja käytöstä poistettuja vaatteita. Kaikissa K-ruokakaupoissa otettiin vastaan pantillisia juomapakkauksia. K-kauppojen yhteydessä oli 137 SmartPost-pakettiautomaattia.	K-ruokakauppojen yhteydessä oli 255 kuluttajapakkausten kierrätykseen tarkoitettua ekopistettä. Muovia kerättiin 38 ekopisteessä. Usean ekopisteen yhteydessä otettiin vastaan myös keräyspaperia ja käytöstä poistettuja vaatteita. Kaikissa K-ruokakaupoissa otettiin vastaan pantillisia juomapakkauksia. Posti ja DHL laajensivat palveluita K-ruokakauppoihin. DHL Express ja K-ryhmä aloittivat yhteistyön, jossa ruoka- ja rautakauppoihin tulee 250–300 DHL:n palvelupistettä eri puolille Suomea. K-kauppojen yhteydessä oli 137 SmartPost-pakettiautomaattia.	K-ruokakauppojen yhteydessä oli 396 kuluttajapakkausten kierrätykseen tarkoitettua Rinki-ekopistettä, joista 160:ssa kerättiin myös muovia. Usean ekopisteen yhteydessä otettiin vastaan myös keräyspaperia ja käytöstä poistettuja vaatteita. Kaikissa K-ruokakaupoissa otettiin vastaan pantillisia juomapakkauksia. Lue lisää kierrätyspalveluista asiakkaille . Keskeisiä lähipalveluja K-ruokakaupoissa olivat Postin palvelupiste 327:ssä, Matkahuollon pakettipiste 568:ssä, DHL:n palvelupiste 27:ssä, Postin pakettiautomaatti 144:ssä ja Osta & Nosta -käteisnostopalvelu 1 011:ssä K-ruokakaupassa. Tarjoamme laajan maksuttoman sähköautojen latausverkoston . Liiteri-kokeilu testasi K-Raudan työvälineiden vuokrauspalvelua.

Lähestymistapa

Olellaiset näkökohdat

- Asiakkaiden terveys
- Tuoteturvallisuus

Politiikat ja sitoumukset

K-vastuullisuuskonseptin avulla kerrotaan kaupan vastuullisuusteosta sekä autetaan asiakasta tekemään terveellisiä ja kestäviä valintoja helposti. K-vastuullisuuskonsepti otettiin käyttöön ensimmäisenä K-ruokakaupoissa vuonna 2013. Vuoden 2014 aikana konsepti otettiin käyttöön K-rauta-kaupoissa ja sen vienti aloitettiin Rautia-ketjun kauppoihin. Vuoden 2015 aikana se otettiin käyttöön Rautioissa sekä K-maatalous-ketjussa.

Asiakkaiden tarpeet ja kulutuskäyttäytyminen muuttuvat voimakkaasti uusien sähköisten palveluiden ja erityisesti mobiilipalveluiden käytön myötä. Keskon keskeisenä strategisena tavoitteena on palvella sen kaikkien toimialojen asiakkaita hyödyntämällä mobiilipalveluiden, verkkopalveluiden ja digitaalisen markkinoinnin mahdollisuudet.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Keskon tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo K-ruokakauppojen ja K-citymarketien myymien päivittäis- ja käyttötavaroiden turvallisuutta ja laatua.

Tuotetutkimusyksikössä toimii laboratorion lisäksi koekeittiö ja K-Kuluttajapalvelu. Koekeittiössä muun muassa arvioidaan tuotteita aistinvaraisesti ja testataan niiden valmistusominaisuuksia. Kuluttajapalvelusta saa tietoa Pirkka-tuotteista: tuotepalautteiden lisäksi asiakkaat kysyvät muun muassa tuotteiden alkuperästä, ainesosista, niiden soveltuvuudesta eri käyttäjille sekä käyttö- ja valmistusohjeita.

Vastuunjako ja resurssit

- Keskon toimialat
- Keskon tuotetutkimusyksikkö
- K-kaupat

Ohjelmat, projektit ja aloitteet

Keskon päivittäistavarakaupan markkinointiyksikön kotitalousopettajat kehittävät ja testaavat vuosittain satoja uusia ruokareseptejä. K-ruoka.fi -sivuston reseptipalvelun resepteille on laskettu valintoja helpottavat ravintosisällöt.

Rautakauppatoiminnoissa vastuullisen toiminnan arviointi sisältää kaupan vuosittaisen itsearvioinnin, vastuullisen kaupan konseptissa määritellyt kriteerit sekä ulkopuolisen tahon tekemän vastuullisuusauditoinnin määrittelyyn otannan mukaisesti. Audittoija raportoi tuloksista kaupalle ja Keskolle. Ruokakauppatoiminnoissa on käytössä Hymy-laatukselmuksjärjestelmä.

Keskon ketjujen palvelutasoa, tunnettuutta ja ketjuihin liittyviä mielikuvia seurataan säännöllisesti kuluttajille suunnatuilla bränditutkimuksilla kaikilla tavara-aloilla. Samoin toimitaan K-Plussa-kanta-asiakasjärjestelmän ja päivittäistavarakaupan omien merkkituotteiden kanssa. Ruokakaupassa ja rautakaupassa mitataan myös kauppataason asiakastytyvyyttä asiakastytyvyyttä asiakastytyvyyksillä ja mystery shopping -menetelmällä.

Valitusmekanismit

- Plussa.com
- K-Kuluttajapalvelu
- Ketjujen asiakaspalautejärjestelmät

Laskentarajat

Asiakkaiden terveys ja turvallisuus	Kesko-konserni – omat merkkituotteet ja oma maahantuonti
Tuote- ja palvelutiedot	Kesko-konserni – omat merkkituotteet ja oma maahantuonti
Markkinointiviestintä	Kesko-konserni
Määräystenmukaisuus	Kesko-konserni

Yhteiskunta

Rakennamme yhdessä parempaa yhteiskuntaa

- Luomme kumppanuuksia ja osallistumme paikallisyhteisöjen kehittämiseen.
- Kehitämme toimintaamme vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Paikallinen tuotanto	Tuemme paikallisia tuottajia.	K-ruokakaupat, Anttila ja Kodin1 olivat mukana Sinivalkoinen jalanjälki -kampanjassa. Järjestimme Lähiruokatreffejä, joilla halusimme lisätä paikallisten tuotteiden tarjontaa K-ruokakaupoissa.	K-ruokakaupat, K-citymarket Oy (käyttötavara), K-raudat ja Rautiat olivat mukana Sinivalkoinen jalanjälki -kampanjassa. Järjestimme Lähiruokatreffit kuudella paikkakunnalla. Loimme Tuottajalle kiitos-toimintamallin, jolla halusimme kiinnittää huomiota tuottajien asemaan ja parantaa kotimaisen tuotannon arvostusta.	K-ruokakaupat, K-raudat ja Rautiat olivat mukana Sinivalkoinen jalanjälki -kampanjassa . Järjestimme Lähiruokatreffit kuudella paikkakunnalla. K-ruokakaupoissa oli myynnissä 12 Pirkan Tuottajalle kiitos -tuotetta , joista maksoimme lisätuen suoraan tuottajille. Vuonna 2017 toimimme MTK 100 -juhlavuoden valtakunnallisena pääyhteistyökumppanina .
Kestävä maatalous	Edistämme kestävää maataloutta.	K-maatalouden koetila etsi uusia vaihtoehtoja jatkaa luomututkimusta viljalajikkeilla Manner-Suomessa.	K-maatalouden koetila teki luomulajikkeisiin liittyvää yhteistyötä Nylands Svenska Lantbruksällskapetin kanssa.	K-maatalouden koetila teki Itämeri-sitoumuksen Baltic Sea Action Groupin (BSAG) kanssa. Koetilan sitoumus keskittyy maan kasvukunnan ja ravinteiden mittauskäytäntöjen ja -laitteiden kehittämiseen.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Lahjoitukset, sponsorointi ja hyväntekeväisyyskampanjat	<p>Olemme mukana hankkeissa, jotka liittyvät lapsiperheiden arkeen, edistävät elämisen laatua ja kestäväää kehitystä.</p> <ul style="list-style-type: none"> Nenäpäivä Hyvä Joulumieli Pelastusarmeija Roosa Nauha 	<p>Olimme mukana Nenäpäivä-kampanjassa, Hyvä Joulumieli -keräyksessä, Pelastusarmeijan Joulupata-keräyksessä ja Roosa nauha -kampanjassa. K-ruokakaupat osallistuivat UNICEFin ja Pampersin kansainväliseen rokotekampanjaan.</p>	<p>Olimme mukana Nenäpäivä-kampanjassa, Hyvä Joulumieli -keräyksessä, Pelastusarmeijan Joulupata-keräyksessä ja Roosa nauha -kampanjassa. K-ruokakaupat osallistuivat UNICEFin ja Pampersin kansainväliseen rokotekampanjaan. K-ruokakauppojen pullonpalautusarpajaisten tuotot käytettiin Pelastakaa Lapset ry:n Eväitä Elämälle -ohjelmaan. K-ruokakaupat järjestivät yhteistyössä Koripalloliiton kanssa alakouluikäisille koripallotapahtumia ja Pikkusudet-koripallokouluja ympäri Suomen. Aloitimme Planin kanssa yhteisen tutkimushankkeen kambodžalaisten siirtotyöläisten asemasta Thaimaassa.</p>	<p>Olimme mukana Nenäpäivä-kampanjassa, Hyvä Joulumieli -keräyksessä ja Pelastusarmeijan Joulupata-keräyksessä. Suomen K-Rauta ja Naisten Pankki käynnistivät yhteistyön, jonka tavoitteena on auttaa ugandalaisia naisia yrittäjyyden alkutaipaleella. K-ruokakaupat osallistuivat UNICEFin ja Pampersin kansainväliseen rokokampanjaan ja keräsivät varat lähes 900 000 jäykkäkouristusrokotteeseen. Osallistuimme Roosa nauha -kampanjaan aiempaa isommalla panostuksella. K-ruokakauppojen pullonpalautusarpajaisten tuotot käytettiin Pelastakaa Lapset ry:n Eväitä Elämälle -ohjelmaan. Järjestimme yhdessä Koripalloliiton kanssa koripallotapahtumia yli 10 000 lapselle ympäri Suomea. Jatkoimme yhteistyötä Planin kanssa Thaimaan kalateollisuuden vastuullisuuden ja siirtotyöläisten aseman parantamiseksi; yhteistyöstä on sovittu vuosiksi 2015–2018. K-Plussa-asiakkaat voivat lahjoittaa Plussa-rahansa hyväntekeväisyyteen.</p>

Lähestymistapa

Olennaiset näkökohdat

- Ostokäytännöt

Paikallisuus vaikuttaa koko yhteiskuntaan

Vähittäiskaupalla on merkittävä rooli paikallisyhteisöissä. Kauppa sekä palvelee alueensa asukkaita että työllistää. Suorien työllistämisaikutusten lisäksi kauppa työllistää merkittävän määrän myös epäsuorasti tavarantoimittajien ja yhteistyökumppaneiden kautta.

Paikallista toimintaa edustaa kauppias, tukena Keskon alueorganisaatiot. K-kauppiasyrittäjä vastaa kauppansa henkilökunnasta ja asiakastyytyväisyydestä. K-kauppiat rakentavat paikallisten asiakkaiden tarpeita vastaavan valikoiman sekä palvelun heidän toiveitaan kuunnellen ja asiakastietoa hyödyntäen. Kehitämme toimintaamme vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa.

Kesko ostaa valtaosan myymistään tuotteista Suomesta ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. Kotimaisten tuotteiden vaikutus työllistämässä on merkittävä, esimerkiksi lähes 120 yritystä ympäri Suomea valmistaa Pirkka-tuotteita.

Politiikat ja sitoumukset

Keskon päivittäistavarakauppa ja Kespro ovat sitoutuneet elintarvikeketjun [Hyvän kauppatajan periaatteisiin](#). Kesko edellyttää, että sen yhteistyökumppanit toimivat [K Code of Conduct -toimintaohjeiston](#) mukaisesti. Lisäämme K Code of Conduct -sopimuslausekkeen Keskon konsernin yhtiöiden tekemiin sopimuksiin, joilla konserniyhtiöt hankkivat tuotteita tai palveluja konsernin ulkopuolisilta tahoilta.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Toimintaympäristössä ja K-ryhmässä tapahtuviin muutoksiin reagoidaan sopeuttamalla tavoitteita, toimintaperiaatteita, seurantajärjestelmiä ja/tai resursseja.

Vastuunjako ja resurssit

- K-kauppiat ja K-kauppiasliitto
- Keskon alueorganisaatio
- Konsernin vastuullisen hankinnan ohjausryhmä sekä Keskon ostoyksiköt
- Toimialojen johtoryhmät

Ohjelmat, projektit ja aloitteet

K-ruokakaupat, K-citymarket Oy (käyttötavara), K-rauta ja Rautia olivat mukana Suomalaisen Työn Liiton Sinivalkoinen jalanjälki -kampanjassa vuonna 2016. Kampanjan tavoitteena on lisätä suomalaisten tuotteiden myyntiä ja tietoisuutta suomalaisen työn ostamisen myönteisistä vaikutuksista.

Valitusmekanismit

- [SpeakUp](#) -ilmoituskanava

Laskentarajat

Taloudelliset tulokset	Kesko
Välilliset taloudelliset vaikutukset	K-ryhmä
Ostokäytännöt	K-ryhmä

Työyhteisö

Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä

- Meillä on tyytyväiset työntekijät ja osaavat esimiehet.
- Tarjoamme mielekkäitä ja monipuolisia työtehtäviä sekä mahdollisuuden kehittyä.
- Olemme kaupan alan houkuttelevin työpaikka.
- Tarjoamme turvallisen ja terveellisen työympäristön.
- Henkilöstömme toimii vastuullisesti.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Työnantajamielikuva	Olemme työtyytyväisyydessä kaupan alan paras työnantaja.	Henkilöstötutkimuksen sitoutuneisuusindeksi oli 53 %. Universumin Ammattilaistutkimuksessa Keskon sijoitus oli 29.	Käynnistimme K-duuni-ohjelman, jonka tarkoitus on edistää alle 30-vuotiaiden väyliä työllistyä K-ryhmässä. Panostimme erityisesti Tutustu ja tienaa -harjoittelijoiden, TET-harjoittelijoiden ja kesätyöntekijöiden ohjaamiseen. Universumin Ammattilaistutkimuksessa Keskon sijoitus oli 31.	<p>Henkilöstötutkimuksen sitoutuneisuusindeksi oli 61 %. Valmius suositella K-ryhmää työnantajana on parantunut 68 %:iin (edellisessä henkilöstötutkimuksessa 2014: 56 %). Universumin Ammattilaistutkimuksessa Keskon sijoitus oli 38.</p> <p>Jatkoimme nuorten työllistämistä tarjoamalla kesätöitä noin 5 500 nuorelle. Järjestimme K Digital Trainee -ohjelman, jonka kautta K-ryhmään työllistyi viisi vastavalmistunutta nuorta liiketoiminnan kehitystehtäviin.</p> <p>Työstimme monimuotoisuusjohtamisen lähtötila-analyysin Suomessa yhdessä FIBS:n kanssa ja hyödynnämme sen tuloksia toimintamme kehittämisessä.</p> <p>Määrittelimme työnantajalupauksemme, jonka mukaisesti kehitämme muun muassa oppilaitosyhteistyötä sekä rekrytointi- ja perehdytysprosessejamme.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Työhyvinvointi	Parannamme työmotivaatiota ja -viihtyvyyttä.	Työhyvinvointiohjelman painopisteenä oli esimiestyön ja johtamisen kehittäminen sekä työterveys- ja työsuojeluyhteistyön tehostaminen.	Työhyvinvointiohjelman painopisteenä oli henkilöstön terveyden tukeminen ja sairauspoissaolojen vähentäminen, työturvallisuuden kehittäminen ja työsuojelun roolin vahvistaminen sekä henkilöstön sitoutumisen edistäminen (Employee Engagement) ja toimintaperiaatteiden jalkauttaminen.	<p>Työhyvinvointiohjelman painopisteenä oli OHS (Occupational Health and Safety) -toiminnan kokonaisvaltainen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen. Tehostimme keskeisten tunnuslukujen seurantaan ennakoivan työn parantamiseksi ja tiedolla johtamisen tueksi. Toteutimme lisäksi muita ennakoivia toimenpiteitä, kuten uudentyypistä terveystalvonnasta.</p> <p>Käynnistimme työturvallisuusprojektin, jonka tavoitteena on kehittää edelleen työturvallisuuskulttuuria ja yhtenäisiä toimintamalleja. Samoin systematisoimme työsuojelua ja kehitimme sen organisointia.</p> <p>Tuemme kaikissa toimintamaissa henkilöstön vapaa-ajan liikuntaa erilaisin tavoin. Esimerkiksi Suomen yhtiöissä käytössä ovat liikunta- ja kulttuurisetelit. Lue lisää henkilöstön etuuksista: 401-2.</p>
Osaamisen kehittäminen	Käymme kehityskeskustelun jokaisen työntekijän kanssa vuosittain.	Henkilöstötutkimuksessa 83 % vastaajista kertoi käyneensä tavoite- ja kehityskeskustelun viimeisten 12 kk:n aikana.	Kehityskeskustelut koskevat koko henkilöstöä, ja vuonna 2015 ne toteutettiin kaksi kertaa; keväällä ja syksyllä. Kehityskeskustelujen toteutumista selvitettiin vuoden 2016 alussa toteutetun henkilöstötutkimuksen yhteydessä. Henkilöstötutkimuksen vastausprosentti oli 85 %. Kyselyyn vastanneista 80 % oli käynyt kehityskeskustelunsa vuoden 2015 aikana.	Tavoite- ja kehityskeskustelut olivat käytössä kaikissa Kesko-konsernin yhtiöissä ja toimintamaissa. Kehityskeskustelut toteutettiin vähintään kerran, keväällä ja/tai syksyllä. Otamme käyttöön uudistetun suorituksen johtamisen mallin ja sitä tukevan K Success Factors -järjestelmän vaiheittain vuodesta 2017 alkaen. Taltioimme kehityskeskustelut jatkossa K Success Factors -järjestelmään.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Osaamisen kehittäminen	Koulutamme esimiehiämme säännöllisesti.	<p>Keskeisiä esimiestyön kehittämisen välineitä olivat Puhutaan Työ Kuntoon -valmennus, Suorituksen johtaminen -valmennus, Employee Engagement -valmennus sekä uusi kattava esimiestyön sähköinen valmennusohjelma esimiestyön eri osa-alueille. Sähköisissä esimiesvalmennuksissa tehtiin yhteensä 2 391 suoritusta.</p>	<p>Osaamisen kehittämisen painopistealueita olivat K-ryhmän toimintaperiaatteiden jalkauttaminen, haastavat esimiestilanteet, uuden tiimin haltuunotto, tuloksellinen esimiestyö ja henkilöstötutkimuksen tulosten hyödyntäminen tiimin kehittämiseksi.</p> <p>Pilotoimme ensimmäisen K-ryhmän uutta johtamiskulttuuria edistävän K-Way Uudet esimiehet -valmennusohjelman. Yhteensä keskolaisilla esimiesvalmennuksilla rekisteröitiin lähes 700 suoritusta. Verkossa suoritettavia esimieskoulutusmoduuleita opiskeltiin noin 3 700 suorituksen verran.</p>	<p>Jatkoimme</p> <ul style="list-style-type: none"> • K-Way Uudet esimiehet valmennusohjelmia, • K-Way Kokeneet esimiehet valmennusohjelmia ja • Puhutaan Työ Kuntoon valmennuksia. <p>Näihin valmennusohjelmiin osallistui yhteensä 363 esimiestä.</p> <p>Uuden Mindfulness-valmennuksen aiheena oli oman mielen ymmärtäminen ja harjoittaminen tavoitteena työhyvinvointi ja tuloksellisuus. Suomesta valmennukseen osallistui 17 esimiestä. Uuden K-Way Middle Management Leader -valmennusohjelman tavoitteena oli vahvistaa strategian läpivientitaitoja ja liiketoimintaosaamista. Valmennusohjelmaan osallistui yhteensä 22 johtajaa kaikista toimintamaista. Venäjällä aloitimme uuden K-Way Leader -valmennusohjelman, jonka tavoitteena oli vahvistaa K-ryhmän johtamisosaamista ja esimiestyötaitoja. Valmennusohjelmaan osallistui 12 esimiestä.</p> <p>Vuonna 2017 jatkamme K-Way-esimiesvalmennuksien järjestämistä muiden maiden yhtiöissä ja aloitamme uuden ylimmän johdon kehitysohjelman. Jatkamme esimiestyötä tukevien coaching- ja mentorointiprosessien levittämistä.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Työkyky	Vähennämme sairauspoissaoloja, työtaturmia ja ennen aikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrää.	Vuoden 2011 alusta lähtien on noin 950 esimestä Suomessa valmennettu Puhutaan Työ Kuntoon -toimintamalliin. Puhutaan Työ Kuntoon -malli on käytössä lähes kaikissa yhtiöissä. Suomessa sairauspoissaoloprosentti on vähentynyt 11 % vuodesta 2009 ja työkyvyttömyyseläkkeiden määrä vähentynyt 37 % vuodesta 2010. Muissa maissa sairauspoissaoloprosentti on vähentynyt 10 % vuodesta 2009.	Panostimme sairauspoissaolojen ja ennen aikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrän vähentämiseen työterveyshuollon toiminnan, esimiehille suunnatun Puhutaan Työ Kuntoon -valmennuksen, työn muokkauksen, ammatillisen kuntoutuksen sekä OHS-tiimissä työskentelevän Work Ability Managerin työn avulla. Work Ability Managerin toiminnalla tuemme työntekijän työhönpaluuta ja pohdimme eri keinoja jatkaa työelämässä. Sairauspoissaolot ovat edelleen olleet laskusuunnassa.	Panostimme sairauspoissaolojen, työtaturmien ja ennen aikaisten työkyvyttömyyseläkkeiden määrän vähentämiseen. Puhutaan Työ Kuntoon -valmennukset jatkuivat, ja viimeisten viiden vuoden aikana niihin on osallistunut yli 1 000 esimestä. Pilotoimme työhönvalmennuspalveluita. Sairauspoissaolojen vähentämiseen vaikuttamme pidemmällä tähtäimellä työsuojelu- ja työturvallisuustyön systematisointiin tähtäävällä projektilla. Kehitimme yhtenäisen tapaturmavakuutusjohtamisen mallin, jonka otamme käyttöön vuonna 2017.

Lähestymistapa

Olellaiset näkökohdat

- Työllistäminen
- Henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet
- Työterveys ja -turvallisuus
- Koulutus
- Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet
- Tasa-arvoinen palkitseminen
- Työoloihin liittyvien epäkohtien valitusmekanismit

Työllistäminen ja henkilöstön ja työnantajan väliset suhteet

Haluamme olla kaupan alan houkuttelevin työpaikka, jolla on tyytyväiset työntekijät ja osavat esimiehet. K-ryhmä tarjoaa monipuolisia ura- ja kehittymismahdollisuuksia kaupan alan eri tehtävissä. Kesko noudattaa uudelleenjärjestelytilanteissa kaikissa toimintaissaan paikallista lainsäädäntöä. [Lue lisää](#) vähimmäisilmoitusajoista uudelleenjärjestelytilanteissa.

Työterveys ja -turvallisuus

Kesko ja K-kaupat ovat vastuussa siitä, että työntekijät voivat työskennellä turvallisessa työympäristössä ja saavat asianmukaisen koulutuksen ja ohjeistuksen työhönsä.

Henkilöstön kehittäminen

Henkilöstön systemaattinen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen on kriittinen tekijä tulevaisuuden menestyksen kannalta. Kaupan alan murros ja sähköisen asioinnin kasvu ovat luoneet tarpeen uuteen osaamiseen.

Osaamisen kehittämisen muita ydinalueita ovat olleet:

- myynti- ja palveluosaaminen
- tavara-alakohtaiset kilpailuetuhankkeet
- turvallisuus ja vastuullisuus
- lähiesimiestyö ja
- johtaminen.

Monimuotoisuus ja tasavertaiset mahdollisuudet

Moniarvoinen ja monimuotoisuutta tukeva organisaatio takaa yhdenvertaiset mahdollisuudet, oikeudet ja kohtelun kaikille. Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja syrjimättömyys ovat tärkeitä periaatteita, joita Keskoissa noudatetaan koko työsuhteen ajan. Tehtävään valitaan soveltuvin ja kehityskykyisin henkilö ja ihmisiä arvioidaan pätevyyden, taitojen ja saavutusten perusteella.

Palkitseminen

Keskoissa palkitsemisen tavoitteena on kannustaa henkilöstöä ylittämään asetetut tavoitteet ja motivoida pitkäjänteiseen työhön Kesko-konsernin ja sen tytäryhtiöiden päämäärien saavuttamiseksi. Palkitseminen on oikeudenmukaista ja se perustuu yleisesti tunnettuihin periaatteisiin.

Työoloihin liittyvät valitusmekanismit

Katso kohta [Valitusmekanismit](#)

Politiikat, periaatteet ja sitoumukset

Henkilöstöjohtaminen perustuu Keskon arvoihin, toimintaperiaatteisiin ja K Code of Conduct -toimintaohjeistoon. Keskon henkilöstöpolitiikka linjaa keskeiset toimintaperiaatteet henkilöstöjohtamisen eri osa-alueilla. Henkilöstöstrategiassa puolestaan määritellään henkilöstöjohtamisen päämäärät, kriittiset menestystekijät ja keskeiset kehityshankkeet.

Kesko on Suomen monimuotoisuusverkoston jäsen. Monimuotoisuusverkoston toiminta pohjautuu monimuotoisuussitoutumukseen, jonka kaikki verkoston jäseneksi liittyvät allekirjoittavat.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Henkilöstön työkyky varmistetaan luomalla turvallinen ja työn tekemistä tukeva työskentely-ympäristö. Työsuojelun päämääränä on turvata ja ylläpitää työntekijöiden työkykyä sekä ennaltaehkäistä ja torjua työtapaturmia, ammattitauteja ja muita työstä tai työympäristöstä johtuvia fyysisiä ja henkisiä terveyshaittoja.

Vastuunjako ja resurssit

- HR-johtoryhmä
- Kesko HR -toiminto
- HR-palvelukeskukset
- Jokainen esimies

Ohjelmat, projektit ja aloitteet

Työhyvinvointiohjelma

Työhyvinvoinnin kehittämisen tavoitteena on työmotivaation ja -viihtyvyyden parantaminen, sairauspoissaolojen vähentäminen, eläkeiän nostaminen sekä ennenaikaisten eläkkeiden vähentäminen ja työnantajakuvan parantaminen. Työhyvinvointiohjelman painopistealueet vuosille 2016–2018 ovat:

- OHS-toiminnan (Occupational Health and Safety) kehittäminen kokonaisuutena ja tiedolla johtaminen
- Henkilöstön työkyvyn ja hyvinvoinnin tukeminen sekä sairauspoissaolojen vähentäminen

- Työturvallisuuden toimintamallien kehittäminen ja työsuojelun roolin vahvistaminen
- Henkilöstön sitoutumisen edistäminen (Employee Engagement) erityisesti esimiestyön kehittämisen avulla ja muutoksen johtamisen varmistaminen

Vammaisten ja osatyökykyisten työllistäminen

K-kauppiasliitto aloitti vuonna 2012 Monenlaisia tuloksetekijöitä -hankkeen yhdessä Kehitysvammaliiton kanssa. Kehitysvammaisten työllistämiseksi luotiin pysyvä toimintamalli. Suurin osa hankkeen aikana työllistetyistä kehitysvammaisista työskentelee edelleen K-ryhmässä.

Nuorten työllistäminen

Nuorten ja erityisryhmien työllistäminen jatkuu pysyvänä toimintamallina. Vuonna 2016 K-kauppiasliitossa toimi nuorisotakuu-koordinaattori, joka antoi K-kauppiaille ja Keskon esimiehille nuorten ja erityisryhmien työllistämiseen ja koulutukseen liittyvää neuvontaa ja toimi yhteyshenkilönä viranomaisiin ja järjestöihin päin. Vuoden 2016 loppuun mennessä jo yli 3 200 kohderyhmän nuorta oli saanut K-ryhmästä paikan työkokeilun, palkkatuen ja nuorten oppisopimuskoulutuksen avulla.

Valitusmekanismit

- Keskustelu esimiehen kanssa
- Suora Linja -palautekanava
- [SpeakUp](#) -ilmoituskanava

Laskentarajat

Työyhteisö	Kesko
------------	-------

Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat

Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa

- Kehitämme tuotevalikoimiamme asiakkaita kuunnellen
- Varmistamme hankintaketjun vastuullisuuden
- Vastaamme tuotteiden turvallisuudesta ja laadusta

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Toimitusketju	<p>Oman suoran riskimaatuonnin tuotannon sosiaalinen vastuu on varmennettu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskon hyväksymät arviointijärjestelmät 	<p>BSCI-prosessissa oli 284 Keskon riskimaatavarantoimittajien tehdasta tai viljelmää. Riskimaatavarantoimittajien tehtailla tai viljelmillä tehtiin 88 täyttä BSCI-auditointia ja 74 BSCI-uudelleenauditointia. Aloitimme ihmisoikeusvaikutusten arvioinnin.</p>	<p>BSCI-prosessissa oli 200 Keskon riskimaatoimittajien tehdasta tai viljelmää. Riskimaatavarantoimittajien tehtailla tai viljelmillä tehtiin 107 täyttä BSCI-auditointia ja 80 BSCI-uudelleenauditointia. Keskon päivittäistavara-kaupan oman suoran riskimaatuonnin tuotannon sosiaalinen vastuu oli 100 % varmennettu.</p> <p>Jatkoimme ihmisoikeuksiin liittyvää vaikutusarviointia. Julkistimme riskimaissa toimivat omamerkkisten ja oman maahantuonnin piirissä olevien vaatteiden, asusteiden, kenkien ja laukkujen valmistustehtaat nettisivuillamme.</p>	<p>Keskon riskimaatoimittajien tehtailla tai viljelmillä tehtiin 210 täyttä BSCI-auditointia ja 60 BSCI-seuranta-auditointia. Vuoden 2017 alussa Keskon riskimaatavarantoimittajilla oli yhteensä 386 voimassa olevaa sosiaalisen vastuun auditointia (Riskimaatoimittajien sosiaalisen vastuun auditoinnit). Keskon päivittäistavara-kaupan oman suoran riskimaatuonnin tuotannon sosiaalinen vastuu oli 100 % varmennettu.</p> <p>Kesko Onninen Purchasing Office (KOPO) -hankintatoimisto aloitti toiminnan Shanghaissa Kiinassa. Keskon päivittäistavara-kauppa ja ICA Global Sourcing aloittivat hankintayhteistyön käyttötavara-kaupassa.</p> <p>Osana ihmisoikeusarviota toteutimme ihmisoikeuskartoituksen riskimaiden tehtaissa yhteistyössä Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskuksen (SASK:n) kanssa. SASK:n maakohtaiset raportit antoivat arvokasta tietoa toimintamme kehittämiseksi. Välitimme saamamme tiedot BSCI-järjestölle auditointimenettelyn kehittämiseksi.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Toimitusketju	Varmennamme omien merkkien Pirkka- ja K-Menu-elintarvikkeiden ainesosien (Tier 2) vastuullisuuden.	Työstimme sidosryhmiä kuullen uuden riskiarviointityökalun, jota käytetään omien merkkien elintarvikkeiden ainesosien vastuullisuuden varmentamiseen.	Aloitimme Pirkka- ja K-Menu-tuotteiden ainesosien vastuullisuusselvityksen riskiarviointityökalun avulla. Selvitimme 1 923 oman merkin tuotteen ainesosien alkuperän. Näistä 233 sisälsi ainesosia, jotka tarvitsevat riskiarvioinnin perusteella lisäselvityksen ainesosan valmistajan vastuullisuudesta.	Jatkoinnemme työtä omien merkkien elintarvikkeiden ainesosien vastuullisuuden varmentamiseksi. Teimme ainesosien riskiarvioinnin 160 uudelle Pirkka- ja K-Menu-elintarvikkeelle. Näistä 29 tuotteesta oli ainesosia, joiden vastuullisuus vaatii lisäselvitystä.
	Pienennämme toiminnastamme aiheutuvaa vesiriskiä.	Tunnistimme tarpeen selvittää toimintamme aiheuttamia vesiriskejä. Melkein puolet (47 %) suomalaisten vesijalanjäljestä on ulkomailla, sillä teollisten tuontituotteiden kulutus ja niihin liittyvät piilovesivirrat ovat suuret. Keskon merkittävimmät vedenkulutuksen vaikutukset syntyvät niiden myytävien tuotteiden kautta, jotka ovat peräisin veden niukkuudesta kärsiviltä alueilta.	Aloitimme omien merkkimme vesiriskiarvioinnin. Tavoitteenamme on tunnistaa toimitusketjussamme ne valuma-alueet, joissa on merkittävimmät veden niukkuuden tai saastumisen ongelmat. Tavoitteenamme on saada vesiriskiarviointi valmiiksi vuonna 2016.	Jatkamme vesiriskiarviointityötä ja käytämme tuloksia toimenpiteiden suunnitteluun.
Linjaukset	Kala ja äyriäiset: Keskon päivittäistavara kaupalla ja K-ruokakaupoilla ei ole valikoimissaan WWF:n kalaoppaassa punaisella liikennevalolla merkittyjä lajeja. Keskon päivittäistavara kauppa ja K-ruokakaupat edistävät vihreällä merkittyjä lajeja valikoimissaan. Suosimme valikoimapäätöksissä kestäviä kalakantoja ja MSC- ja ASC-sertifioituja tavarantoimittajia. K-ryhmän kala- ja äyriäislinjaus on ollut voimassa vuodesta 2008.	Pirkka-sarjassa oli 29 MSC-sertifioitua kalatuotetta.	Pirkka-sarjassa oli 41 MSC-sertifioitua kalatuotetta.	Keskon päivittäistavara kauppan vähittäismyyntivalikoimassa oli 178 MSC-sertifioitua kalatuotetta, joista Pirkka-tuotteita oli 37. Kesprolle myönnettiin MSC- ja ASC-jäljitettävyyssertifikaatti . Kespron kalan ja äyriäisten toimitusketjun kaikki vaiheet on auditoitu ja Kespro sekä sen sertifioidut asiakasravintolat voivat käyttää markkinoinnissaan MSC- ja ASC-ympäristömerkkejä. MSC- ja ASC-tuotteita oli Kespron Foodservice-valikoimissa lähes 300 kpl ja määrä kasvaa jatkuvasti. Kespron Menu-sarjassa MSC-sertifioituja tuotteita oli 25 ja ASC-sertifioituja 2.
	Palmuöljy: Vuoteen 2020 mennessä kaikki omien elintarvikemerkkimme sisältämä palmuöljy on vastuullisesti tuotettua (CSPO).	Pirkka-tuotteiden sisältämästä palmuöljystä noin 13 % oli vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO).	Pirkka-tuotteiden sisältämästä palmuöljystä noin 20 % oli vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO).	Palmuöljyä sisältävistä omien merkkien elintarviketuotteista (Pirkka, K-Menu ja Kespron Menu) noin 34 % sisälsi vastuullisesti tuotettua palmuöljyä (CSPO).

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Linjaukset	<p>Soija: Vuoteen 2020 mennessä kaikki omien merkkimme tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Tämä koskee:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omien merkkien elintarvikkeiden soijaperäisiä ainesosia • omien merkkien eläinperäisten tuotteiden tuotannossa käytettävää soijarehua • maatalouskaupan myymien rehutuotteiden sisältämää soijaa. <p>Puu: Varmistamme rautakaupan hankkiman puutavaran ja myytävien puutuotteiden alkuperän ja jäljitettävyyden. Trooppista alkuperää olevista puista valmistettujen tuotteiden tulee olla FSC- tai PEFC-sertifioituja.</p>	Tavoite lisätty vuonna 2016	Tavoite lisätty vuonna 2016	<p>Olimme perustajajäsen suomalainen soijasitoutus-ryhmässä, joka aloitti toimintansa helmikuussa 2016. Suomalaisen soijasitoutuksen jäsenet sitoutuvat siihen, että vuoteen 2020 mennessä kaikki niiden omien tuotteiden tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Sitoumus kattaa sekä suomalaisen tuotantoketjun että ulkomaisen hankinnan. Liityimme Round Table on Responsible Soy (RTRS)-järjestöön ja sitouduimme sen myötä edistämään pitkäjänteisesti ja tavoitteellisesti vastuullisuutta soijan tuotantoketjussa.</p> <p>Keskimääräinen PEFC-sertifiointiprosentti oli: mänty 91,2 % ja kuusi 84,6 %. Kartoitamme mahdollisuuksia laajentaa puulinjausta kattamaan koko konsernin.</p>
		Rautakeskelle on myönnetty PEFC-sertifikaatti, joka kattaa kuusi- ja mäntysahatavaran ja niiden jalosteiden sekä MDF-levyjentukkakaupan Suomessa (prosenttimenetelmä). Sertifikaatti on myönnetty 11.11.2013 ja se on voimassa 11.11.2018 asti.	PEFC-sertifiointiprosentti ilmoitetaan kuukausittain Keskon nettisivuilla .	

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Linjaukset	<p>Muovi: Edistämme muovin kierrätystä ja uusiokäyttöä. Luomme toimintamalleja, jotka estävät muovin päätyksen vesistöihin ja muualle luontoon. Etsimme vaihtoehtoisia pakkausmateriaaleja muoville. Kasvatamme kuluttajaviestinnän avulla vaihtoehtoisten ostokassien (puuvillakassien, kestokassien ja juuttikassien) ja pahvilaatikoiden myyntiosuudeksi 10 % vuoteen 2025 mennessä. Etsimme PVC:lle korvaavia materiaaliratkaisuja.</p>	<p>Vallilan Boulevard-kuosinen Pirkka-kestokassi tuli K-ruokakauppoihin.</p>	<p>Ruokakauppojen valikoimiin tuli lisää kestokassivaihtoehtoja: uusi Vallila-kuosi, Kesäpäiväkassi ja Nenäpäivä-kassi.</p>	<p>Julkaisimme muovilinjauksen lokakuussa 2016 ja sitouduimme muovikassien kulutuksen vähentämiseen tähtääviin toimenpiteisiin. Muovikassit ovat olleet maksullisia K-ryhmän ruokakaupoissa ja rautakaupoissa, ja vuoden 2017 alussa ne muuttuivat maksullisiksi myös maatalous- ja konekaupoissa sekä huonekalukaupoissa. Ohuita pikkupusseja ei enää ole vuoden 2017 loppuun mennessä kassalinjastoilla esillä. Tarjoamme valikoimissamme vaihtoehtoja muovikasseille: kestokasseja, puuvillakasseja ja juuttikasseja sekä paperikasseja ja kierrätysmuovikasseja. Paperikassien osuus kaikkien eri kauppakassien myynnistä vuonna 2016 oli noin 1,5 % ja kestokassien noin 1,5 %. Keväällä 2017 valikoimiin lisättiin Amerplast Oy:n valmistamat Pirkka ESSI kiertokassit, joiden valmistukseen käytetään kotitalouksien Rinki-ekopisteisiin palauttamaa muovipakkauksijätettä. Poistamme mikromuovirakeet omista kosmetiikkamerkituotteistamme vuoden 2017 aikana. Omien merkkien pakkaukset eivät sisällä PVC:tä. Lopetamme PVC:n käytön Keskon lahjakorttien valmistusmateriaalina vuonna 2017. Pyrimme muuttamaan Plussa-kortin valmistusmateriaalin PVC-vapaaksi vuonna 2017.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Vastuullisuusmerkityt omat merkkituotteet	Tarjoamme laajan vastuullisuusmerkittyjen omien merkkien valikoiman.	Pirkka-sarjassa oli Pirkka Reilun kaupan tuotteita 44, Pirkka Luomu -tuotteita 116, Pirkka MSC-sertifioituja kalatuotteita 29 ja Pirkka UTZ -merkittyjä tuotteita 16.	Pirkka-sarjassa oli Pirkka Reilun kaupan tuotteita 40, Pirkka Luomu -tuotteita 134, Pirkka MSC-sertifioituja kalatuotteita 41 ja Pirkka UTZ -merkittyjä tuotteita 17.	<p>Pirkka-sarjassa oli Pirkka Reilun kaupan tuotteita 36, Pirkka Luomu -tuotteita 118, Pirkka MSC-sertifioituja kalatuotteita 37, Pirkka UTZ -merkittyjä tuotteita 32 ja Joutsenmerkittyjä tuotteita 65. Kaikki Pirkka- ja K-Menu -kahvit ovat Reilun kaupan tai UTZ-sertifioituja. Pirkka-sarjassa on 15 Reilu kauppa tai UTZ-sertifioitua suklaa- ja leivontasuklaatuotetta. Vuonna 2017 kaikki Pirkka-sarjan suklaat ovat Reilu kauppa tai UTZ-sertifioituja.</p> <p>Kespron Menu-sarjassa oli 7 Reilun kaupan tuotetta, 5 luomutuotetta, 25 MSC-sertifioitua tuotetta, 2 ASC-sertifioitua tuotetta, 13 Joutsenmerkittyä tuotetta ja 5 UTZ-merkittyä tuotetta.</p> <p>Cello-sarjassa kaikilla sisä- ja ulkomaaleilla on Joutsenmerkki, Cello M1 -merkittyjä tuotteita oli 62 ja Cello Allergiatunnus -merkittyjä tuotteita oli 105. PROF-sarjassa 15 tuotteella oli M1-merkki.</p>
Tuoteturvallisuus	<p>K-ryhmän valikoimien tuoteturvallisuus on varmistettu. Tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo päivittäistavara-kaupan omien merkkien ja oman maahantuonnin tuoteturvallisuutta ja laatua. Kaikilla elintarviketoiminnoillamme on omavalvontasuunnitelma.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kauppojen Oiva-tulokset 	Tuotetutkimuksen laboratorio tutki 8 864 tuotenäytettä ja teki 20 386 analyysia. Auditointeja tehtiin 40.	Tuotetutkimuksen laboratorio tutki 8 037 tuotenäytettä ja teki 20 396 analyysia. Auditointeja tehtiin 7.	Tuotetutkimuksen laboratorio tutki 7 770 tuotenäytettä ja teki 17 176 analyysia. 538 tavarantoimittajan tuoteturvallisuus on varmennettu sertifoidulla auditmenettelyllä. Omia auditointeja tehtiin 13.

Lähestymistapa

Olennaiset näkökohdat

- Tuotteiden ja palvelujen tiedot ja määräystenmukaisuus
- Asiakkaiden terveys ja turvallisuus
- Toimittajien työolojen arviointi
- Ihmisoikeudet
- Markkinointiviestintä

Politiikat, periaatteet ja sitoumukset

Vastuullista hankintaa ohjaavat Keskon [ostotoiminnan periaatteet](#).

Periaatteet pohjautuvat kansalliseen työlainsäädäntöön ja vastaaviin Kansainvälisen työjärjestön ILO:n sopimuksiin, joita sovelletaan silloin, kun kansallinen lainsäädäntö ei yllä näiden sopimusten tasolle. Kesko kiinnittää erityistä huomiota hankintaketjun ihmisoikeuskysymyksiin ja työoloihin keskittyen niiden valvonnassa ensisijaisesti [riskimaissa](#) toimiviin tavarantoimittajiin. Riskimaiksi luokitellaan [BSCI \(Business Social Compliance Initiative\) -aloitteen](#) mukaisesti maat, joissa on olemassa riski ihmisoikeuksien ja työoikeuksien loukkaamiselle. Luokittelu perustuu Maailmanpankin indikaattoreihin (Worldwide Governance Indicators).

Kesko ja K-ryhmän kaupat ovat yhdessä tavarantoimittajiensa kanssa vastuussa tuotteiden käyttäjille siitä, että tuotteet täyttävät kaikki Suomen ja EU-lainsäädännön vaatimukset, ovat käyttäjilleen turvallisia ja vastaavat laatu- ja muita lupauksia. Pakkausmerkinnöissä ja markkinointiviestinnässä noudatetaan lainsäädännön vaatimuksia ja viranomaisuusituksia.

Kesko ja K-ryhmän kaupat haluavat tukea asiakkaita kestävässä valinnoissa ja tarjota laajan valikoiman vastuullisuuskriteerin omaavia tuotteita.

Keskon kemikaalipolitiikka koskee kodintekstiilejä, vaatteita, nahkatavaraa, kenkiä ja verhoiltuja huonekaluja. Siinä on esitetty EU:n ja Suomen lainsäädäntöön perustuen kemikaalit, jotka ovat kiellettyjä tai joiden määrää on rajoitettu Keskolle toimitettavissa tuotteissa. Lisäksi Kesko asettaa lainsäädäntöä tiukempia rajoituksia erityistä huolta aiheuttaville kemikaaleille.

[Keskon muovilinjaus](#) edistää muovin kierrätystä ja uusiokäyttöä. Toimintamallien tavoitteena on estää muovin päätyminen vesistöihin ja muualle luontoon.

Hankinnan tueksi on laadittu myös [tuoteryhmäkohtaisia vastuullisuuslinjauksia](#), joita ovat muun muassa palmuöljylinjaus, kala- ja äyriäislinjaus, puulinjaus sekä farkkujen hiekkapuhalluslinjaus.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Keskon hyväksymät riskimaatuotantoon liittyvät [sertifiointi- ja auditointijärjestelmät](#).

Tavarantoimittajasopimuksissa edellytetään, että tavarantoimittajat noudattavat [K Code of Conductin](#) ja [BSCI:n Code of Conductin](#) periaatteita.

Keskon päivittäistavarakauppa edellyttää, että sen omien merkkituotteiden valmistajilla ja tuottajilla on kansainvälinen elintarviketurvallisuussertifiointi. Keskon päivittäistavarakauppa hyväksyy seuraavat auditointimenettelyt: BRC, IFS, ISO/FSSC 22000, SQF1000/2000 sekä GlobalGAP, IP-perussertifiointi kasviksille tai IP-Sigill.

Tuotetutkimusyksikön laboratorio valvoo K-ruokakauppojen ja K-citymarketien myymien tuotteiden laatua. Laboratorio on FINAS-akkreditointipalvelujen akkreditoima testauslaboratorio T251, joka on hyväksytty SFS-EN ISO/IEC 17025 -standardin mukaiseksi.

Kauppan vastuullisen toiminnan arviointi sisältää kaupan vuosittaisen itsearvioinnin, kaupan laatu- ja turvallisuusjärjestelmässä määritellyt kriteerit sekä ulkopuolisen tahon tekemän vastuullisuusauditoinnin määrittelyn otannan mukaisesti. Auditointi raportoi tuloksista kaupalle ja Keskolle.

Ohjelmat, projektit ja aloitteet

- [Vastuullisen hankinnan opas](#)

Vastuullisista valinnoista kerrotaan asiakkaille K-vastuullisuuskonseptin mukaisesti myymälävies-tinnällä, muun muassa hyllynreuna- ja pakkausmerkinnöillä. Luomu- ja ympäristömerkittyjen sekä Reilu kauppa -sertifioitujen tuotteiden valikoima- ja markkinointilinjaukset sisältyvät K-ruoka-kauppojen ketjukonsepteihin. K-vastuullisuuskonsepti otettiin käyttöön ensimmäisenä K-ruoka-kaupoissa vuonna 2013. Vuoden 2014 aikana konsepti otettiin käyttöön K-Rauta-kaupoissa ja sen vienti aloitettiin Rautia-ketjun kauppoihin. Vuoden 2015 aikana se otettiin käyttöön Rautioissa sekä K-maatalous-ketjussa.

Vuonna 2016 Kesko liittyi Foreign Trade Associationin (FTA) uuteen BSCI Sustainable Wine Programme -pilotiohjelmaan. Ohjelma keskittyy viinituotannon sosiaalisen- ja ympäristövastuun kehittämiseen, ja sen tavoitteena on viinituotannon läpinäkyvyyden ja jäljitettävyyden parantami-nen.

Vuonna 2016 Kesko liittyi kiinalaisen The Center for Child Rights and Corporate Social Respon-sibility (CCR CSR) -organisaation jäseneksi. CCR CSR -organisaation tavoitteena on estää ja vähentää lapsityötä, edistää nuorten työntekijöiden asemaa tehtailla ja helpottaa siirtotyöläis-vanhempien arkea. Kesko osallistuu organisaation Virtual Working Group -työryhmään.

Valitusmekanismit

- [SpeakUp](#) -ilmoituskanava
- K-kuluttajapalvelu
- Ketjujen asiakaspalautejärjestelmät

Laskentarajat

Määräystenmukaisuus	Kesko
Tuoteturvallisuus	Kesko - omat merkkituotteet ja oma maahantuonti
Hankinnan sosiaalinen vastuu (1st tier)	Kesko

Ympäristö

Hillitsemme yhdessä ilmastonmuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestäväää käyttöä

- Pienennämme ympäristövaikutuksia yhteistyössä koko toimitusketjun kanssa
- Edistämme kehitystä kohti vähähiilistä kiertotaloutta
- Autamme asiakkaitamme pienentämään ympäristövaikutuksiaan

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Uusiutuva energia	Hankimme 100 % uusiutuvaa sähköä Suomessa.	Tavoite asetettu vuonna 2016	Tavoite asetettu vuonna 2016	Kaikki Keskon hankkima sähkö Suomessa on uusiutuvaa vuoden 2017 alusta alkaen. Hankimme uusiutuvan sähkön alkuperätakuilla Pohjoismaista. Vuonna 2017 painotamme sähkönhankinnassa erityisesti suomalaista bioenergiaa.
	Lisäämme aurinkovoiman tuotantoa omaan käyttöömme.	Tavoite asetettu vuonna 2016	Tavoite asetettu vuonna 2016	Kesäkuussa 2016 valmistui Suomen suurin kiinteistökohtainen aurinkovoimala K-Citymarket Tammiston katolle. Vuoden 2016 loppuun mennessä kahteen muuhun K-Citymarkettiin ja yhdeksään K-Supermarkettiin rakennettiin aurinkovoimala. Kesään 2017 mennessä K-ryhmän kauppojen katoilla toimii yhteensä 16 aurinkovoimalaa. Uusien investointien myötä K-ryhmästä tulee Suomen suurin aurinkosähkön tuottaja ja käyttäjä .
Kauppojen energiatehokkuus	Sopimuskaudella 2008–2016: Parannamme energiatehokkuutta 65 GWh:n verran vuositasolla vuoteen 2016 mennessä.	Kesko tehosti energiankulutustaan 59 GWh:n verran ja saavutti 90 % tavoitteesta.	Kesko tehosti energiankulutustaan 64 GWh ja saavutti 97 % tavoitteesta.	Sopimuskauden tulokset julkaisee Motiva kesällä 2017.
	Sopimuskaudella 2017–2025: Vähennämme energiankulustamme 7,5 % vuoteen 2025 mennessä.	Tavoite asetettu vuonna 2016	Tavoite asetettu vuonna 2016	Kesko allekirjoitti kaupan alan energiatehokkuussopimuksen vuosille 2017–2025. Toimenpideohjelmassa sitoudumme vähentämään energiankulustamme 7,5 %.

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Logistiikan päästöt	<p>Vähennämme Kesko Logistiikan kuljetusten liikevaihtoindeksiin suhteutettuja päästöjä 10 % vuoden 2011 tasosta vuoteen 2020 mennessä.</p> <ul style="list-style-type: none"> Vähennämme päästöjä muun muassa kuljetusten reittioptimoinnilla, tehokkaalla paluulogistiikalla, kaksitasoisilla perävaunuilla ja taloudellisen ajotavan koulutuksella. 	<p>Pitkän matkan runkokuljetuksissa käytettävien kaksitasoperävaunujen määrä oli yhdeksän. Niihin mahtuu 30 rullakkoa enemmän kuin tavalliseen yhdistelmä-perävaunuun. Kaikki Keslogin yli 500 sopimuskuljettajaa oli koulutettu taloudelliseen ajotapaan.</p>	<p>Suhteelliset päästöt olivat vähentyneet 5,5 % lähtötasosta johtuen uusista ratkaisuisista kuljetuksen ohjauksessa sekä kalustossa. Erikoispitkän Ekorekan pilottikokeilu alkoi Vantaa–Oulu-runkoliikenteessä. Ekorekkaan mahtuu kaksinkertainen määrä rullakoita verrattuna tavalliseen yhdistelmäperävaunuun.</p>	<p>Suhteelliset päästöt olivat vähentyneet lähtötasosta 1,9 %. Vuonna 2016 päästöt kasvoivat 3,8 % vuoteen 2015 verrattuna. Päästöjen kasvuun vaikutti Suomen Lähikaupan hankinnan myötä kasvanut kauppojen määrä. Aluksi uusiin kauppoihin toimitettiin vain Pirkka-tuotteita ja K-Market-konversioiden edetessä kauppoihin ajettiin täytkuormia erilliskuormina.</p>
Science Based Targets	Asetamme Science Based Targets -päästötavoitteet	-	-	Olemme sitoutuneet asettamaan Science Based Targets -aloitteen hyväksymät päästötavoitteet. Laskentatyö aloitettiin joulukuussa 2016.
Ruokahävikki	<p>Vähennämme tunnistettua ruokahävikkiä 10 % vuoteen 2020 mennessä vuoden 2013 tasosta.</p> <ul style="list-style-type: none"> Pienennämme ruokahävikkiä K-ruokakaupoissa sähköisten ennuste- ja tilausjärjestelmien, tehokkaan logistiikan, henkilökunnan koulutuksen, viimeistä käyttöpäivää lähestyvien tuotteiden hintojen alennusten ja pakkausten ominaisuuksien optimointien avulla. 	<p>Monet K-ruokakaupat lahjoittivat ruokaa hyväntekeväisyyteen. K-ruokakaupat olivat mukana Kuluttajaliiton Hävikkiviikko-kampanjassa vuonna 2014.</p>	<p>Aloitimme Gasumin, Myllyn Parhaan ja Wurstin kanssa yhteistyön, jossa kaupan syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Monet K-ruokakaupat lahjoittavat ruokaa hyväntekeväisyyteen.</p>	<p>Vuoden 2016 loppuun mennessä K-ruokakaupoissa oli vähennetty tunnistettua ruokahävikkiä 3,5 % lähtötasosta.</p> <p>Noin 90 % K-ruokakaupoista tekee yhteistyötä paikallisen hyväntekeväisyysseuran kanssa. Lahjoitettujen elintarvikkeiden määrä kasvoi 1,8 milj. kg edellisvuodesta.</p> <p>Jatkoimme Gasumin, Myllyn Parhaan ja Wurstin kanssa yhteistyötä, jossa kaupan syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnetään energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Vuonna 2016 noin 3 700 tonnista biojätettä valmistettiin 2 800 MWh biokaasua. CO₂-päästöjä vähennettiin maakaasuun verrattuna 550 tonnia ja polttoöljyyn verrattuna 740 tonnia.</p>

Aihe	Tavoite	Tavoitteen edistyminen 2014	Tavoitteen edistyminen 2015	Tavoitteen edistyminen 2016
Jätteiden hyötykäyttö	Tavoite on minimoida jätteen synty kaikessa toiminnassa ja toimittaa kaikki jätteet hyötykäyttöön.	Keslogin keskusvarastojen ja terminaalien jätteiden hyötykäyttöaste oli 98 % ja VV-Auto Groupin lähes 100 %. Kaupoissa syntyvien jätteiden hyötykäyttöaste oli 96 % ja kierrätysaste 67 %	Päivittäistavarakaupan jätteiden hyötykäyttöaste oli 99 %, rauta- ja erikoiskaupan 99,4 % ja autokaupan 99,9 %. Muissa toimintamaissa hyötykäyttöaste oli 46 %. Jätehuoltosopimuksen piirissä olevien Etelä-Suomen kauppojen jätteiden hyötykäyttöaste oli noin 98 %.	Suomessa jätteiden hyötykäyttöaste oli 99 % ja muissa toimintamaissa 48 %. Jätehuoltosopimuksen piirissä olevien Etelä-Suomen kauppojen jätteiden hyötykäyttöaste oli 100 %.

Lähestymistapa

Olellaiset näkökohdat

- Energia
- Vesi
- Päästöt
- Jätevedet ja jätteet
- Luonnon monimuotoisuus
- Tavarantoimittajien ympäristöarvioinnit

Politiikat, periaatteet ja sitoumukset

K-ryhmän ympäristö- ja energiapolitiikka kattaa konsernin ja kauppojen toiminnot Suomessa ja muissa toimintamaissa. Myös K-ryhmän keskeisten yhteistyökumppaneiden edellytetään noudattavan vastaavia ympäristöjohtamisen periaatteita.

Ympäristöjohtaminen on osa K-ryhmän johtamismallia ja sen perustana ovat Elinkeinoelämän peruskirja kestävän kehityksen aikaansaamiseksi, ympäristöjohtamisstandardit sekä lainsäädännön ja viranomaisten vaatimukset.

Seuranta- ja valvontajärjestelmät

Konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä määrittää ympäristötyön päälinjat ja tavoitetason konsernin yhtiöissä, ottaen huomioon toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset ja niiden merkittävyyden huomioiden koko elinkaaren ja toimitusketjun aikaiset vaikutukset. Toimiala- ja tytäryhtiöt täsmentävät ympäristötyön päälinjat liiketoimintaa tukeviksi ympäristöasioiden toimintaohjelmiksi. Toimintaohjelmia seurataan ja päivitetään vuosittain osana strategiatyöskentelyä.

Keskossa käytössä olevat ympäristöjärjestelmät

Keskon ylläpidon yhteistyökumppanit seuraavat kiinteistöjen energiankulutusta apunaan Enegia Oy:n EnerKey.com-seurantajärjestelmä. Enegia kaukolukee kiinteistöissä olevia energiankulutuksen mittauspätteitä ja tallentaa tuntitasoisesti tiedot tietokantaan. Manuaalisesti kerättävien kohteiden kulutuslukemat tallennetaan myös EnerKey-järjestelmään. EnerKey-ohjelma reagoi pieniinkin kohdekohtaisiin kulutusmuutoksiin ja hälyttää kiinteistön vastuuhenkilön toimimaan. Vedenkulutuksen seuranta on osa kiinteistöjen kulutusseurantaa. Keskon tavoitteena on ylläpitää vedenkulutuksen korkeaa tehokkuutta kaikissa toiminnoissa.

Vastuunjako ja resurssit

- Konsernin yhteiskuntavastuun ohjausryhmä
- Konsernin ympäristötoimintojen ohjausryhmä
- Kauppapaikat ja kiinteistöt -yksikkö
- Logistiikkayksiköt

Ohjelmat, projektit ja aloitteet

Kesko on mukana kaupan alan [energiatехokkuussopimuksen](#) toimenpideohjelmissa vuosille 2017–2025. Sopimuksen mukaisesti Kesko [sitoutuu vähentämään energiankulutustaan](#) erilaisin säästötoimenpitein 7,5 %. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kauppaketjut.

Kesko on liittynyt Foreign Trade Associationin (FTA) [Business Environmental Performance Initiative](#) (BEPI) -aloitteeseen. BEPI:n tarkoituksena on auttaa jäsenyrityksiä globaalien toimitus-

ketjujen ympäristöasioiden hallinnassa ja siten lisätä tuotteiden toimitusketjujen läpinäkyvyyttä ja riskienhallintaa.

Keskon rautakaupan hankintalinjauksen mukaisesti trooppista alkuperää olevista puista valmistettujen tuotteiden tulee olla FSC- tai PEFC-sertifioituja.

K-ryhmän kala- ja äyriäislinjaus ohjaa Keskon päivittäistavarakaupan ja Kespron omia hankintoja sekä K-ruokakauppiaiden hankintoja turvaamaan vastuullista kalastusta ja kalanviljelyä.

Keskon päivittäistavarakauppa on RSPO:n (Roundtable on Sustainable Palm Oil) jäsen. Tavoite on, että vuoteen 2020 mennessä kaikki omien merkkien elintarviketuotteiden palmuöljy on vastuullisesti tuotettua (CSPO).

Kesko on perustajajäsen suomalainen soijasisäätö -ryhmässä. Kesko on liittynyt RTRS:n (Roundtable on Responsible Soy) jäseneksi ja sitoutunut siihen, että vuoteen 2020 mennessä kaikki omien merkkien tuotteiden tuotantoketjussa käytetty soija on vastuullisesti tuotettua, RTRS- tai ProTerra-sertifioitua soijaa. Sitoumus kattaa sekä suomalaisen tuotantoketjun että ulkomaisen hankinnan.

Valitusmekanismit

- [SpeakUp -ilmoituskanava](#)

Laskentarajat

Energia ja vesi	Kesko
Luonnon monimuotoisuus	Kesko
Päästöt	Scope 1 ja 2: Kesko; Scope 3: K-kaupat ja toimitusketju
Jätteet	Suomi: Keskon varastotoiminnot; muut toimintamaat: kaupat
Toimittajien ympäristöarvioinnit	Tavarantoimittajat. Näkökohta tunnistettu olennaiseksi, raportointia kehitetään.

Muut toimintamaat

Muiden toimintamaiden vastuullisuustyötä edistämään perustettiin tammikuussa 2015 ohjausryhmä Steering group for local responsibility in operating countries. Ohjausryhmä laati jokaiselle muissa toimintamaissa toimivalle yhtiölle yhteistä vastuullisuusohjelmaamme täydentäviä, paikalliset olosuhteet huomioivia tavoitteita. Alla esitellään yhtiöiden edistymisen tavoitteiden saavuttamisessa vuoden 2016 aikana.

K-Rauta Venäjä

Tavoite	Tavoitteen edistyminen
<p>Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä</p> <p>Työntekijämme ovat sitoutuneita konsernin strategiaan, myyntitavoitteisiin ja asiakastytyväisyyden kehittämiseen.</p>	<p> Vuonna 2016 toteutimme henkilöstön kehitysprojektin "Career development and succession planning". Projektiin osallistui 55 myymälä- ja toimistohenkilöstön jäsentä. Koulutuspäiviä oli yhteensä 314.</p>
<p>Yhteiskunta: Rakennamme yhdessä parempaa yhteiskuntaa</p> <p>Yhteiskunta arvostaa K-Rauta Venäjän vastuullisuustyötä. Työntekijämme ovat sitoutuneita K-Rauta Venäjän vastuullisuustavoitteisiin.</p>	<p> Vuonna 2016 jatkoimme lastenkotilasten tukemista sekä tuimme leikkikentän rakentamista Moskovassa ja lasten kulttuurikeskuksen uudistamista Tulassa.</p> <p>Vuoden 2016 aikana tarjosimme kahdelletoista opiskelijalle harjoittelupaikan.</p>
<p>Ympäristö: Hillitsemme yhdessä ilmastomuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestävää käyttöä</p> <p>Vähennämme kaatopaikkajätteen määrää. Kehitämme lajittelua ja kierrätystä.</p>	<p> Vuonna 2016 perustimme Pietarin myymälöiden yhteyteen asiakkaille ekopisteet käytettyjen sähköparistojen keräämiseen. Pisteisiin palautettiin yli 800 kg paristoja.</p> <p>Vuonna 2016 järjestimme myymälöissä kampanjan vanhojen muovisten kukkaruukkujen keräämiseksi asiakkailta. Keräsimme yli 20 000 muoviruukku kierrätykseen.</p>

K-Rauta Ruotsi

Tavoite	Tavoitteen edistyminen
<p>Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä</p> <p>Vastuullisuuden perehdytys ja verkkokoulutus.</p>	<p> Käynnistämme vastuullisuuden perehdytyskeskustelut keväällä 2017.</p> <p>Otamme käyttöön myymälöiden digitaalisen EHS (ympäristö, työterveys ja -turvallisuus) -käsikirjan keväällä 2017.</p>
<p>Ilmastonmuutoksen hillintä: Hillitsemme yhdessä ilmastomuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestävää käyttöä</p> <p>Lisäämme materiaalikierrätystä myymälöissä. Vähennämme energiankulutusta myymälöissä.</p>	<p> Vuonna 2016 työstimme ISO 14011 -ympäristöjärjestelmää. Tavoitteena on sertifioida järjestelmä vuoden 2017 syksyllä.</p>

Byggmakker Norja

Tavoite	Tavoitteen edistyminen
<p>Vastuullinen hankinta ja kestävä valikoima: Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa</p> <p>Valikoimissamme olevat tuotteet täyttävät soveltuvat ympäristökriteerit.</p>	<p> Valikoimissa oleva puutavara on PEFC-sertifioitua vuoden 2017 loppuun mennessä.</p> <p>Valikoimissa olevat rakennusmateriaalit ovat BREAM NOR -luokiteltuja. Vuoden 2016 lopussa noin 65 000 tuoteartikkelia oli NOBB-tietokannassa.</p>
<p>Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä</p> <p>Henkilöstömme on sitoutunutta, osallistuvaa ja aloitteellista.</p>	<p> Jatkamme koulutuksia vuonna 2017.</p>

Konekesko Liettua

Tavoite	Tavoitteen edistyminen
<p>Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä Järjestämme vastuullisuuskoulutuksen koko henkilöstölle. Osallistamme henkilökuntaa vastuullisuustyöhön.</p> 	<p>Vuonna 2016 vastuullisuuden verkkokoulutuksen suoritti 57 % henkilöstöstä ja K Code of Conduct -verkkokoulutuksen 78 %.</p> <p>Vuonna 2016 yhtiön järjestämiin siivous- ja liikuntapäiviin osallistui 70 % henkilöstöstä.</p>
<p>Yhteiskunta: Rakennamme yhdessä parempaa yhteiskuntaa Osallistumme järjestötyöhön. Tarjoamme harjoittelumahdollisuuksia opiskelijoille. Osallistumme hyväntekeväisyysprojekteihin.</p> 	<p>Konekesko Liettua on seuraavien järjestöjen jäsen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lietuvos atsakingo verslo asociacija LAVA, liettualaisten yritysten vastuullisuusjärjestö. Vuonna 2016 Konekesko Liettuun edustaja toimi järjestön puheenjohtajana. Baltic Institute of Corporate Governance BICG, hyviä hallinointi- ja johtamiskäytäntöjä edistävä baltialainen instituutti. <p>Vuoden 2016 aikana tarjosimme kolmelle opiskelijalle harjoittelupaikan.</p> <p>Vuonna 2016 tuimme nuoriso- ja aikuisurheilua sekä museotoimintaa.</p>

Konekesko Latvia

Tavoite	Tavoitteen edistyminen
<p>Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä Kehitämme tiedonkulkua johdon ja työntekijöiden välillä. Huolehdimme tasapainosta työ- ja yksityiselämän välillä.</p> 	<p>Henkilöstön edustajia osallistuu johtoryhmän kokouksiin neljä kertaa vuodessa. Staretegiaviestintää on tehostettu. Järjestimme keskijohdolle kehityskeskustelukoulutusta syksyllä 2016. Kehityskeskusteluissa henkilöstön tyytyväisyys tiedonkulkuun nousi: vuonna 2016 tyytyväisiä oli 65 % (edellisessä tutkimuksessa 2014: 52 %).</p> <p>Ylitöiden ja käyttämättömien lomapäivien seuranta on tehostettu. Poikkeamiin on puututtu.</p>
<p>Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoidat: Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa Kehitämme huoltopalveluita. Kehitämme verkkopalveluita.</p> 	<p>Saimme valmiiksi huollon puhelinpalvelujärjestelmän kehitystyöt vuonna 2016. Vuoden 2017 aikana tavoitteena on kehittää huoltopalvelun mobiiliapplikaatio.</p>
<p>Ympäristö: Hillitsemme yhdessä ilmastomuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestävää käyttöä Vähennämme myymälöiden sähkönkulutusta.</p> 	<p>Vaihdamme myymälöiden valaistuksen LED-lampuiksi vuosina 2017–2018.</p>

Konekesko Viro

Tavoite	Tavoitteen edistyminen
<p>Työyhteisö: Teemme ja tarjoamme laadukasta työtä</p> <p>Panostamme kehityskeskusteluihin. Järjestämme esimiehille vastuullisuuden verkkokoulutuksen.</p>	<p>Vuonna 2016 jatkoimme panostamista henkilöstön kehityskeskusteluihin ja suoritusten arviointeihin. Saavutimme asetetut tavoitteet.</p> <p>Lisäsimme henkilöstön koulutusta. Vuonna 2016 koulutuspäiviä oli yhteensä 241 (2015: 100).</p>
<p>Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat: Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa</p> <p>Opastamme asiakkaitamme koneiden ja laitteiden ominaisuuksien ja teknisten ratkaisujen suhteen.</p>	<p>Vuonna 2016 jatkoimme panostamista asiakkaiden opastamiseen ja asiakastilaisuuksiin. Asiakastytyväisyysindeksi säilyi edellisen vuoden hyvällä tasolla (4,1).</p>

Indoor Viro

Tavoite	Tavoitteen edistyminen
<p>Ympäristö: Hillitsemme yhdessä ilmastomuutosta ja edistämme luonnonvarojen kestävää käyttöä</p> <p>Vähennämme kaatopaikkajätteen määrää. Kehitämme lajittelua ja kierrätystä.</p>	<p>Vuonna 2016 kierrätimme kartonkia 14 516 kg (32 % hankitusta pakkauskartongista) ja muovia 1 509 kg (34 % hankitusta pakkausmuovista). Vuoteen 2019 mennessä tavoitteena on nostaa kierrätysmäärä kummallekin pakkausmateriaalille 45 prosenttiin.</p> <p>Alkuvuodesta 2016 aloitimme yhteistyön kierrätyskeskuksen kanssa. Asiakkailta otetaan vastaan hyväkuntoisia huonekaluja, jotka jaetaan eteenpäin niitä tarvitseville. Toimintaa laajennetaan vuonna 2017 muun muassa julkaisemalla kierrätystoiminnasta lehti-ilmoituksia.</p>
<p>Vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat: Hankimme ja myymme vastuullisesti ja tuemme asiakasta kestävässä valinnoissa</p> <p>Yhtenäistämme hinnoittelua. Vältämme ylipitkiä kampanjoita.</p>	<p>Koko henkilökunta (100 %) suoritti K Code of Conduct -verkkokoulutuksen. Kertaamme koulutuksia ja jatkamme vuonna 2017.</p> <p>Jatkoimme järjestelmäkehitysprojektia. Tavoitteena on saada Payment Card Industry Data Security Standard -sertifikaatti vuoden 2017 aikana. Kehitämme verkkokauppaa käyttäjätystävällisemmäksi vuoden 2017 aikana.</p>

Taloudelliset vaikutukset

Taloudelliset tulokset

201-1 Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen

Keskon toiminta tuottaa taloudellista hyötyä eri sidosryhmille Keskon toimintamaissa ja markkina-alueilla. Keskeisiä sidosryhmiä ovat osakkeenomistajat, asiakkaat, henkilökunta, kauppiat, tavarantoimittajat ja yhteiskunta. Kesko edistää hyvinvoinnin kasvua koko toimitusketjussaan, myös kehittyvissä maissa.

Seuraavissa taulukoissa esitellään rahavirtoja Keskon ja eri sidosryhmien välillä sekä taloudellisen lisäarvon jakautumista sidosryhmien välillä. Tärkeimmät rahavirrat muodostuvat tuotoista asiakkailta ja kauppiailta, ostoista tavarantoimittajilta, osingoista osakkeenomistajille, henkilöstölle maksetuista palkoista sekä veroista ja investoinneista.

Kesko osti huhtikuussa 2016 Suomen Lähikauppa Oy:n, kesäkuussa 2016 Onninen Oy:n ja joulukuussa 2016 Oy AutoCarrera Ab:n. Suomen Lähikauppa Oy:n (nyk. K-Market Oy) tiedot on yhdistelty Kesko-konserniin 12.4.2016 alkaen, Onninen-konsernin tiedot 1.6.2016 alkaen ja Oy AutoCarrera Ab:n tiedot 1.12.2016 alkaen.

Maaliskuussa 2015 Kesko myi tavarataloketju Anttila Oy:n. Anttila Oy on yhdistelty Kesko-konserniin 16.3.2015 asti. Vuoden 2016 aikana Kesko myi Venäjän päivittäistavara- ja elintarvikkeiden liiketoiminnan. Päivittäistavara- ja elintarvikkeiden liiketoiminta sisältyy lukuihin 30.11.2016 asti. Lisätietoja rakennemuutoksista löytyy tilinpäätöksen [liitetiedosta 3](#).

[Konsernin tuloslaskelma](#), [konsernitase](#) ja [konsernin rahavirtalaskelma](#) ovat luettavissa kokonaisuudessaan [Tilinpäätösosioista](#).

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty eri sidosryhmille

LUOTU LISÄARVO

ASIAKKAAT
Tuotot
10 879 milj. €

LISÄARVON JAKAMINEN

TOIMITTAJAT
Ostetut tavarat,
materiaalit ja palvelut
-9 839 milj. €

TYÖNTEKIJÄT
Palkat, palkkiot
ja sosiaalikulut
-723 milj. €

LUOTONANTAJAT
Nettorahoitus-
tuotto / -kulu
-2 milj. €

JULKINEN SEKTORI
Verot
-49 milj. €

YHTEISÖT
Lahjoitukset
-2 milj. €

OMISTAJAT
Osinko
-199 milj. €

**LIIKETOIMINNAN
KEHITTÄMISEEN**
67 milj. €

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty eri sidosryhmille

Milj. €		2016	2015	2014
Asiakkaat ¹	Tuotot	10 879	9 479	9 800
Luotu lisäarvo		10 879	9 479	9 800
Lisäarvon jakaminen:				
Toimittajat	Ostetut tavarat, materiaalit ja palvelut	-9 839	-8 593	-8 828
Työntekijät	Palkat, palkkiot ja sosiaalikulut	-723	-545	-614
Luotonantajat	Nettorahoitustuotto/-kulu	-2	-7	-6
Omistajat	Osinko	-199 ²	-248	-149
Julkinen sektori	Verot ³	-49	-92	-54
Yhteisöt	Lahjoitukset	-2	-1	-1
Liiketoiminnan kehittämiseen		67	-7	147

Tiedot perustuvat tilintarkastettuihin lukuihin.

1 Sisältäen liikevaihdon ja liiketoiminnan muut tuotot

2 Ehdotus yhtiökokoukselle

3 Sisältää tuloverot, kiinteistöverot ja omaisuusverot

Keskon ja K-kauppiaiden tuottaman taloudellisen hyödyn jakautumisesta maakunnittain Suomessa kerrotaan kohdassa [203-2](#).

Osinkopolitiikka

Osinkopolitiikan mukaan Kesko Oyj jakaa osinkona vähintään 50 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta yhtiön rahoituksellinen asema ja toimintastrategia huomioon ottaen. Keskon hallitus ehdottaa huhtikuussa 2017 pidettävälle yhtiökokoukselle, että vuodelta 2016 jaettaviin osinkoa yhteensä 199 milj. euroa, mikä olisi 201,3 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 99,5 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta. Vuonna 2016 Kesko jakoi osinkoa vuoden 2015 tuloksesta 248 milj. euroa, mikä oli 243,8 % osakekohtaisesta tuloksesta ja 146,7 % osakekohtaisesta vertailukelpoisesta tuloksesta.

Keskon toiminnasta syntyvän taloudellisen hyödyn erittely markkina-alueittain vuonna 2016

Milj. €	Ostot	Investoinnit	Palkat ja osake-		Verot ¹	Yhteensä
			perusteiset maksut	Henkilösivukulut		
Suomi	5 661	630	428	99	777	7 595
Muut Pohjoismaat	905	3	53	19	51	1 032
Baltia ja Puola	453	25	70	7	97	653
Venäjä ja Valko-Venäjä	265	85	35	10	14	409
Muut maat	1 305					1 305
Yhteensä	8 588	743	587	136	940	10 994

1 Verot sisältävät tuloverot, kiinteistöverot, arvonlisäverot, valmisteverot, autoverot, tullit, omaisuusverot sekä ennakonpidätykset

Lisätietoa [tilinpäätöksen tunnusluvuista](#) ja [Keskon osakkeista ja osakkeenomistajista](#) löytyy Tilinpäätösosioista.

Kauppaverkosto

Kesko toimii päivittäistavara-kaupassa, rakentamisen ja talotekniikan kaupassa sekä autokaupassa. Keskon ketjutoimintaan kuuluu yli 2 000 kaupaa Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuassa, Puolassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä.

K-ruokakauppaverkosto on kattava ja K-ruokakauppoja on lähes kaikissa Suomen kunnissa (katso taulukko alempana). K-ruokakaupoissa käy päivittäin noin 1,2 miljoonaa asiakasta.

Monikanavaisuuden merkitys kasvaa vähittäiskaupassa. Verkkokaupan ja sähköisten palveluiden kasvu yhdistettynä kattavaan kauppapaikkaverkostoon on Keskon keskeinen kilpailutekijä. [Lue lisää monikanavaisuuden mahdollisuuksista ja riskeistä.](#)

Vuoden 2016 lopussa Keskoilla oli yhteistyökumppanina yli 1 080 itsenäistä K-kauppiasyrittäjää. Keskon myynti kauppiasyrittäjille oli 45,4 % myynnistä vuonna 2016. Kesko ja K-kauppiat muodostavat K-ryhmän, jonka vähittäismyynti vuonna 2016 oli 12,5 miljardia euroa (alv 0 %). K-ryhmä työllistää noin 45 000 henkeä.

K-ruokakauppojen sijoittuminen kunnittain (tilanne 31.12.2016)

K-ruokakauppojen lukumäärä	Kuntia 2016	% kaikista kunnista
10 tai enemmän	29	9,3
7-9	20	6,4
5-6	25	8,0
3-4	44	14,1
2	67	21,4
1	95	30,4
0	33	10,5
Kuntia yhteensä	313	100,0

Henkilöstökulut

Milj. €	2016	2015	2014
Palkat ja palkkiot	575	440	497
Henkilösivukulut			
eläkekulut	78	55	64
sosiaalikulut	57	43	47
Osakeperusteiset maksut	12	6	6
Yhteensä	723	545	614

Vuonna 2016 palkoista ulkomaantoimintojen osuus oli 159 milj. euroa ja eläke- ja muista henkilösivukuluista ulkomaantoimintojen osuus oli 36 milj. euroa. Kesko-konserni työllisti vuonna 2016 keskimäärin 22 476 (18 955) henkilöä, joista Suomessa työskenteli 10 714 (8 300) henkilöä ja ulkomailla 11 762 (10 655) henkilöä. Henkilömäärän kasvu aiheutui vuoden aikana tehdyistä yritysostoista. Vuoden lopussa Suomen Lähikaupan henkilömäärä oli 3 129, Onnisen 3 068 ja AutoCarreran 37.

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin

1 000 €	2016	2015	2014
Kansalais-, ympäristö- ja muut järjestöt	412	555	474
Urheilu (aikuiset)	891	721	556
Nuorisourheilu ja muu nuorisotyö	56	64	244
Tiede, tutkimus ja koulutus	67	61	65
Kulttuuri	14	32	36
Terveys	270	12	11
Veteraanijärjestöt ja maanpuolustus	3	5	4
Poliittiset puolueet ja järjestöt	-	8	5
Yhteensä	1 713	1 457	1 395

Lisäksi K-kaupoissa sijaitsevien Veikkaus Oy:n myyntipisteiden pelimyyntistä Veikkaus tuloutti opetus- ja kulttuuriministeriölle arviolta 60-65 miljoonaa euroa. Laskuperusteena on käytetty laskennallista keskimääräistä osuutta pelieuron jakautumisesta vuonna 2016. Arvion on laskenut Veikkaus Oy. OKM jakaa tuoton kokonaisuudessaan suomalaiselle taiteelle, liikunnalle, tieteelle ja nuorisotyölle.

Tarkempia tietoja lahjoituskohteista löytyy [Vastuullisuusohjelmasta](#).

201-2 Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle

Yksi Keskon vastuullisuustyön keskeinen tavoite on ilmastonmuutoksen etenemisen hillitseminen. Kesko on sitoutunut asettamaan [Science Based Targets -aloitteen](#) hyväksymät päästötavoitteet kahden asteen ilmaston lämpenemistavoitteen mukaisesti. Tavoitteiden laskentatyö aloitettiin joulukuussa 2016.

Keskon toimintaa kartoitetaan säännöllisesti riskiarvioinneilla, joissa huomioidaan myös mahdolliset ilmastonmuutokseen liittyvät muutostarpeet. Konsernin riskikartta, merkittävimmät riskit ja epävarmuustekijät sekä niiden muutokset ja hallintatoimenpiteet käsitellään Keskon hallituksen tarkastusvaliokunnassa osavuosikatsausten ja tilinpäätöksen käsittelyn yhteydessä.

[Lue lisää riskienhallinta- ja valvontamenettelyistä.](#)

Ilmastonmuutos aiheuttaa sekä fyysisiä, sääntelyyn liittyviä että mainetekijöihin vaikuttavia riskejä ja mahdollisuuksia.

Fyysinen vaikutus

- Sään ääri-ilmiöt, kuten myrskyt ja runsaat sateet, aiheuttavat seurauksia rakennetulle ympäristölle. Fyysiset riskit liittyvät sekä kiinteään kauppaverkostoon että logistiikkaan. Poikkeukselliset sääolosuhteet voivat aiheuttaa toiminnan keskeytyksiä tai ongelmia tuotteiden saatavuudessa sekä myynnin vaihteluita erityisesti rakentamisen ja talotekniikan kaupassa.
- Ilmastonmuutos voi vaikuttaa hankintalähteisiin ja tuotteiden saatavuuteen sekä Euroopassa että Euroopan ulkopuolella. Kuivuuden ja aavikoitumisen seurauksena veden saatavuus on vaikeutunut useissa maissa heikentäen talouden toimintakykyä. Maataloustuotanto kärsii, mikäli aavikoituminen ja merenpinnan nousu vähentävät viljeltävissä olevaa pinta-alaa. Kuivuus tai tulvat saattavat tuhota maataloustuotannon satoja. Kiristynvä kilpailu raaka-aineista voi nostaa hintoja.
- Energianlähteiden saatavuus ja päästörajoitukset voivat aiheuttaa vaikutuksia energianhintaan.
- Luonnonilmiöiden aiheuttamista onnettomuuksista ja epidemioista voi aiheutua vahinkoja tai liiketoiminnan keskeytyksiä, joita ei pystytä ennalta ehkäisemään.

Sääntely

- Ilmastonmuutos voi vaikuttaa sääntelyn tuomina riskeinä, esimerkiksi erilaisina lupamenettelyinä tai päästöjen hinnoittelun ja verotuksen tuomina kustannuksina.
- EU:n ja Suomen hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan toimeenpano tulee vaikuttamaan energiaratkaisuihin, ja saattaa nostaa energian hintaa, mikä lisää paineita energiansäästöön ja energiaomavaraisuuteen.

Asiakkaat

- Kestävä kulutus kiinnostaa asiakkaita yhä enemmän. Ympäristöystävällisillä tuotteilla, vastuullisuusviestinnällä, kauppojen K-vastuullisuuskonseptilla ja pakkausmerkinnöillä voidaan auttaa asiakkaita tekemään ilmastonmuutosta hillitseviä ostopäätöksiä. Mahdolliset epäonnistumiset ympäristövastuun toteuttamisessa saattavat heikentää Keskon mainetta.
- Kesko osallistuu kiertotalouden kehittämiseen tarjoamalla kierrätyspalveluita kauppojen yhteydessä sekä osallistumalla innovatiivisiin kiertotalouskokeiluihin kuten [Kinkkutemppukampanja](#) ja [Liiteri-kokeilu](#).
- K-maatalouden koetilalla tutkitaan eri lajikkeiden sopivuutta Suomen ilmastoon. Tavoitteena on auttaa K-maatalouden asiakkaita valitsemaan Suomen sääoloihin sopivin lajike ja viljelymenetelmä, myös ilmaston muuttuessa.

Ilmastonmuutokseen liittyviä mahdollisuuksia ja riskejä on kuvattu myös raportin [Toimintaympäristömme](#) / Mahdollisuudet ja riskit -osiossa.

201-3 Eläketurvan kattavuus

Konsernilla on useita eläkejärjestelyjä eri toimintamaissa. Suomessa henkilökunnan lakisääteinen eläketurva on järjestetty työeläkevakuutusyhtiöiden kautta ja vapaaehtoinen lisäeläketurva pääosin Keskon Eläkekassan A-osaston kautta. Eläkekassan lisäedun piiriin eli A-osastoon kuului vuoden lopussa 2 717 henkilöä.

Työeläkevakuutusyhtiössä hoidettu lakisääteinen eläketurva on maksuperusteinen eläkejärjestely. Keskon Eläkekassan myöntämä lisäeläketurva on etuus pohjainen eläkejärjestely ja järjestelyyn liittyvä velvoite 31.12.2016 oli 300,4 milj. euroa (2015: 266,1 milj. euroa), joka on kokonaan katettu. Ylikatteen määrä IFRS-standardin mukaan laskettuna 31.12.2016 oli 164,1 milj. euroa (2015: 176,4 milj. euroa). Kun vakuutusmaksut lasketaan IFRS:n mukaisesti (Eläkekassan vakuutusmaksu

perustuu etuus pohjaiseen järjestelyyn), koko konsernin vakuutusmaksuksi tulee 13,6 % (2015: 12,5 %) palkkasummasta. Lue lisää Tilinpäätösosioista, [liite 17](#).

Muissa maissa eläke on järjestetty lainsäädännön mukaisesti, ja etuus pohjaisia järjestelyitä ei ole Norjaa lukuun ottamatta. Norjassa lisäedun piiriin kuuluneiden määrä ei ole olennainen suhteessa koko konserniin.

201-4 Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus

Konserni on saanut avustuksia julkiselta sektorilta 0,9 milj. euroa vuoden 2016 aikana. Tämä summa muodostuu pääosin Suomesta (0,6 milj.euroa) ja Ruotsista (0,3 milj. euroa) saaduista avustuksista.

Välilliset taloudelliset vaikutukset

203-1 Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut

Varsinkin kasvukeskusten ulkopuolella kauppa voi tarjota yleishyödyllisiä palveluita, joiden saavuus muuten saattaa olla hankalaa. Vuonna 2016 K-ruokakauppojen yhteydessä oli:

- yli 1 000 kaupassa käteisen rahan nostopalvelu
- yli 325 Postin palvelupistettä
- yli 140 Postin pakettiautomaattia
- yli 560 Matkahuollon pakettipistettä
- yli 25 DHL:n pakettiautomaattia.

Keskon merkittävin kauppapaikkahanke useiden lähivuosien ajan on Helsingin Itäkeskukseen rakennettava uusi kauppakeskus, Easton Helsinki. Ensimmäisen vaiheen investoinnin arvo on

100 miljoonaa euroa. Sen työllistämisaikutus on noin 250 henkilötyövuotta kahden vuoden ajan. Easton Helsingin ensimmäinen osa avautuu asiakkaille syksyllä 2017. Toisen osan on arvioitu valmistuvan vuonna 2019. Koko kokonaisuuden investoinnin arvo on yli 200 miljoonaa euroa.

Jätteiden lakisääteisten kierrätysvelvollisuuksien lisäksi K-kaupat tarjoavat seuraavia kierrätyspalveluita:

- kestopuun keräys
- vaatteiden keräys

Jätetilastot löytyvät kohdasta [306-2](#) Jätteet.

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin on esitelty kohdassa [201-1](#) Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen.

203-2 Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus

Kesko on palvelualan yritys, jolla on merkittäviä tuotteiden tuotantoon, käyttöön ja kierrätettävyyteen liittyviä välillisiä vaikutuksia.

Keskon ja kauppiaiden ostoilla on taloudellisia vaikutuksia tavarantoimittajiin, kuten työpaikkojen lisääntyminen. Paikalliset ostot vaikuttavat lisäksi alueelliseen elinkeinotoimintaan. Keskon ja kauppiaiden maksamat palkat, verot ja henkilöstökulut sekä investoinnit vaikuttavat alueelliseen taloudelliseen hyvinvointiin.

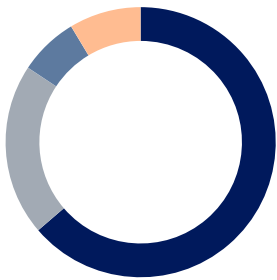
Kesko toimii yhdeksässä eri toimintamaassa, joissa se harjoittaa sekä vähittäis- että tukkukauppaa. Keskon periaatteena on, että liiketoiminnan tuottojen ja omaisuuden verot maksetaan aina toimintamaahan noudattaen paikallisia lakeja ja säännöksiä.

Kesko on merkittävä veronmaksaja. Vuonna 2016 Keskon tuloverot Suomeen olivat 31,2 miljoonaa euroa ja muihin maihin 10,1 miljoonaa euroa. Konsernin efektiivinen veroaste oli 21,6 %. Kiinteistöveroja ja omaisuusveroja Kesko maksoi vuonna 2016 Suomeen 3,5 miljoonaa euroa ja muihin toimintamaihin 4,2 miljoonaa euroa.

Kesko kerää, raportoi ja edelleen tilittää myös välillisiä veroja kuten arvonlisäveroja ja valmisteveroja. Kesko tilittää arvonlisäveroa veronsaajille tavaroita ja palveluita myyvänä yrityksenä. Vuonna 2016 Kesko tilitti arvonlisäveroja Suomessa 380,3 miljoonaa euroa ja muissa maissa 110,5 miljoonaa euroa. Kesko tilittää autoveroja sekä valmisteveroja muun muassa makeisista, alkoholista ja virvoitusjuomista. Vuonna 2016 Kesko tilitti valmisteveroja Suomessa yhteensä 66,9 miljoonaa euroa.

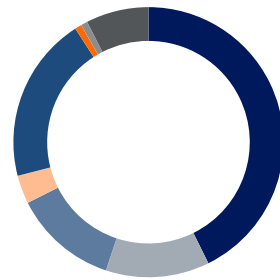
Mitattavissa oleva Keskon epäsuora vaikutus yhteiskuntaan, kuten työllistävä vaikutus, lisääntyneet verotulot kunnalle tai tulot tuottaja- ja toimitusketjussa, tulee arvioida tapauskohtaisesti esimerkiksi uuden kaupan perustamisen yhteydessä.

Maksettavat verot 2016

- Tulovero, Suomi 31,2 milj. € 63,7 %
- Tulovero, muut maat 10,1 milj. € 20,6 %
- Kiinteistövero, Suomi 3,5 milj. € 7,1 %
- Kiinteistövero ja omaisuusverot, muut maat 4,2 milj. € 8,6 %

Tilitettävät verot 2016

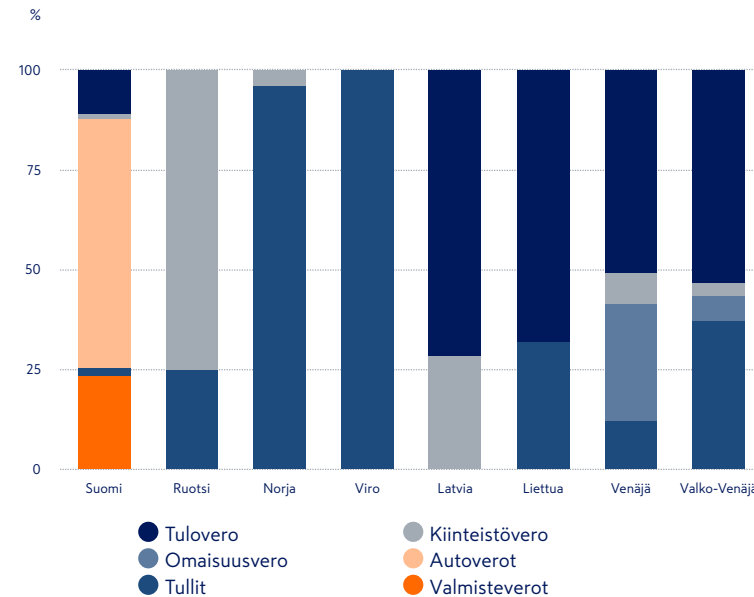

- Arvonlisävero, Suomi 380,3 milj. € 42,7 %
- Arvonlisävero, muut maat 110,5 milj. € 12,4 %
- Ennakonpidätykset, Suomi 111,2 milj. € 12,5 %
- Ennakonpidätykset, muut maat 30,7 milj. € 3,4 %
- Autoverot, Suomi 177,6 milj. € 19,9 %
- Tullit, Suomi 6,7 milj. € 0,8 %
- Tullit, muut maat 6,8 milj. € 0,8 %
- Valmisteverot, Suomi 66,9 milj. € 7,5 %

Verot maittain vuonna 2016

Milj. €	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Venäjä	Valko-Venäjä
Tulovero	31,2		-0,2		0,5	3,6		4,5	1,7
Kiinteistövero	3,5	0,3	0,1	0	0,2	0		0,7	0,1
Omaisuusvero								2,6	0,2
Autoverot	177,6								
Tullit	6,7	0,1	2,6	0,1	0	1,7	0	1,1	1,2
Valmisteverot	66,9								
Yhteensä	285,9	0,4	2,5	0,1	0,7	5,3	0,0	8,9	3,2

Verot maittain vuonna 2016

Keskon ja K-kauppioiden tuottama taloudellinen hyöty Suomen maakuntiin vuonna 2016

Maakunta Milj. €	Keskon tavarastot	K- kauppioiden suorat tavarastot	Keskon ja K-kauppioiden investoinnit ¹	Keskon maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat palkat	K-kauppioiden maksamat verot	Yhteensä
Ahvenanmaa	32,2	-	0,0	0,1	-	-	32,4
Etelä-Karjala	6,8	13,7	6,2	6,2	11,0	0,6	44,4
Etelä-Pohjanmaa	237,7	30,8	4,9	6,3	12,8	0,7	293,1
Etelä-Savo	41,9	13,7	9,3	5,3	11,4	1,1	82,8
Kainuu	5,8	7,3	1,7	1,8	6,2	0,4	23,2
Kanta-Häme	52,3	25,7	3,3	7,4	11,2	1,3	101,2
Keski-Pohjanmaa	53,4	13,6	5,3	2,2	5,0	0,5	80,0
Keski-Suomi	61,2	25,5	7,8	11,7	18,1	1,2	125,6
Kymenlaakso	43,5	15,7	3,8	7,8	10,8	1,3	82,9
Lappi	20,6	24,5	14,4	8,7	18,7	2,0	88,9
Pirkanmaa	262,2	33,0	32,7	34,7	33,2	2,7	398,5
Pohjanmaa	161,5	11,2	2,8	6,7	9,5	0,7	192,4
Pohjois-Karjala	29,1	26,0	2,2	5,3	11,6	1,6	75,8
Pohjois-Pohjanmaa	139,4	43,8	10,1	19,4	26,4	2,4	241,5
Pohjois-Savo	180,5	34,5	5,7	12,0	19,8	1,5	254,0
Päijät-Häme	147,3	25,9	7,8	11,7	12,1	0,8	205,7
Satakunta	160,5	27,0	4,3	8,1	15,3	1,0	216,2
Uusimaa	3 296,7	162,4	604,7 ²	287,8	120,9	12,5	4 485,1
Varsinais-Suomi	688,5	67,4	11,1	30,2	35,3	4,1	836,7
Yhteensä	5 621,2	601,5	738,0	473,8	389,4	36,4	7 860,4

1 Sisältää K-kauppioiden kalustoihin liittyvien vuokravastuiden kasvun

2 Sisältää vuoden 2016 yritysostot (Suomen Lähikauppa, Onninen ja AutoCarrera) 445,5 milj. euroa

Mukana luvuissa ovat ne K-kauppiat, joiden kirjanpito ja palkanlaskenta hoidetaan Vähittäis-
kaupan Tilipalvelu VTP Oy:ssä, eli noin 85 % K-kauppioiden liiketoiminnan kokonaisvolyyminä.

Ostokäytännöt

204-1 Ostot paikallisilta toimittajilta

Kesko arvioi tuottamaansa taloudellista hyötyä raportoimalla ostot toimintamaittain ja yhtiön kotimaan mukaan. Kesko raportoi myös K-kauppiaiden suorat tavarastot **Suomessa maakunnittain**.

Keskon toiminnan tuottamasta taloudellisesta hyödystä pääosan – noin 84 % Keskon liikevaihdosta – saavat tavarantoimittajat, joilta vuonna 2016 ostettiin 8,6 miljardilla eurolla.

Keskolla oli vuonna 2016 noin 24 600 sellaista tavarantarjoajaa palveluntoimittajaa, joilta ostettiin vuoden aikana vähintään 1 000 eurolla. Näistä noin 11 900 toimi Suomessa, noin 10 200 Keskon muissa toimintamaissa ja noin 2 500 muualla.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus konsernin tavarastoista oli 24,3 % (2015: 24,2 %) ja sadan suurimman 54,4 % (2015: 53,1 %). Kymmenen suurimman joukossa oli seitsemän suomalaista elintarvikealan yritystä, yksi Suomessa toimiva tuontiyritys ja kaksi saksalaista autovalmistajaa.

Keskon kaikkien yhtiöiden ostot Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta olivat 5 661 milj. euroa eli 65,9 % (2015: 67,2 %) konsernin kaikista ostoista.

Kesko-konsernin suomalaisten yhtiöiden tavarastot olivat yhteensä 6 928 milj. euroa. Näistä ostoista 81,1 % tehtiin Suomessa toimivilta tavarantoimittajilta ja 18,9 % muualta. Huomioitavaa on, että osa Suomessa toimivista tavarantoimittajista on maahantuontiyrityksiä, joiden toimittamien tavaroiden alkuperää ei voida tilastoida luotettavasti.

Kesko kasvattaa aktiivisesti paikallisten ostojen määrää ja kannustaa K-kauppiaita ottamaan valikoimiin lähellä tuotettuja tuotteita. K-kauppiaiden suorat ostot maakunnista vuonna 2016 olivat yhteensä 602 miljoonaa euroa.

Kesko ja Ruokatieto Yhdistys ry ovat järjestäneet vuosina 2014–2016 Lähiruokatreffejä, jotka kokoavat yhteen alueen paikalliset lähiruokatuottajat ja Kruokakauppiat. Lähiruokatreffien tavoitteena on sekä verkostoitua että parantaa paikallisten tuotteiden tarjontaa alueen K-ruokakaupoissa ja sitä kautta tukea suomalaista työtä.

Tuottajalle kiitos -toimintamallin avulla asiakkailta on mahdollisuus tukea helposti suomalaisia ruoantuottajia. K-ruokakaupoissa on myynnissä 12 Pirkan Tuottajalle kiitos -tuotetta, joista K-ryhmä maksaa lisätuen suoraan tuottajille.

Keskon ostot toimintamaittain vuonna 2016

	Tavarantarjoajien ja palveluntoimittajien toimintamaissa			Tavarantarjoajien ja palveluntoimittajien muissa maissa		
	kpl	milj. €	%	kpl	milj. €	%
Suomi	11 609	5 621	81,1 %	2 304	1 307	18,9 %
Ruotsi	1 573	207	85,1 %	238	36	14,9 %
Norja	1 434	529	98,2 %	100	10	1,8 %
Viro	1 048	65	52,1 %	442	59	47,9 %
Latvia	764	23	34,5 %	467	44	65,5 %
Liettua	384	94	31,3 %	189	206	68,7 %
Puola	1 263	99	94,6 %	61	6	5,4 %
Venäjä	1 657	194	95,9 %	30	8	4,1 %
Valko-Venäjä	734	48	61,0 %	305	31	39,0 %
Yhteensä	20 466	6 880	80,1 %	4 136	1 708	19,9 %

Keskon ostot vuonna 2016 yhtiöiden kotimaiden ja tavarantoimittajien kotimaiden mukaisesti jaoteltuina

Yhtiön kotimaa	Tavarantoimittajan kotimaa										
	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Venäjä	Valko-Venäjä	Muut maat	Yhteensä
Suomi	5 621	142	10	51	4	9	12	1	1	1 077	6 928
Ruotsi	13	207	5	1	0	0	0	-	-	16	243
Norja	0	9	529	-	-	-	-	-	-	0	538
Viro	15	1	1	65	6	3	6	-	-	28	124
Latvia	4	0	0	7	23	1	2	0	-	29	68
Liettua	6	1	0	9	24	94	33	1	3	129	300
Puola	0	0	-	-	0	-	99	-	-	5	104
Venäjä	1	-	-	1	-	-	0	194	-	7	203
Valko-Venäjä	0	0	-	-	0	1	-	16	48	13	79
Yhteensä	5 661	361	545	134	58	109	152	212	52	1 305	8 588

Investoinnit

Vuonna 2016 Keskon investoinnit olivat 743 milj. euroa (2015: 219 milj. euroa) eli 7,3 % liikevaihdosta (2015: 2,5 %). Kauppapaikkainvestoinnit olivat 216 milj. euroa (2015: 167 milj. euroa). Investoinnit ulkomaan liiketoimintaan olivat 15,2 % (2015: 40,2 %) kokonaisinvestoinneista. Tilikauden aikana Keskokonserni hankki Onninen Oy:n, Suomen Lähikauppa Oy:n sekä Oy Autocar-rera Ab:n. Yrityshankinnat olivat yhteensä 445,5 milj. euroa.

Keskon lisäksi myös K-kauppiat investoivat muun muassa K-ryhmän käytössä olevien kauppojen kalustoon. Nämä mukaan lukien kokonaisinvestoinnit Suomeen vuonna 2016 olivat noin 738 milj. euroa.

Keskon investoinneilla on positiivinen taloudellinen vaikutus muun muassa rakennusliikkeiden, rakennusalan palveluyritysten, kaluste- ja laite-toimittajien sekä tietojärjestelmätoimittajien toimintaan.

Korruptionvastaisuus

205-1 Liiketoimintayksiköt, joille tehty korruption liittyvä riskianalyysi,

205-2 Korruptionvastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä koulutus,

205-3 Korruptiotapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet

Korruption liittyviä riskejä käsitellään osana Keskokonsernin riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä korruption riskit mukaan lukien tunnistetaan, arvioidaan, hallitaan, seurataan ja raportoidaan säännöllisesti osana liiketoimintaa konserni-, toimiala-, yhtiö- ja yksikkötasolla kaikissa toiminta- maissa.

Keskon korruptionvastaiset periaatteet sisältyvät 2016 päivitettyyn [K Code of Conduct -ohjeistukseen](#). Ohjeistus ja sivusto on julkaistu kaikkien toimintamaiden kielillä. Siitä on omat versiot sekä henkilöstölle että yhteistyökumppaneille.

Kesko on tehnyt henkilöstölleen pakollisen eLearningkoulutuksen helpottamaan K Code of Conductin sisäistämistä.

Kesko järjestää K Code of Conductia käsitteleviä Arvoviesti-tilaisuuksia eri yhtiöissään. Vuonna 2016 järjestettiin Arvoviesti-tilaisuudet Suomen Lähikaupassa ja kahdessa Venäjän tytäryhtiössä. Niissä käsiteltiin erityisesti korruption ja väärinkäyttöihin liittyviä aiheita.

Keskon riskienhallinta- ja yritysturvallisuustoiminnan yhtenä painopistealueena vuonna 2016 oli väärinkäytösten ennalta ehkäiseminen. Vuoden aikana tuli tietoon yksittäisiä väärinkäytösepäilyjä, joiden selvittämisessä riskienhallinta- ja yritysturvallisuusyksikkö avusti.

Keskossa otettiin loppuvuodesta 2016 käyttöön koko konsernin kattava SpeakUp -ilmoituskanava, jonka kautta henkilöstö ja yhteistyökumppanit voivat ilmoittaa K Code of Conductin vastaisesta toiminnasta. Vuonna 2016 SpeakUp-ilmoituskanavan kautta tuli kuusi ilmoitusta.

Vuonna 2016 tietoon ei tullut korruption liittyviä oikeustapauksia, joissa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö olisi ollut vastaajana.

Kilpailun rajoittaminen

206-1 Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määrävän markkinaaseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet

Vuonna 2016 ei tullut tietoon oikeustoimia, sakkoja tai muita seuraamuksia kilpailuoikeudellisiin säännöksiin liittyen.

Ympäristövaikutukset

Energia

Kesko osallistuu ilmastonmuutoksen hillintään lisäämällä uusiutuvan energian hankintaa ja omaa tuotantoa.

Uusiutuvaa sähköä

Kesko on päättänyt hankkia **100 % uusiutuvalla energialla** tuotettua sähköä vuoden 2017 alusta alkaen Suomessa. Vuonna 2017 Keskon hankkiman sähkön määrä on arviolta 540 GWh. Tätä sähköä käytetään K-kaupoissa ja muissa Keskon kiinteistöissä.

Kesko hankkii uusiutuvan sähkön alkuperätakuilla Pohjoismaista. Vuonna 2017 sähkönhankinnassa painotetaan erityisesti suomalaista bioenergiaa. Bioenergia perustuu esimerkiksi metsäteollisuuden sivutuotteisiin ja puuperäisiin polttoaineisiin.

Aurinkovoimaloita K-kauppoihin

Vuonna 2016 Kesko investoi merkittävästi **aurinkovoimaloiden rakentamiseen**. Kesäkuussa 2016 valmistui Suomen suurin kiinteistökohtainen aurinkovoimala Vantaalla sijaitsevan K-Citymarket Tammiston katolle. Lisäksi vuoden 2016 loppuun mennessä yhteensä 11 K-Supermarketia ja K-Citymarketia sai katolleen aurinkovoimalan. Vuonna 2016 aurinkovoimalla tuotettiin yhteensä 210 MWh sähköä.

Kesään 2017 mennessä K-ryhmän kauppojen katoille valmistuu vielä kaksi aurinkovoimalaa, minkä jälkeen yhteensä 15 aurinkovoimalan sähköntuotanto on arviolta 3 559 MWh vuodessa. Uusien investointien myötä K-ryhmästä tulee Suomen suurin aurinkosähkön tuottaja ja käyttäjä.

[Katso video aurinkovoiman käytöstä K-ryhmässä >](#)

302-1 Organisaation oma energiankulutus

Kiinteistöjen energiankulutus

Suomi	2016	2015	2014
Sähkö ¹ (MWh)	458 690	694 544 ²	754 301
Kaukolämpö (MWh)	308 924	254 214 ²	292 453
Oman lämmöntuotannon polttoaineet (MWh)	5 169	3 406	4 233
Energiankulutus yhteensä (MWh)	772 783	952 164	1 050 987
Energiankulutus yhteensä (TJ)	2 782	3 428	3 784

Muut toimintamaat	2016	2015	2014
Sähkö ¹ (MWh)	100 808	103 038	96 231
Kaukolämpö (MWh)	18 893	17 840 ²	17 607
Oman lämmöntuotannon polttoaineet (MWh)	29 874	26 890 ²	29 116
Energiankulutus yhteensä (MWh)	149 575	147 768	142 954
Energiankulutus yhteensä (TJ)	538	532	515

Muut toimintamaat	2016	2015	2014
Energiankulutus yhteensä (MWh)	922 358	1 099 932	1 193 941
Energiankulutus yhteensä (TJ)	3 320	3 960	4 299

¹ Laskentaraja muuttunut 2016, sisältää vain Keskon hankkiman sähkön

² Luku tarkentunut edellisestä raportista

Kiinteistöjen energiankulutus Suomessa

Vuoden 2016 lopussa Keskon hallinnoimiin kiinteistöihin (omistettuihin ja vuokrattuihin) Suomessa kuului toimisto- ja varastokiinteistöjä sekä noin 1 450 kauppapaikkaa. Kiinteistökannan pinta-ala kasvoi 16,5 % Suomen Lähikaupan ja Onnisen hankinnan myötä.

Lämmön kokonaiskulutus kasvoi kiinteistökannan kasvun myötä noin 22 %. Suurimmassa osassa kiinteistöjä käytettiin kaukolämpöä, minkä lisäksi 1,6 % lämpöenergiasta tuotettiin itse. Vuonna 2016 Suomen kiinteistöissä tuotettiin itse lämpöenergiaa 18,6 TJ (5,2 GWh) maakaasulla ja öljyllä.

Vuodesta 2016 alkaen Keskon Suomen sähkönkulutus sisältää vain Keskon hankkiman sähkön. Aiempina vuosina on arvioitu ja raportoitu sähkönkulutus myös Keskon hallinnoimille kiinteistöille, joissa kauppias hankkii sähkön itse. Lämmönkulutus raportoidaan kaikille Keskon hallinnoimille kiinteistöille.

Laskentatavat sekä kiinteistötyyppikohtaiset tilastot sähkön ja lämmön kulutuksesta sekä kiinteistökannan muutoksista Suomessa ovat luettavissa [Kulutusseuranta-](#) ja [Ympäristöprofiili](#)-raporteista.

Kiinteistöjen energiankulutus muissa toimintamaissa

Vuonna 2016 Keskon Suomen ulkopuolinen kiinteistökanta muuttui merkittävästi Onnisen hankinnan sekä Venäjän K-ruokakauppojen myynnin myötä. Onninen toimii Keskon aiempien toimintamaiden lisäksi Puolassa.

Lämpöenergia tuotettiin osittain itse maakaasulla ja öljyllä. Valko-Venäjällä lämmitykseen käytettiin myös pieni määrä polttopuuta (950 MWh) ja turvetta (130 MWh). Vuonna 2016 lämmön omaan tuotantoon käytettiin polttoaineita yhteensä 107,5 TJ (29,9 GWh).

Maakohtaiset tiedot koostetaan tytäryhtiöiden Keskolle raportoimien polttoaineen- ja ostoenergian kulutustietojen perusteella. Osa toimipisteistä (5 % Onnisen toimipisteitä lukuun ottamatta) ei raportoi lämmönkulutustaan, koska se sisältyy vuokraan tai ei ole saatavilla.

Primäärienergiankulutus

Kaikkien toimintamaiden ostoenergian primäärienergiankulutus vuonna 2016:

- Uusiutuva: 407 TJ (6 %)
- Ydinvoima: 5 348 TJ (77 %)
- Uusiutumaton: 1 143 TJ (17 %)

Kuljetusten polttoaineenkulutus Suomessa

Kesko Logistiikan omien tai suorassa ohjauksessa olevien kuljetusten laskennallinen energiankulutus vuonna 2016 oli 503,9 TJ. Polttoaineena käytettiin dieseliä. Vuonna 2016 kuljetusten kilometrimäärä oli 32,3 milj. km (2015: 31,1 milj. km).

Energiankulutus laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen avulla. Laskenta suoritettiin [VTT:n Lipasto-laskentajärjestelmän](#) mukaisesti.

Kuljetusten polttoaineenkulutus muissa toimintamaissa

Muiden maiden logistiikkatoiminnot on suurimmaksi osaksi ulkoistettu. Vuonna 2016 Viron logistiikassa kulutettiin polttoainetta (diesel ja bensiini) 4,1 TJ.

Kokonaisenergiankulutus

Vuonna 2016 Keskon oma energiankulutus kaikissa toimintamaissa yhteensä oli 3 828 TJ.

Uusiutumattomien lähteiden polttoaineita kulutettiin yhteensä 634,1 TJ kuljetuksiin ja kiinteistöjen omaan lämmitykseen. Uusiutuvia polttoaineita oli käytössä 3,4 TJ.

302-3 Energiaintensiteetti

Energian ominaiskulutus, Keskon hallinnoimat kiinteistöt

kWh/br-m ²	2016	2015	2014
Suomi			
Sähkön ominaiskulutus	204	207	205
Kaukolämmön ominaiskulutus	79	76	79
Muut toimintamaat			
Sähkön ominaiskulutus	88	99	94
Lämmön ominaiskulutus	42	43 ¹	46

¹ Luku tarkentunut edellisestä raportista

Ruokakaupoissa ja -varastoissa sekä kylmäketju että lämmitettyjen tilojen tarve kasvattavat energiankulutusta verrattuna muihin toimialoihin.

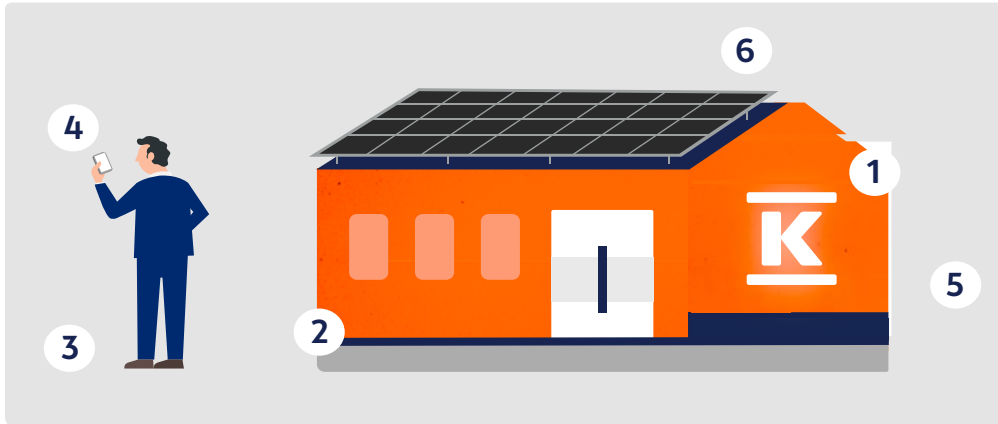
Suomen ominaiskulutusten tarkemmat laskentaperusteet löytyvät [Kulutusseurantareportista](#). Muiden toimintamaiden ominaiskulutukset on laskettu kiinteistöjen yhteenlasketun pinta-alan (2016: 1 152 000 m²) perusteella.

302-4 Energiankulutuksen vähentäminen

K-ryhmä oli mukana kauden 2008–2016 kaupan alan energiatehokkuussopimuksessa. K-ryhmän tavoite oli parantaa energiatehokkuuttaan vuositasolla 65 GWh:n verran vuoden 2016 loppuun mennessä. Motiva julkaisee sopimuskauden tulokset kesällä 2017.

K-ryhmä on mukana myös seuraavassa [kaupan alan energiatehokkuussopimuksen](#) toimenpideohjelmassa kaudella 2017–2025. Sopimuksen mukaisesti K-ryhmä sitoutuu vähentämään energiankulutustaan erilaisin säästötoimenpitein 7,5 %. Sopimuksen piirissä ovat kaikki K-ryhmään kuuluvat kauppaketjut.

Energiaratkaisuja K-kaupoissa

1. Valaistus

Kauppapaikkahankkeiden kaikissa valaistusratkaisuissa siirryttiin LED-valoihin helmikuussa 2016. Säädettävien, oikein suunnattujen LED-valaistusratkaisujen avulla pystytään säästämään valaistussähköä jopa 50 % verrattuna perinteiseen loistelamppu- ja monimetallilamppuvalaisimilla toteutettuun myymälävalaistukseen.

2. Kylmälaitteiden kannet ja ovet

Ruokakaupoissa kaupan kylmäjärjestelmien kulutus voi pienissä kauppapaikoissa olla yli puolet sähkön kokonaiskulutuksesta. K-ruokakauppojen pakastealtaiden kansien avulla säästetään energiaa 40 % kannettomiin altaisiin verrattuna. Myös maito- ja mehukaappien ovilla säästetään energiaa.

3. Kiinteistömanagerit

Keskolla on noin 40 kiinteistömanageria, jotka auttavat K-kauppoja löytämään keinoja kaupan energiankulutuksen tehostamiseksi. Optimaalista energiankulutusta etsitään säännöllisellä seurannalla ja tekniikkaa tarkkailemalla sekä eri kiinteistöjen raportteja vertailemalla. Kiinteistömanageri auttaa kauppoja myös pitkän tähtäimen suunnittelussa. Peruskorjausohjelmassa arvioidaan, mitä kunnostustöitä kannattaa tehdä 5–6 vuoden sisällä.

4. Etävalvonta

Helmikuussa 2017 oli 204 Keskon kohteen taloautomaatio liitetty etävalvontaan eli energianhallintakeskukseen. Keskuksista käsin voidaan muuttaa kiinteistöjen asetusarvoja ja kojeiden käyntiaikoja tarpeen mukaan sekä reagoida mahdollisiin häiriötilanteisiin nopeasti. Oikeat käyntiajat ja asetusarvot ovat käytännön toimista helpoimpia ja tehokkaimpia energiankäytön tehostamistapoja.

Kaupan kylmälaitteiden etävalvonnan avulla säästettiin vuoden 2016 aikana noin 3,63 GWh energiaa. Etävalvonnan avulla voidaan säätää kylmäkalusteiden lämpötiloja sekä sulatuksia siten, että käyttö on aina optimaalista. Myös mahdollisiin virhetilanteisiin voidaan reagoida välittömästi.

5. Lauhdelämmön talteenotto

Lähes kaikissa K-ruokakaupoissa kylmälaitteiden lauhdelämpö otetaan talteen, jolloin lisälämpöenergiaa tarvitaan ainoastaan kovilla pakkasilla.

Yhä useammassa K-ruokakaupassa käytetään kylmälaitteiden kylmäaineena teollisuuden prosesseista kerättyä hiilidioksidia, joka on kylmäaineena ympäristöystävällinen vaihtoehto.

Hiilidioksidikylmälaitos mahdollistaa lauhteen tehokkaan hyödyntämisen yhdessä matalalämpötilalämmitysjärjestelmien kanssa. Tällä yhdistelmällä saavutetaan huomattavasti parempi lämmöntalteenoton hyötysuhde verrattuna perinteisiin HFC-kylmäaineita käyttävien kylmälaitteiden lauhdelämpöratkaisuihin.

6. Aurinkovoima

Aurinkovoimat yleistyvät K-ruokakauppojen katoilla. Ruokakauppojen sähkönkulutus on suurimmillaan kesällä, jolloin kaupat ja niiden kylmälaitteet vaativat paljon sähköä jäähdyttämiseen. Aurinkoisena kesäpäivänä aurinkoenergialla voidaan kattaa jopa 60 % ruokakaupan sen hetkisestä sähkönkulutuksesta. K-ruokakauppojen katoille asennettavien aurinkopaneelien sähköntuotto on noin 10–15 % kaupan sähkön vuosikulutuksesta.

Kesko Logistiikan energiansäästöistä on kerrottu kohdassa [305-5 Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen](#).

Vesi

Suomi on vesirikas maa. Melkein puolet (47 %) [suomalaisten vesijalanjäljestä](#) on kuitenkin ulkomailla, sillä teollisten tuontituotteiden kulutus ja niihin liittyvät piilovesivirrat ovat suuret. Keskon merkittävimmät vedenkulutuksen vaikutukset syntyvät niiden myytävien tuotteiden kautta, jotka ovat peräisin veden niukkuudesta tai saastumisesta kärsiviltä alueilta.

Kesko on aloittanut omien tuotemerkkiensä vesiriskiarvioinnin. Tavoitteena on tunnistaa toimitusketjussa ne valuma-alueet, joissa on merkittävimmät veden niukkuuden tai saastumisen ongelmat. Vesiriskiarviointityötä jatketaan ja tuloksia käytetään toimenpiteiden suunnitteluun.

303-1 Vedenkulutus

Keskon hallinnoimat kiinteistöt käyttävät kunnallista vedenjakelua kaikissa toimintamaissa. Lisäksi Virossa, Liettuaassa ja Valko-Venäjällä on käytössä muutamia kaivoja. Kaivoveden osuus kokonaisvedenkulutuksesta on kuitenkin pieni (3 %), ja siten se raportoidaan osana kunnallista vedenjakelua. Keskon toiminnasta syntyvä jätevesi menee kunnalliseen viemäriverkostoon.

K-ryhmän omassa toiminnassa vettä käytetään lähinnä siivoukseen ja puhdistukseen. Ruokakau-
poissa korkean hygieniatason säilyttäminen on erityisen tärkeää ja lakisääteiset hygieniavaatimukset on täytettävä.

Yksittäisiä suuria vedenkuluttajia ovat Neste K -liikenneasemien autopesuasemat Suomessa.

Suomen kiinteistöjen vedenkulutus nousi merkittävästi vuonna 2016, mikä johtui Suomen lähikaupan ja Onnisen hankinnasta seuranneesta kiinteistökannan kasvusta. Kiinteistötyyppi-kohtaiset tilastot vedenkulutuksesta ja kiinteistökannan muutoksista Suomessa ovat luettavissa [Kulutusseurantaraportista](#).

Vedenkulutus maittain

m ³	2016	2015	2014
Suomi	933 812	884 081	935 472
Ruotsi	7 247	6 354	5 504
Norja	1 424	1 445	1 407
Viro	5 922	4 954	4 876
Latvia	9 480	10 128	11 297
Liettua	40 268	38 472	38 903
Puola	3 100	-	-
Venäjä	84 431	79 755	75 056
Valko-Venäjä	48 797	43 342	39 741
Kaikki yhteensä	1 134 481	1 068 531	1 112 256

¹ Luku tarkentunut edellisestä raportista

Onnisen hankinnan myötä kasvanut kiinteistökanta aiheutti muutoksia vedenkulutuksessa myös Suomen ulkopuolisissa toimintamaissa sekä uudessa toimintamaassa Puolassa. Muiden maiden vedenkulutustiedot kootaan yhtiöiden raportoimista luvuista, jotka perustuvat laskutus- tai kulutustietoihin. Osa vuokratiloissa sijaitsevien kauppojen vedenkulutuksesta sisältyy vuokraan eikä vesitietoja raportoida (6 % muiden maiden toimipisteistä, Onnisen toimipisteistä lukuun ottamatta). Lisäksi yhden prosentin osalta tietoja ei ollut saatavilla.

Luonnon monimuotoisuus

Kesko osallistuu FIBS yritysverkoston ja Ympäristöministeriön yhteistyössä järjestämään [Yritykset & biodiversiteetti -ohjelmaan](#). Kesko on kartoittanut toimintansa biodiversiteettiin liittyviä vaikutuksia ja vaikutusmahdollisuuksia. Tavoitteena on osallistua luonnon monimuotoisuutta edistäviin hankkeisiin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

304-2 Toiminnan, tuotteiden ja palveluiden merkittävät vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen

Hankintaketju

Keskon suurimmat vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen syntyvät myytävien tuotteiden elinkaaren aikana. Luonnon monimuotoisuuden kannalta kriittisiä raaka-aineita Keskon hankintaketjussa ovat esimerkiksi kalat ja äyriäiset, puu, palmuöljy sekä soija. Näiden raaka-aineiden kestävä hankintaa ohjataan [hankintalinjauksilla](#).

Lokakuussa 2016 K-ryhmä sitoutui muovikassien kulutuksen vähentämiseksi tähtääviin toimenpiteisiin ja julkaisi [muovilinjauksen](#). Tavoitteena on vähentää muoviroskan päätymistä vesistöihin ja muualle luontoon.

[Lue lisää muovilinjauksesta >](#)

Globaali ruoantuotanto kasvavalle väestölle on suurimpia uhkia luonnon monimuotoisuudelle maailmassa. Ruokaturvaa voidaan edistää kestäväillä ja tehokkailla maatalouskäytännöillä ja minimoimalla ruokahävikkiä.

Ruokahävikki ja ilmastonmuutos

Ruokahävikin minimointi koko elintarvikeketjussa maataloudesta loppukuluttajaan asti vähentää alkutuotannon tarvetta ja siten vaikutuksia luonnon monimuotoisuuteen. Kun ruoka päätyy hävikiksi, kaikki sen tuotantoon, kuljettamiseen, myyntiin ja valmistamiseen liittyvät päästöt on aiheutettu turhaan. Ruokahävikin minimointi vähentää myös siihen liittyviä päästöjä.

Myös ilmastonmuutos vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen etenkin kuivuudesta kärsivien alueiden laajentuessa. Lue lisää Keskon monipuolisesta työstä ruokahävikin ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi [vastuullisuusohjelmasta](#).

K-maatalouden koetila

K-maatalouden koetilalla Hauholla panostetaan lajikekehitykseen ja tutkimustyöhön kestävien viljelytapojen ja paremman kotimaisen ruoantuotannon puolesta. Koetilan tutkimustyön tavoitteena on antaa K-maatalouskauppiaille ja viljelijöille Suomen olosuhteissa valmiiksi testattuja ratkaisuja tuottaviin tuotevalintoihin ja sadon optimointiin. Kestävän ja elinvoimaisen suomalaisen maatalouden ja elintarviketeollisuuden merkitys K-ryhmälle on suuri. Suomessa K-ruokakauppojen ostoista noin 80 % on kotimaisilta tavarantoimittajilta.

Kesäkuussa 2016 K-maatalouden koetila teki Itämeri-sitoumuksen [Baltic Sea Action Groupin \(BSAG\)](#) kanssa. Koetilalla testattiin mittalaitteita ja -menetelmiä, joilla tavoitellaan käytännön viljelyyn mahdollisuutta mitata ja seurata ravinteiden käyttöä sekä arvioida maan kasvukuntoa nopearytmisesti.

Mittausmenetelmät edistävät kestävä maataloutta kun viljelyn panostukset voidaan optimoida satotavoitteiden, sadon käyttötarkoituksen, maan satopotentialin ja lajikkeiden vaatimusten mukaan. Viljelijän tulosta parantavat maan hyvä kasvukunto, tarpeenmukainen lannoitus ja ravinteiden muuttaminen hyviksi sadoiksi. Nämä vähentävät ravinnevalumia Itämereen. Oikein hoidettu maaperä sitoo myös hiiltä ja kamppailee siten ilmastonmuutosta vastaan.

304-3 Suojellut tai kunnostetut elinympäristöt

Kesko rakentaa kauppapaikkoja vain liikekiinteistöille kaavoitetuille alueille. Pilaantuneita maita koskevia tutkimuksia tehdään vuosittain rakennustöiden ja kiinteistökauppojen yhteydessä.

Vuonna 2016 kunnostettiin yksi Keskon kohde Porvoossa, josta poistettiin yhteensä noin 93 tonnia haitta-ainepitoisia maa-aineksia 3 385 m²:n tontilta. Kunnostettavalle alueelle ei jäänyt ohjearvotason ylittäviä pitoisuuksia öljyhiilivetyjä. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on tarkastanut kunnostusraportin ja todennut, että kunnostetulla alueella ei ole tarvetta muihin maaperän kunnostustoimenpiteisiin.

Keskolla ei ole omia suojeltuja elinympäristöjä.

Päästöt

Kesko raportoi toiminnastaan aiheutuvat suorat ja epäsuorat (Scope 1 ja 2) kasvihuonekaasupäästöt **GHG Protocol** -standardin mukaisesti.

- Scope 1: kasvihuonekaasupäästöt, jotka aiheutuvat Keskon hallinnoimien kiinteistöjen lämmitykseen ja Keskon hallinnoimiin kuljetuksiin käytetyn polttoaineen kulutuksesta
- Scope 2: kasvihuonekaasupäästöt, jotka aiheutuvat Keskon hankkiman sähkön ja Keskon hallinnoimissa kiinteistöissä kulutetun kaukolämmön tuotannosta

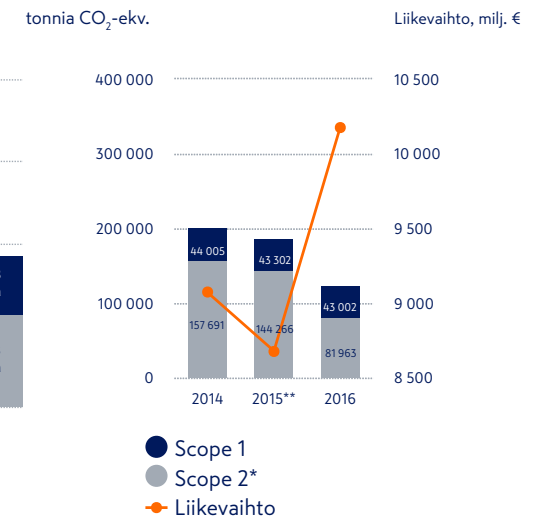
305-1 ja 305-2 Suorat ja epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 1 ja 2)

Scope 1 ja 2 -päästöt, Suomi

* Vuonna 2016 laskentaraja muuttunut.

Scope 1 ja 2 -päästöt, kaikki toimintamaat

* Vuonna 2016 laskentaraja muuttunut.

**Scope 2 -luku tarkentunut edellisestä raportista.

Scope 1 ja 2 -kasvihuonekaasupäästöt

Tonnia CO ₂ -ekv	2016	2015	2014
Suorat (Scope 1)	43 002	43 302	44 005
Suomi	36 478	34 977	38 017
kuljetukset (Kesko Logistiikka)	35 079	34 117	36 915
lämmön omatuotanto (maakaasu ja öljy)	1 399	860	1 102
Muut toimintamaat	6 524	8 325	5 988
kuljetukset (Valko-Venäjä ja Viro)	344	1 115	-
lämmön omatuotanto (maakaasu, öljy, turve ja polttopuu ¹)	6 180	7 210	5 988
Epäsuorat (Scope 2)	81 963	144 266	157 691
Suomi	56 533	121 115	135 891
ostettu sähkö (hankintaperusteinen)	0	73 734	81 495
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen) ²	95 866	153 087	165 946
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	56 533	47 381	54 396
Muut toimintamaat	25 430	23 151	21 800
ostettu sähkö (sijaintiperusteinen)	20 218	18 475	17 362
ostettu kaukolämpö (sijaintiperusteinen)	5 212	4 676 ³	4 438
Yhteensä	124 965	187 568	201 696
Suomi, Scope 1 ja 2 yhteensä	93 011	156 092	173 908
Muut toimintamaat, Scope 1 ja 2 yhteensä	31 954	31 476	27 788

¹ Valko-Venäjän yhden toimipisteen lämmitykseen käytetyn polttopuun biogeeninen hiilidioksidipäästöluku on raportoitu Scope 1 -päästöissä, koska sen osuus kokonaispoltoaineista on merkityksetön (noin 2 %).

² GHG Protocol -standardin mukaisesti Suomen sähkökulutukselle on raportoitu sijaintiperusteinen päästöluku. Yhteenlasketuissa päästölukuissa käytetään hankintaperusteista lukua. Sijaintiperusteisella luvulla tarkoitetaan maakohtaisilla päästökertoimilla laskettua lukua ja hankintaperusteisella sähköntoimittajakohtaisilla päästökertoimilla laskettua lukua.

³ Luku tarkentunut edellisestä raportista

Scope 1

Vuonna 2016 Keskon Scope 1 -päästöt Suomessa kasvoivat, koska Suomen Lähikaupan hankinnan myötä uudet kaupat lisäsivät kuljetuksia ja omaa lämmöntuotantoa.

Vuonna 2016 raportoitiin muiden toimintamaiden omien kuljetusten päästöt Virossa. Valko-Venäjän kuljetusten tietoja ei ollut saatavilla. Suurin osa muiden toimintamaiden kuljetuksista on ulkoistettu ja raportoidaan rajallisesti Scope 3 -päästöissä.

Suomessa Keskon päivittäistavarakaupan kuljetuksia hallinnoi Kesko Logistiikka. Sen omien ja suorassa ohjauksessa olevien kuljetusten päästöarvot laskettiin ajokilometri-, täyttöaste- ja kuljetuskalustotietojen avulla. Laskenta suoritettiin [VTT:n Lipasto-laskentajärjestelmän mukaisesti](#). Viron kuljetusten päästöt laskettiin polttoaineenkulutuksen perusteella.

Scope 2

Vuonna 2016 Keskon ostoenergian päästöt Suomessa laskivat 53 %, mikä johtui laskentarajan muutoksesta. Keskon Scope 2 -päästöissä raportoidaan vuodesta 2016 alkaen Keskon hankkiman sähkön aiheuttamat päästöt. Kauppioiden hankkimien sähkön päästöt raportoidaan Scope 3 -kategoriassa 14, kauppiastoiminta (franchising).

Alkuvuonna 2016 Keskolle toimitti sähköä Helsingin Energia ja 1.9.2016 alkaen Fortum. Toimitettu sähkö oli hiilivapaata sähköä.

Keskon muiden toimintamaiden ostoenergian päästöt kasvoivat noin 10 %, mihin vaikuttaa Onnisen hankinta.

Kiinteistöjen Scope 1 ja 2 -päästöjen laskentaperusteet ja tarkemmat laskelmat löytyvät [Ympäristöprofiili Suomi](#) ja [muut toimintamaat](#) -raporteista.

305-3 Muut epäsuorat kasvihuonekaasupäästöt (Scope 3)

Scope 3 -kasvihuonekaasupäästöt

Tonnia CO ₂ -ekv	2016	2015	2014
Upstream			
Ostetut tuotteet ja palvelut	6 910 000	5 936 000	5 922 000
Pääomahyödykkeet (rakennukset)	35 200	18 200	9 900
Hankitun energian epäsuorat päästöt (muut kuin Scope 1 ja Scope 2)	49 400	69 300	76 100
Tuotteiden kuljetus ja jakelu	18 400	18 300	18 600
Jätteet	11 400	9 000	10 100
Liikematkat	3 000	2 700	2 800
Työmatkaliikenne	21 000	6 700	7 800
Downstream			
Asiakasliikenne (kauppatematkat)	157 400	154 400	166 100
Myytyjen tuotteiden käyttö	1 685 800	852 900	1 093 900
Myytyjen tuotteiden loppukäsittely	36 500	16 300	28 000
Franchising (kauppiastoiminta)	114 700	22 800	27 800

Keskon suurimmat muut epäsuorat päästöt aiheutuvat myytävien tuotteiden tuotantoketjusta (76 %) ja käytöstä (19 %) sekä asiakkaiden kauppatematkoista (2 %).

Laskentaperusteet löytyvät [Scope 3 -raportista](#).

305-4 Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti

Scope 1 ja 2 -kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti lasketaan liikevaihtoon (2016: 10 180 milj. euroa), keskimääräiseen henkilökuntamäärään (2016: 22 476 henkilöä) ja Keskon hallintoimien kiinteistöjen pinta-alaan suhteutettuna (2016: 4 381 000 m²).

Scope 1 ja 2 -kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti

	2016	2015	2014
Liikevaihtoon suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/milj. €)	12,3	21,6	22,2
Henkilöstömäärään suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/hlö)	5,6	9,9	10,1
Kiinteistöjen pinta-alaan suhteutettuna (tonnia CO ₂ -ekv/1 000 m ²)	28,5	-	-

Vuoden 2016 Scope 2 laskentaraja muuttunut

305-5 Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

Science Based Targets

Kesko on sitoutunut asettamaan [Science Based Targets -aloitteen](#) hyväksymät päästötavoitteet kahden asteen ilmaston lämpenemistavoitteen mukaisesti. Tavoitteiden laskentatyö aloitettiin joulukuussa 2016.

Kiinteistöjen energiatehokkuus

Kesko on mukana kaupan alan energiatehokkuussopimuksessa ja sitoutunut toimenpiteillään parantamaan energiatehokkuutta 65 GWh kaudella 2008–2016. Motiva julkaisee sopimuskauden tulokset kesällä 2017.

Aurinkovoimaa lisäämällä Kesko vähentää kiinteistöjen aiheuttamia päästöjä. Lue lisää kohdasta [Energia](#).

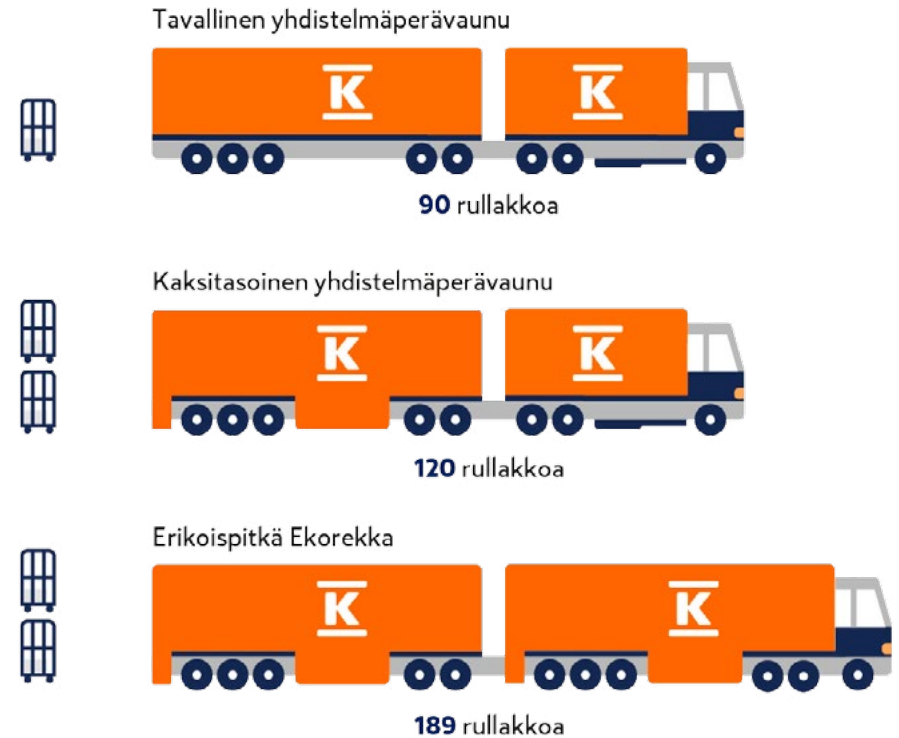
Logistiikka

Vuosien 2012–2020 aikana Kesko Logistiikan tavoitteena on vähentää liikevaihtoindeksiin suhteutettuja päästöjä 10 % vuoden 2011 tasosta. Vuoden 2016 loppuun mennessä suhteelliset päästöt olivat vähentyneet lähtötasosta 1,9 %. Vuonna 2016 päästöt kasvoivat 3,8 % vuoteen 2015 verrattuna. Päästöjen kasvuun vaikutti Suomen Lähikaupan hankinnan myötä kasvanut kauppojen määrä. Aluksi uusiin kauppoihin toimitettiin vain Pirkka-tuotteita ja K-Market-konversioiden edetessä kauppoihin ajettiin täyttökuormia erilliskuormina.

Kesko Logistiikan päästöjä vähennetään pitkäjänteisellä työllä:

- Logistinen tehokkuus: keskitetty jakelu, reittioptimointi ja korkeat kuormien täyttöasteet
- Tehokas paluulogistiikka: kuljetetaan paluukuljetuksena hankintakuormia, kaupoista palautuvia kuljetusalustoja ja kierrätettäviä lavoja, rullakoita, pahvia, pulloja tai tölkkejä
- Taloudellisen ajotavan koulutus: kaikki yli 500 Keslogin sopimuskuljettajaa koulutettu
- Kaluston uusiutuminen: 9 kaksitasoperävaunua ja erikoispitkä Ekorekka käytössä pitkän matkan runkokuljetuksissa

Tehokas kuljetuskalusto

Scope 3 -päästövähennykset

Myytävät tuotteet

Keskon ylivoimaisesti suurimmat epäsuorat päästöt aiheutuvat myytävien tuotteiden tuotanto-ketjussa sekä tuotteiden käytön aikana. Näihin päästöihin voidaan vaikuttaa vähäpäästöisempien tuotteiden ja palveluiden valikoimalla sekä asiakasviestinnällä.

Päivittäistavara-kauppa

Asiakkaat ovat yhä tietoisempia omien kulutusvalintojensa ympäristövaikutuksista. Vähentämällä eläinperäisten tuotteiden kulutusta ja kotona syntyvää ruokahävikkiä kuluttajat voivat vaikuttaa ruokavalionsa ympäristövaikutuksiin. Kasvikset ja erilaiset [kasvipohjaiset tuotteet kasvattivat suosiotaan](#) Suomessa vuonna 2016. Ilmiö oli yksi vuoden suurimpia ruokatuotteita. K-ruokakaupoissa otettiin käyttöön vegehyllit, joihin on koottu kasvipohjaiset tuotteet ympäristöystävällisten valintojen helpottamiseksi. Vuoden 2016 loppuun mennessä jo 100 K-ruokakaupassa on vegehyllit. K-Ruoka-mediat tarjoavat monipuolisia reseptejä ja vinkkejä kasvisruokien valmistukseen.

[Lue lisää vegehyllistä >](#)

K-ruokakaupat kannustavat asiakkaita vähentämään kotona syntyvää ruokahävikin määrää. Kesko ja K-ruokakaupat osallistuivat elo-syyskuussa 2016 Kuluttajaliiton Hävikkiviikkoon ja tarjosivat asiakasviestinnässä tietoa, vinkkejä ja reseptejä ruokahävikin vähentämiseen. Lue lisää [K-ruoka.fi:stä](#).

Vuonna 2015 aloitettu yhteistyö Gasumin, Myllyn Parhaan ja Wurstin kanssa jatkui. K-ruokakauppojen ja Kesko Logistiikan keskusvaraston syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnettiin energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Vuonna 2016 noin 3 700 tonnista biojätettä valmistettiin 2 800 MWh biokaasua. CO₂-päästöjä vähennettiin maa-kaasuun verrattuna 550 tonnia (päästökerroin 198 g CO₂/kWh) ja polttoöljyyn verrattuna 740 tonnia (päästökerroin 267 g CO₂/kWh).

Vuonna 2016 K-ryhmä osallistui Kinkkutemppu-kampanjaan, jossa asiakkaat palauttivat joulukinkkujen paistinrasvat K-kauppojen kierrätyspisteisiin ja niistä valmistettiin uusiutuvaa dieseliä. Asiakkaat palauttivat 12 000 kg paistinrasvaa, josta valmistettiin 10 000 litraa uusiutuvaa dieseliä.

[Lue lisää Kinkkutemppu-kampanjasta >](#)

Lue [Jätevedet ja jätteet](#) -kohdasta lisää työstämme ruokahävikin vähentämiseksi ja kiertotalouden edistämiseksi.

Rakentamisen ja talotekniikan kauppa

Rakentamisen ja talotekniikan kauppa tarjoaa kuluttajille ja yritysasiakkaille laajojen tuotevalikoimien lisäksi asiantuntevaa palvelua energiatehokkuuden parantamiseksi rakennus- ja remontoitihankkeissa. K-Raudat ja Onninen tarjoavat koteihin ja kiinteistöihin ympäristöystävällisiä ratkaisuja käytännön energiansäästövinkeistä energianhallinnan älykkäisiin kokonaisratkaisuihin. Nämä sisältävät lämmityksen, jäähdytyksen sekä aurinko- ja tuulienergian ratkaisuja.

Jakamistalous mahdollistaa valmistettujen tuotteiden määrän ja samalla päästöjen vähentämisen, kun samaa tuotetta voi käyttää useampi kuluttaja. Vuonna 2016 K-Rauta oli mukana Liiterik-si nimetyssä työvälineiden vuokrauspalvelukokeilussa Helsingin Teurastamolla.

[Lue lisää Liiteri-kokeilusta >](#)

Autokauppa

Helmikuussa 2017 VV-Auton valikoimassa oli neljä ladattavaa hybridiautomallia (PHEV) ja kaksi täyssähköautoa. Lisäksi valikoimassa oli viisi maa- tai biokaasua polttoaineena käyttävää vaihtoehtoa. Vuonna 2016 Volkswagenin ja Audin ladattavien hybridien rekisteröinnit Suomessa kasvoivat 204 % verrattuna edellisvuoteen.

Asiakkaiden kauppamatkat

Asiakkaiden kauppamatkoista aiheutuvat päästöt ovat Keskolle merkittävä epäsuorien päästöjen lähde. Suurin osa kauppamatkoista kuljetaan autolla.

Kesko rakentaa K-ryhmän kauppojen yhteyteen [sähköautojen latauspisteverkoston](#) edistääkseen siirtymää sähköistyvään autoiluun. Maaliskuussa 2017 jo 13 K-ryhmän kauppa ja 3 Neste K -liikenneasemaa tarjosivat sähkö- ja hybridiautojen latauspisteitä asiakkaiden käyttöön. Neste K -liikenneasemille on vuoden 2017 aikana tulossa kymmeniä uusia sähköauton latauspisteitä valtateiden varsilla oleville liikenneasemille. Tavoitteena on seuraavien vuosien aikana asentaa sähköauton latauspisteet kaikille Neste K -liikenneasemille sekä avata vuosittain 10–15 uutta latausasemaa K-Citymarketien parkkipaikoille.

K-ryhmä tarjoaa Suomen kattavimman ja palvelevimman lähikauppaverkoston. Kaupat räätälöidään niiden oman asiakaskysynnän mukaisesti. Kun lähikaupasta löytyy sen asiakaskunnalle sopiva valikoima, etenkin kaupungeissa kauppamatkat lyhenevät ja ne voidaan kulkea useammin kävellen, pyörällä tai julkisilla kulkuneuvoilla. Kaupan lisäpalvelut vähentävät asiakkaiden liikkumisesta aiheutuvia päästöjä, kun kaupakäynnin yhteydessä voi hoitaa useita asioita. Lisääntyvä verkkokauppa vähentää myös asiakkaiden kauppamatkoja.

Henkilökunnan työmatkaliikkuminen ja liikematkat

Joulukuussa 2016 Helsingin seudun toimistotyöntekijöille toteutettiin työmatkaliikkumisen kysely [Helsingin seudun liikenteen \(HSL\) -työmatkalaskurilla](#). Kyselyn perusteella keskimääräiset päästöt työntekijää kohti ovat 8,8 kg CO₂/työpäivä. Kyselyn tuloksia käytetään Keskon tulevan päätoimitalon, K-kampuksen, työmatkaliikkumisen suunnittelutyön pohjana. K-kampukselle laaditaan työmatkaliikkumissuunnitelma kestävän ja hyvinvointia edistävän työmatkaliikkumisen edistämiseksi.

Keskossa oli vuoden 2016 lopussa käytössä 690 työsuhdeautoa Suomessa (2015: 607). Suomen Lähikaupan ja Onnisen hankinnan myötä kasvanut henkilöstömäärä vaikutti työsuhdeautojen määrän nousuun.

- 6 etanoliautoa (2015: 12 etanoliautoa)
- 312 bensa-autoa (2015: 263 bensa-autoa)
- 370 dieselautoa (2015: 330 dieselautoa)
- 2 kaasuautoa (2015: 2 kaasuautoa)

Keskon työsuhdeautopolitiikan mukaisesti suositaan vähäpäästöisiä automalleja, jotka ovat päästöarvoiltaan alle 150 g CO₂/km. Vuonna 2016 keskimääräinen päästötaso oli 122 g CO₂/km (2015: 127 g CO₂/km). Työsuhdeautojen aiheuttamat päästöt olivat yhteensä 2 648 tonnia CO₂ (2015: 2 367 tonnia CO₂). Laskelma sisältää myös työsuhdeautoilla ajatun yksityisajon.

Keskon henkilökunnan lentämistä työmatkoista kertyi 8,2 miljoonaa lentomailia vuonna 2016 (2015: 8,0 milj.). Lentomat kustamista pyritään välttämään muun muassa kannustamalla virtuaalineuvottelujen pitoon. Etäneuvottelujen määrä Skype for Business -sovelluksella on kasvanut noin 43 % edellisestä vuodesta. Vuonna 2016 Skype-neuvotteluja pidettiin yhteensä 67 842 tuntia (2015: 47 453 tuntia). Vuoden 2016 lopussa konsernissa oli käytössä 30 Videra-etäkokouspistettä, joissa pidettiin kahden tai useamman pisteen välisiä videokokouksia yhteensä 1 793 tuntia (2015: 3 812).

305-7 Typen ja rikin oksidit sekä muut merkittävät päästöt ilmaan

Keskon vuonna 2016 Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen käyttämän sähkö- ja lämpöenergian päästöt olivat:

- NO_x-päästöt: 133 tonnia (2015: 212 tonnia)
- SO₂-päästöt: 117 tonnia (2015: 179 tonnia)
- Ydinvoimalla tuotetun sähkön radioaktiivisen jätteen määrä: 1,2 tonnia (2015: 1,4 tonnia)

Muutokset vuoden 2015 lukuihin verrattuna johtuvat laskentatarajan muutoksesta. Vuonna 2016 kauppiaiden itsenäisesti hankkima sähkö ei sisälly Keskon sähkönkulutukseen. Vuoden 2015 luvut ovat tarkentuneet edellisestä raportista. Laskentaperusteet ja tarkemmat laskelmat löytyvät [Ympäristöprofiili -raportista](#).

Kuljetuksista kerätään vain CO₂-päästötiedot.

Jätevedet ja jätteet

Keskon tavoite on minimoida jätteen synty kaikessa toiminnassa ja toimittaa kaikki jätteet hyötykäyttöön.

Ruokahävikki

Keskon päivittäistavarakaupan tavoitteena on minimoida omasta toiminnastaan aiheutuva ruokahävikki ja hyödyntää väistämättä jäävä biojäte. Lue tavoitteesta tarkemmin [Keskon vastuullisuusohjelmasta](#).

Kiertotalous

Kesko edistää kiertotaloutta osallistumalla innovatiivisiin kiertotaloushankkeisiin sekä tarjoamalla asiakkaille monipuolisia kierrätyspalveluita.

Biojätteistä energiaa

Vuonna 2015 aloitettu yhteistyö Gasumin, Myllyn Parhaan ja Wurstin kanssa jatkui. K-ruoka-kauppojen ja Kesko Logistiikan keskusvaraston syömäkelvottomasta biojätteestä valmistettua biokaasua hyödynnettiin energiana uusien Pirkka-tuotteiden valmistuksessa. Vuonna 2016 noin 3 700 tonnista biojätettä valmistettiin 2 800 MWh biokaasua.

Vuonna 2016 K-ryhmä osallistui Kinkkutempu-kampanjaan, jossa asiakkaat palauttivat joulu-kinkkujen paistinrasvat K-kauppojen kierrätyspisteisiin ja niistä valmistettiin uusiutuvaa dieseliä. Asiakkaat palauttivat 12 000 kg paistinrasvaa, josta valmistettiin 10 000 litraa uusiutuvaa dieseliä.

[Lue lisää kinkkutempusta](#)

Kierrätyspalveluita asiakkaille

K-kauppojen yhteydessä sijaitsevat kierrätyspalvelut helpottavat asiakkaiden arkea ja ovat tehokas tapa lisätä käytöstä poistetun tavarankierrätystä kotitalouksissa.

K-ruokakauppojen yhteydessä oli 396 kuluttajapakkausten (kuitu, lasi, metalli) kierrätykseen tarkoitettua Rinki-ekopistettä joulukuussa 2016. Muovia kerättiin 160 ekopisteessä (2015: 38).

Lisäksi K-ryhmän kauppojen yhteydessä otettiin vastaan asiakkaiden palauttamia pantillisia juomapakkauksia, paristoja ja akkuja, SER-jätettä, lyijyakkuja, painekyllästettyä puuta ja käytöstä poistettuja vaatteita.

Asiakkaiden palauttamat pakkaukset ja tavarat K-ryhmän kauppojen kierrätyspisteisiin

	2016	2015	2014
 Pantilliset tölkit (milj. kpl)	378	311	320
 Pantilliset kierrätysmuovipullot (milj. kpl)	116	94	96
 Pantilliset kierrätyslasipullot (milj. kpl)	29	26	27
 Paristot ja akut (tonnia)	289	210	193
 SER-jäte (tonnia)	92	95 ¹	170
 Lyijyakut, K-Rauta ja Rautia (tonnia)	3,5	1,6	4,3
 Kyllästetty puutavara, K-Rauta ja Rautia (tonnia)	814	914	1 003
 Käytetyt vaatteet, UFF:n kierrätyspisteet (tonnia)	3 123	2 915	2 507

¹ Luku tarkentunut edellisestä raportista.

Lokakuussa 2016 K-ryhmä sitoutui toimenpiteisiin muovikassien kulutuksen vähentämiseksi ja julkaisi **muovilinjauksen**. Tammikuusta 2017 alkaen asiakkaiden kierrättämästä muovista valmistetaan Pirkka ESSI kiertokasseja.

[Lue lisää Pirkka ESSI kiertokassista ja Keskon muovilinjauksesta >](#)

Kesko Logistiikan keskitetyt keräyspalvelut

Keskon päivittäistavarakaupan keskitetyn keräyspalvelun kautta ohjattiin 236 K-ruokakaupan pahvi- ja muovipaalit teollisuuteen hyödynnettäväksi vuonna 2016. Pahvia kerättiin noin 2 806 tonnia ja muovia noin 70 tonnia.

Kesko Logistiikka toimittaa paluulogistiikkakuormissaan juomapakkauksia ja laatikoita kaupoista uudelleen- ja hyötykäyttöön.

Keskon logistiikan hyöty- ja uudelleenkäyttöön toimittamat pakkaukset

Tuhatta kpl	2016	2015	2014
 Alumiinitölkit	82 169	96 479	93 107
 Kierrätysmuovipullot	54 648	61 403	54 296
 Kierrätyslasipullot ¹	11 292	9 462	9 667
 Uudelleenkäytettävät laatikot	17 893	17 294	16 501

306-2 Jätteet

Jätteet kaikissa toimintamaissa

Tonnia	2016	2015	2014
Ei-vaarallinen jäte	38 051	27 832	30 699
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	27 444	18 474	19 675
Kaatopaikalle	10 607	9 358	11 024
Vaarallinen jäte	774	1 261	164
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	524	171	-
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	250	1 090	-
Jätteet yhteensä	38 825	29 093	30 863

Vuoden 2015 luvut tarkentuneet edellisestä raportista

Jätteiden hyötykäyttöasteet

Suomessa Keskon jätetilastot kattavat pääosin varastotoimintoja, kun taas muissa maissa valta-osa tilastoiduista jätteistä syntyy vähittäiskaupassa. Vuonna 2016 Keskon tilastoidun jätehuollon hyötykäyttöaste Suomessa oli 99 % ja muissa toimintamaissa 48 %. Hyötykäyttöasteeseen on laskettu mukaan kaikki jätteet paitsi kaatopaikalle menevät jätteet.

Kesko tarjoaa K-kauppiaille mahdollisuuden osallistua keskitettyyn jätehuoltosopimukseen Etelä-Suomen alueella. Vuonna 2016 puitesopimuksen piirissä oli 114 K-ruokakauppaa, 11 rauta-kauppaa ja 14 muuta kauppaa. Kaupoissa syntyvien jätteiden hyötykäyttöaste oli 100 % (2015: 98 %) ja kierrätysaste noin 66 % (2015: 67 %).

Hyvien kokemusten ja vakuuttavien tulosten myötä **keskitetty jätehuoltosopimus** päätettiin laajentaa valtakunnalliseksi. Marraskuussa 2016 solmittiin sopimus, jonka myötä kaikille K-ryhmän kaupoille avautuu mahdollisuus kierrätyksen tehostamiseen ja moderniin kiertotalouteen siirtymiseen.

Jätteet: Suomi, Ruotsi ja Norja

Tonnia	Suomi			Ruotsi			Norja		
	2016 ¹	2015	2014	2016	2015 ²	2014	2016	2015	2014
Ei-vaarallinen jäte	18 366	10 737	11 890	3 479	2 692	2 788	410	633	1 022
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	18 204	10 621	11 525	3 220	2 470	2 206	410	593	1 019
Kaatopaikalle	162	116	365	259	222	582	0	40	3
Vaarallinen jäte	273	1 125	43	81	60	29	215	15	55
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	183	160	-	3	3	-	200	-	-
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	90	965	-	78	57	-	15	15	-
Yhteensä	18 639	11 862	11 933	3 560	2 752	2 817	625	648	1 077
Hyötykäyttö-%	99	99	97	93	92	79	100	94	99

¹ Pieni osa tiedoista perustuu arvioon (0,3 % Suomen jätemäärästä)

² Ruotsin vuoden 2015 tiedot tarkentuneet edellisestä raportista

Jätteet: Viro, Latvia ja Liettua

Tonnia	Viro			Latvia			Liettua		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Ei-vaarallinen jäte	733	680	631	640	612	545	3 946	2 605	3 545
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	689	608	392	163	156	127	2 271	1 699	2 430
Kaatopaikalle	44	72	239	477	456	418	1 675	906	1 115
Vaarallinen jäte	27	20	14	5	3	3	152	36	18
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	1	-	-	-	-	-	119	8	-
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	26	20	-	5	3	-	33	28	-
Yhteensä	760	700	645	645	615	548	4 098	2 641	3 563
Hyötykäyttö-%	94	90	63	26	26	24	59	66	69

Jätteet: Puola, Venäjä ja Valko-Venäjä

Tonnia	Puola			Venäjä			Valko-Venäjä		
	2016	2015	2014	2016	2015	2014	2016	2015	2014
Ei-vaarallinen jäte	218	-	-	8 594	8 303	8 537	1 665	1 570	1 741
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	51	-	-	2 382	2 279	1 918	55	48	58
Kaatopaikalle	167	-	-	6 212	6 024	6 619	1 610	1 522	1 683
Vaarallinen jäte	15	-	-	1	1	1	3	1	1
Kierrätykseen/hyötykäyttöön	15	-	-	-	-	-	2	0,1	-
Vaarallisen jätteen käsittelyyn	-	-	-	1	0,8	-	0,6	0,9	-
Yhteensä	233	-	-	8 595	8 304	8 538	1 668	1 571	1 742
Hyötykäyttö-%	28	-	-	28	27	22	3	3	3

Sosiaaliset vaikutukset

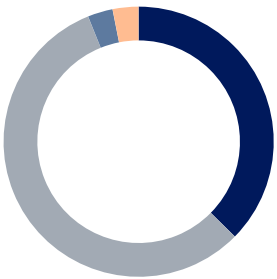
Työsuhteet

401-1 Henkilöstön vaihtuvuus

Kesko osti huhtikuussa 2016 Suomen Lähikauppa Oy:n, kesäkuussa 2016 Onninen Oy:n ja joulukuussa 2016 Oy AutoCarrera Ab:n. Suomen Lähikauppa Oy:n (nyk. K-Market Oy) tiedot on yhdistelty Kesko-konserniin 12.4.2016 alkaen, Onninen-konsernin tiedot 1.6.2016 alkaen (lukuun ottamatta Saele og Holleviks Trading AS ja TM Christensen VVS Detajer).

Vuonna 2016 Keskossa työskenteli kokoaikaisiksi työntekijöiksi muutettuna keskimäärin noin 22 476 henkilöä (2015: 18 955) yhdeksässä maassa: Suomessa, Ruotsissa, Norjassa, Virossa, Latviassa, Liettuaassa, Puolassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä. Henkilöstöstä 48 % oli Suomessa ja 52 % muissa toimintamaissa.

Keskon henkilökunnan jakautuminen toimialoittain 31.12.2016, %

- Päivittäistavarakauppa 37,4 %
- Rakentaminen ja talotekniikka 56,5 %
- Autokauppa 3 %
- Yhteiset toiminnot 3,1 %

Keskon henkilökunnan määrän kehitys

	2016	2015	2014
Suomi 31.12.	14 845	10 081	12 180
Muut toimintamaat 31.12.	12 811	11 854	11 614
Yhteensä 31.12.	27 656	21 935	23 794
Suomi, keskimäärin	10 714	8 300	9 580
Muut toimintamaat, keskimäärin	11 762	10 655	10 396
Yhteensä keskimäärin	22 476	18 955	19 976

Keskon määrä- ja osa-aikaisten työsuhteiden osuudet

	2016	2015	2014
Määräaikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	12,0	11,5	13,9
Yhtiöt muissa toimintamaissa	6,1	6,1	7,2
Koko konserni yhteensä	9,2	8,6	10,7
Osa-aikaisia koko henkilöstöstä 31.12., %			
Suomi	43,9	39,4	43,6
Yhtiöt muissa toimintamaissa	6,7	8,1	7,1
Koko konserni yhteensä	26,7	22,5	25,8

Keskon henkilökuntatilastoja vuodelta 2016 toimintamaittain eriteltynä

	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Venäjä	Valko-Venäjä
Henkilökuntaa yhteensä 31.12.	14 845	1 165	424	714	627	4 170	846	1 981	2 884
Vuonna 2016 keskimäärin	10 714	1 028	299	632	521	3 442	486	2 992	2 362
Työsuhteita alkoi, kpl ¹									
- naisia	3 055	113	14	96	76	1038	16	1 006	408
- miehiä	2 052	184	33	133	203	1448	55	800	622
Työsuhteita päättyi, kpl ¹	4 696	269	102	187	191	3 330	26	1 585	701
Työnantajan päättämänä, %	5,3	10,4	0,0	2,7	2,6	9,3	69,2	8,5	0,4
Kokonaisvaihtuvuus, % ²	20,2	23,1	23,3	17,1	22,8	78,0	3,1	80,0	24,3

¹ Sisältää kesätyöntekijät

² Ei sisällä kesätyöntekijöitä

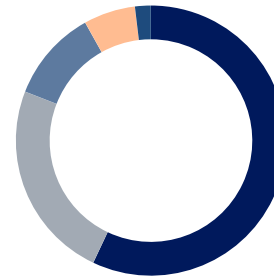
Päättäneissä työsuhteissa henkilöt mukana laskennassa vain kerran, alkaneissa työsuhteissa yhdellä henkilöllä voi olla useampi alkanut työsuhde

401-2 Kokoaikaisille työntekijöille tarjotut työetuedet, joita ei ole tarjottu määrä- tai osa-aikaisille työntekijöille

Kesko-konserni tarjoaa henkilöstölleen kaikissa toimintamaissa henkilöstöetuuksia. Suomessa vakitukselle sekä määrä- että osa-aikaiselle henkilöstölle tarjotaan esimerkiksi:

- Työterveyshuolto
- Vakuutus työtaturman ja ammattitaudin varalta
- Vanhempainvapaa
- Eläke-etuudet

Alkaneet työsuhteet, ikärakenne 2016, %

- Alle 26 vuotta 57,1 %
- 26-35 vuotta 23,9 %
- 36-45 vuotta 11 %
- 46-55 vuotta 6,2 %
- Yli 55 vuotta 1,9 %

Kesko tukee kaikissa toimintamaissa henkilöstön vapaa-ajan liikuntaa erilaisin tavoin. Esimerkiksi Suomen yhtiöissä käytössä ovat liikunta- ja kulttuurisetelit. Osa Venäjällä, Virossa, Latviassa ja Liettuaissa toimivista yhtiöistä myös tukee taloudellisesti työntekijöitään erilaisissa elämäntilanteissa esimerkiksi lapsen syntymän ja ensimmäisen kouluvuoden ja läheisen kuoleman yhteydessä sekä muissa erityistilanteissa. Lisäksi työntekijöille tarjotaan monipuolisia ostoetuja K-ryhmään kuuluvissa liikkeissä sekä henkilökuntamyymälöissä. Myös työsuohdepuhelin ja -auto ovat tarjolla tehtävän niin edellyttäessä.

Tulospalkkiot ja osakepalkkio-ohjelma

Tulospalkkiojärjestelmien piiriin kuuluu koko henkilöstö lukuun ottamatta myyjätehtäviä ja muunlaisiin bonus- tai provisiojärjestelmiin kuuluvia tehtäviä. Tulospalkkiojärjestelmän mittareita ovat esimerkiksi konsernin ja toimialan kokonaistulos, työntekijän oman yksikön myynti ja tulos sekä asiakastytyväisyys. Esimiesten tulospalkkioon vaikuttaa myös henkilöstön työtyytyväisyys. Vuoden 2015 tulospalkkiojärjestelmiin perustuvia tulospalkkioita maksettiin keväällä 2016 Suomessa noin 11,5 miljoonaa euroa (2015: 12,4 miljoonaa euroa) eli 3,7 % (2015: 4,0 %) palkkasummasta.

Vuonna 2016 maksettiin erilaisia palkkioita tulospalkkiot, myyntipalkkiot ja muut vastaavat rahalliset palkitsemistavat yhteen laskien:

- Suomessa 14,5 miljoonaa euroa (2015: 13,1 miljoonaa euroa)
- Muissa toimintamaissa 8,3 miljoonaa euroa (2015: 5,0 miljoonaa euroa)

Kesko-konsernin johdolla ja avainhenkilöillä (noin 150 henkilöä) on suoritusperusteinen tulos-palkkiojärjestelmä. Palkkion enimmäismäärät vaihtelevat henkilön työn tulosvaikutuksen mukaan 3–8 kuukauden palkkaa vastaaviin määriin asti. Keskolla on noin 150:lle johtoon kuuluvalla ja nimetyille muulle avainhenkilölle suunnattu osakepalkkiojärjestelmä 2014–2016. Osakepalkkiojärjestelmässä on kolme ansaintajaksoa: kalenterivuodet 2014, 2015 ja 2016. Palkkiona annettaviin osakkeisiin liittyy kutakin ansaintajaksoa seuraava kolmen kalenterivuoden mittainen sitouttamisjakso, jonka aikana osakkeita ei saa luovuttaa. Vuoden 2016 helmikuussa hallitus päätti antaa osakepalkkiojärjestelmän ansaintajakson 2015 ansaintakriteerien täyttymisen perusteella 142:lle Keskon johtoon kuuluvalla ja nimetyille muulle avainhenkilölle yhteensä 140 365 yhtiön B-osaketta.

Eläkkeet

Kesko-konsernissa Suomessa annettiin uusia eläkemyöntöjä 271 (2015: 168) henkilölle. Lukuun sisältyvät vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeen lisäksi osa-aikaeläkkeelle, osatyökyvyttömyyseläkkeelle ja kuntoutustuelle jääneet. Kuntoutustuki on määräaikainen työkyvyttömyyseläke, jolta kuntoutuja pyritään saamaan takaisin työelämään. Kuntoutusrahaa myönnettiin uudelleen-koulutukseen tai työkokeiluun 87 (2014: 50) henkilölle, joilla työkyvyttömyyden uhka lähivuosina oli ilmeinen. Keskimääräinen eläkkeellejäänti-ikä vuonna 2016 oli 60 (2015: 59) vuotta. Muissa toimintamaissa 28 (2015: 15) työntekijää siirtyi eläkkeelle.

Henkilöstön ja johdon väliset suhteet

402-1 Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan paikallista lainsäädäntöä. Suomessa uudelleenjärjestelytilanteita koskevat keskeiset säädökset on ilmaistu laissa yhteistoiminnasta yrityksissä, jonka mukaan uudelleenjärjestelytilanteissa työnantajan on ilmoitettava neuvottelujen perusteella harkittavista päätöksistä kohtuullisen ajan kuluessa. Kaupan alan työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja.

Ruotsissa lakiin perustuva vähimmäisilmoitusaika organisaatiomuutostilanteissa on 8–24 viikkoa muutoksen luonteesta riippuen. Myöskään Ruotsissa noudatettavassa työehtosopimuksessa ei ole määritelty uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettavia vähimmäisilmoitusaikoja. Norjassa ei ole määritetty tarkkaa vähimmäisilmoitusaikaa organisaatiomuutostilanteissa, mutta sekä lain että työehtosopimuksen mukaan organisaatiomuutoksista tulee ilmoittaa henkilöstölle niin aikaisin kuin mahdollista.

Venäjällä lain mukaan uudelleenjärjestelytilanteista tulee ilmoittaa 8,5 viikkoa ennen niiden voimaan astumista. Suurissa organisaatiomuutoksissa, jotka koskevat yli 20 % henkilöstöstä, tulee myös viranomaisia tiedottaa 8–12 viikkoa aikaisemmin. Virossa ja Latviassa vähimmäisilmoitusaika uudelleenjärjestelytilanteissa on neljä viikkoa. Valko-Venäjällä vastaava ilmoitusaika on kahdeksan viikkoa. Näissä toimintamaissa ei ole työehtosopimuksia.

Kesko noudattaa kaikissa toimintamaissaan työlainsäädännössä määriteltyjä irtisanomisaikoja. Suomessa irtisanomisaika on kahdesta viikosta kuuteen kuukauteen riippuen työsuhteen pituudesta.

Työntekijät voivat esittää kysymyksiä, palautetta tai kehittämissuhteita Keskon tai sen tytäryhtiöiden toimintaan liittyvistä asioista nimettömänä Keskon intranetistä, Keskonetistä, löytyvän Suora linja -palautekanavan kautta. Vastaukset julkaistaan kaikkien nähtäväksi Keskonetissä. Myös Keskonetistä löytyvän Postia pääjohtajalle -palautekanavan kautta henkilökunta voi lähettää terveisensä, kommenttinsa ja ehdotuksensa sähköisesti suoraan pääjohtajalle. Palautetta voi antaa myös luottamuksellisesti SpeakUp-ilmoituskanavan kautta.

Työterveys ja -turvallisuus

403-1 Työsuojelutoimikuntien piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus

Työsuojelutoiminta on järjestetty yhtiö-, alue- tai toimipaikkakohtaisesti noudattaen paikallista lainsäädäntöä. Pohjoismaiden ulkopuolella työsuojeluasioita käsitellään työpaikkakomiteoissa. Keskon HR-toiminnot järjestävät keskolaisille ja K-kauppiaille työturvallisuuskoulutusta. Eri yhtiöt järjestivät omaan toimintaansa räätälöityä koulutusta.

403-2 Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, työhön liittyvät kuolemantapaukset

Kesko-konsernissa työntekijöiden terveyteen ja työhyvinvointiin liittyvä neuvonta ja ohjaus, työhön liittyvien terveydellisten riskien kartoittaminen sekä sairauksien ennaltaehkäisy ja hoito vakavissakin sairauksissa yhteistyössä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa on työterveyshuollon normaalia toimintaa. Keskon oman työterveyshuollon palvelujen piirissä Suomessa oli noin 15 000 (2015: 10 200) Kesko-konsernin työntekijää. Keskon työterveyshuolto ostaa Suomessa pääkaupunkiseudun ulkopuolella työskentelevien työntekijöiden työterveyshuollon eri palveluntuottajilta. Keskitetty hankinta ja tavoitteellinen johtaminen mahdollistavat yhtenäisen sisällön ja toimintatavat työterveyshuollossa. Muissa maissa työterveyshuolto on järjestetty paikallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti. Työterveyshuoltoon käytettiin Suomessa vuonna 2016 kaiken kaikkiaan noin 7,5 (2015: 3,7) miljoonaa euroa. Tästä summasta Kansaneläkelaitos korvasi noin 3,7 (2015: 2,0) miljoonaa euroa. Vuonna 2016 Keskon työterveyshuolto käytti varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaushoitoon 499 euroa (2015: 359 euroa) henkilöä kohti.

Keskon panostus työterveyshuoltoon, Suomi

	2016	2015	2014
Euroa/henkilö	499	359	412

Tapaturmat ja ammattitaudit Suomessa

	2016	2015	2014
Kuolemaan johtaneet tapaturmat	0	0	0
Työtapaturmat, ilman työmatkatapaturmia	227	93	124
Työmatkatapaturmat	81	35	32
Tapaturmataajuus ¹ /miljoona työtuntia	10	6	6
Tapaturmien keskimääräinen vakavuusaste, päivää	15,8	16,9	17,6
Ammattitautiepäilyt	1	4	11
Ammattitaudit	2	0	0
Työtapaturmien, työmatkatapaturmien ja ammattitautien aiheuttamat sairauspäivät	5 744	2 166	2 751
Työntekijää kohti	0,5	0,3	0,3

Laskentatapa: tunnusluvut eivät sisällä pientapaturmia eli alle kolmen päivän poissaoloon johtaneita tapaturmia. Tilastointi ei kata urakoitsijoita eikä seuraavia yhtiöitä: Vähittäiskaupan Takaus Oy, Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy, Kaupan Maataloussäätiö.

¹ Ilman pientapaturmia ja työmatkatapaturmia, laskettuna todellisilla työtunneilla

Sairauspoissaolot maittain 2016

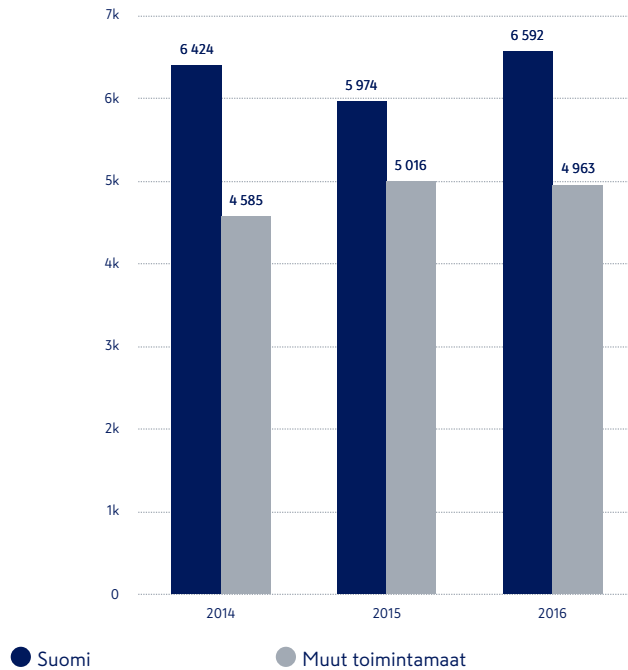
	Suomi	Ruotsi	Norja	Viro	Latvia	Liettua	Puola	Venäjä	Valko-Venäjä
Sairauspäiviä yhteensä	133 211	6 931	4 412	4 105	5 164	33 494	5 258	28 664	27 890
Työntekijää kohti	12,4	6,7	14,8	6,5	9,9	9,7	10,8	9,6	11,8
Per miljoona työtuntia	6 592	3 831	8 384	3 199	4 907	4 817	5 201	4 838	5 811

Laskentatapa: sairauspäivät työntekijää kohti laskettu keskimääräisellä henkilökuntamäärällä

Tilasto tapaturmista Suomessa sekä sairauspäivien erittely maittain on esitetty yllä olevissa taulukoissa. Muissa maissa työssä tapahtuneita yli kolmen päivän sairauspoissaoloon johtaneita tapaturmia oli vuonna 2016 yhteensä 71 kappaletta. Suomessa vastaava luku oli 227 kappaletta. Sairauspoissaoloprosentti Suomen yhtiöissä oli 4,4 % tehdyistä työtunneista vuonna 2016 (2015: 4,4 %). Noin 74,7 % (2015: 77,4 %) sairauspoissaoloista oli lyhytaikaista palkallista sairauspoissaoloa (luvussa ei ole mukana Onninen Oy:n ja K-Market Oy:n sairauspoissaoloja). Muissa maissa sairauspoissaoloprosentti oli 4,2 % (2015: 3,7 %).

Sairauspäivien määrän kehittyminen

Sairauspäiviä/miljoonaa työntuntia

Koulutus ja henkilöstön kehittäminen

404-1 Keskimääräiset koulutuspäivät työntekijää kohden ja 404-2 Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat

Henkilöstön systemaattinen ja liiketoimintalähtöinen kehittäminen on kriittinen tekijä tulevaisuuden menestyksen kannalta. Kaupan alan murros ja sähköisen asioinnin kasvu ovat luoneet tarpeen uuteen osaamiseen. Uudistetut esimiesvalmennusohjelmat ovat tavoittaneet jo ison osan esimiehiä ja keskijohdon oma valmennus lanseerattiin syksyllä. Digitaaliseen ajatteluun panostettiin edelleen toteuttamalla kolmannen kerran K Digital Academy -koulutusohjelma ja tarjoamalla digitaalisesti suuntautuneille vastavalmistuneille korkeakouluopiskelijoille traineepaikkoja K Digital Trainee -ohjelmassa. Lisäksi mindfulness-valmennusta pilotoitiin hyvin tuloksin. Kauppiaille toteutettiin lukuisia sosiaalisen median koulutuksia alueellisesti. Perehdyttämisessä otimme käyttöön uudistetut ja yhtenäiset perehdyttämisen sähköiset työvälitteet.

Osaamisen kehittämisen muita ydinalueita ovat olleet:

- Lähiesimiestyö
- Johtaminen
- Digitaalisuus
- Projektijohtaminen
- Vuorovaikutus- ja neuvottelutaidot
- Turvallisuus ja vastuullisuus
- Asiakaskokemus; myynti- ja palveluosaaminen

Koulutuspäivät ja -kustannukset 2016

	2016	2015	2014
Koulutuspäiviä¹			
Suomi	7 421	6 891	9 083
muut maat ²	11 033	14 614	14 285
Koulutuspäivät työntekijää kohti¹			
Suomi	0,7	0,8	0,9
muut maat ²	0,9	1,4	1,4
Koulutuskustannukset, milj. €			
Suomi	2,9	2,5	2,9
muut maat ²	0,9	0,9	0,8
Koulutuskustannukset työntekijää kohti, €			
Suomi	268	299	298
muut maat ²	79	87	80

¹ 2016: Ei sisällä Kesko Food Rus, Venäjä, Senukai OMA Valko-Venäjä

² 2014: ei sisällä Konsoma JLLC, Valko-Venäjä 2015 Ei sisällä OOO Kesko Real Estate, Venäjä ja Konsoma Valko-Venäjä

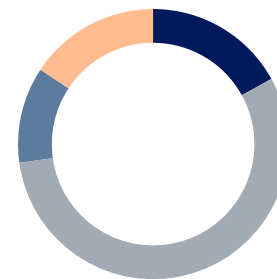
Uudistunut pelillinen Mestari-myjäkoulutus tarjoaa kaupan henkilökunnalle värikkään ja mielenkiintoisen tavan kehittää omaa myyntitaitoaan. Kaupan henkilökunnalle tarjottiin myös ammatillisia koulutuksia sekä mahdollisuutta ammattitutkintojen suorittamiseen. Lisäksi koulutimme 91 uutta työpaikkaohjaajaa K-kauppoihin.

Sisäinen tehtäväkierto avaa mahdollisuudet moniin erilaisiin uravaihtoehtoihin. Suomessa sisäisiä siirtoja tehtiin noin 4 837 (2015: 1 800) ja muissa toimintamaissa yhteensä noin 2 923 (2015: 2 900) (Luvuissa ole ole mukana K-Market Oy:n sisäisiä siirtoja).

K-ryhmän rekrytointia Suomessa tukevat K Trainee -ohjelma ja kauppiasvalmennusohjelmat. Kuudes K Trainee -ohjelma päättyi lokakuussa 2016 ja digitaalisuuteen suuntautuneesta ohjelmasta valmistui viisi K-traineeta vakituisiin työsuhteisiin K-ryhmään. Vuonna 2017 K Trainee -ohjelmaan haetaan toistakymmentä lahjakasta nuorta.

Tulevia K-kauppiaita koulutetaan kauppiasvalmennusohjelmien avulla. Valmennukseen kuuluu verkko-opintoja, ohjattu kauppiastyön harjoittelu sekä alueellisia ja valtakunnallisia lähiopetusjaksoja. Ohjelmasta valmistuneella on valmiudet aloittaa ura itsenäisenä K-kauppiaina. Toimivien kauppiaiden osaamisen jatkuvaan kehittämiseen panostettiin uudistamalla kauppiaiden täydennyskoulutusta. Täydennyskoulutus sisältää useita täsmäkoulutuksia ja laajemman Menestyksen tekijät -kokonaisuuden, joka on osa MBA-tutkintoa.

Koulutusjakauma 31.12.2016, %

- Peruskoulu 17 %
- Keskiasteen ammatillinen koulutus 55,8 %
- Alempi korkeakoulututkinto 11,5 %
- Ylempi korkeakoulututkinto 15,7 %

Ei sisällä Byggmakker, Norja ja K-Rauta, Ruotsi.

404-3 Kehityskeskustelut ja suorituksen arvioinnit

Tavoite- ja kehityskeskustelut sekä avainhenkilöiden suorituksenarviointi ovat käytössä kaikissa Kesko-konsernin yhtiöissä ja toimintamaissa. Kehityskeskusteluissa arvioidaan menneen kauden suoritus ja asetetaan tavoitteet tulevalle kaudelle sekä keskustellaan henkilön, esimiestyön ja työyhteisön kehittämistä. Kehityskeskustelut koskevat koko henkilöstöä, ja vuonna 2015 ne toteutettiin kaksi kertaa; keväällä ja syksyllä. Kehityskeskustelujen toteutumista selvitettiin vuoden 2016 alussa toteutetun henkilöstötutkimuksen yhteydessä. Henkilöstötutkimuksen vastausprosentti oli 85 %. Kyselyyn vastanneista naisista 79 % ja miehistä 82 % prosenttia kävivät kehityskeskustelunsa vuoden 2015 aikana. vuonna 2016 ne toteutettiin vähintään kerran; keväällä ja/tai syksyllä.

Suorituksen arvioinnin tavoitteena on antaa palautetta edellisen vuoden suoriutumisesta, tukea henkilön kehittämistä ja kannustaa parantamaan suoritusta. Yhdenmukaisilla arviointikriteereillä mahdollistetaan tasapuolinen suorituksen ja osaamisen arviointi kaikille työntekijöille. Systemaattinen ja hyvin toimiva suorituksen arviointi antaa tärkeää tietoa ja pohjaa muille HR-prosesseille.

Työtyytyväisyys

Henkilöstötutkimus on yksi keskeisimmistä sisäisten toimintatapojen ja esimiestyön laadun kehittämisen välineistä. Henkilöstötutkimus tehdään samanaikaisesti Kesko-konsernissa ja osassa K-kauppoja Suomessa ja muissa maissa. Tutkimuksella selvitetään henkilöstön sitoutumista organisaatioon, hyvän työsuorituksen mahdollistavia toimintatapoja, yhteisten toimintaperiaatteidemme toteutumista, henkilöstön työhyvinvointia sekä tyytyväisyyttä lähiesimiehen ja johdon toimintaan. Tutkimuksen tulosten pohjalta sovitaan kehittämistoimenpiteet, jotka kytketään osaksi vuosittaista toiminta- ja henkilöstösuunnitelmaa ja joiden toteutumista seurataan.

Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet

405-1 Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus

Tasa-arvo, oikeudenmukaisuus, syrjimättömyys sekä yhdenvertaisuus ovat tärkeitä periaatteita, joita Kesko Oy ja sen toimiala- ja tytäryhtiöt Suomessa tekevät lakisääteiset yhtiökohtaiset henkilöstö-, koulutus- ja tasa-arvo- sekä yhdenvertaisuussuunnitelmat sekä määrittelevät parannustavoitteet. Keskoon on perustettu vuoden 2017 alusta yhdenvertaisuussuunnitelman mukainen TASY-ryhmä, joka käsittelee konsernin yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioita. Työryhmään kuuluu sekä työnantajan että henkilöstön sekä työsuojelutoiminnan edustajia. Työryhmän selvitystoiminta kattaa muun muassa rekrytoinnin, urakehityksen ja koulutuksen, palkkauksen sekä työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisen.

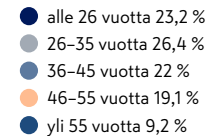
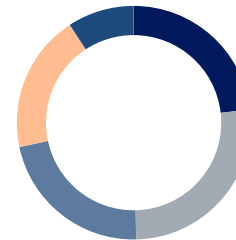
Keskon henkilöstöstä Suomessa oli naisia 60 % ja miehiä 40 %. Muissa toimintamaissa vastaavasti 48 % ja 52 %.

- Suomessa henkilöstön keski-ikä oli 41,8 vuotta vuonna 2016. Muissa maissa henkilöstön keski-ikä vaihteli 36 vuodesta 46 vuoteen.
- Henkilöstön työuran pituus: alle 10 vuotta 67 % ja yli 10 vuotta 33 % Suomessa ja vastaavasti 87 % ja 13 % muissa maissa. Pitkätkään työurat eivät ole harvinaisia: 1 438 henkilöä Suomessa on työskennellyt Keskoissa yli 25 vuotta.
- Keskon hallituksen seitsemästä jäsenestä kaksi oli naisia
- Konsernijohtoryhmän yhdeksästä jäsenestä naisia oli kaksi
- Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä Suomessa naisten osuus esimiestehtävissä on merkittävä; esimerkiksi K-Citymarketin osastopäälliköistä 87 % on naisia
- Kaikista esimiehistä Suomessa vuoden 2016 lopussa 46 % (2015: 51 %) oli naisia ja 54 % (2015: 49 %) miehiä

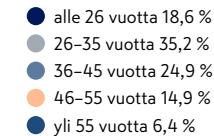
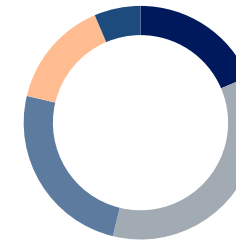
K-ryhmä on käynnistänyt viime vuosien aikana hankkeita erityisryhmien työllistämiseksi:

- K-kauppiasliitto aloitti vuonna 2012 Monenlaisia tuloksetekijöitä -hankkeen yhdessä Kehitysvammaaliiton kanssa. Kehitysvammaisten työllistämiseksi luotiin pysyvä toimintamalli. Moni hankkeen aikana työllistetyistä kehitysvammaisista työskentelee edelleen K-ryhmässä.
- Kesko ja K-kauppiasliitto aloittivat vuonna 2013 Nuorisotakuu K-ryhmässä -ohjelman, jonka tarkoituksena oli tarjota 1 000:lle syrjäytymisuhan alla olevalle alle 30-vuotiaalle nuorelle työ-, työkokeilu- tai nuorten oppisopimuspaikka K-ryhmästä vuoden 2014 loppuun mennessä. Nuorten kohderyhmään kuuluivat myös maahanmuuttajanuoret ja vammaiset nuoret. Nuorisotakuu K-ryhmässä -ohjelman päättyttyä vuoden 2015 lopussa yli 2 500 nuorta oli saanut paikan työkokeilun, palkkatuen ja nuorten oppisopimuskoulutuksen avulla.
- Nuorten ja erityisryhmien työllistäminen jatkuu pysyvänä toimintamallina. Vuonna 2016 K-kauppiasliitossa toimi nuorisotakuu-koordinaattori, joka antoi K-kauppiaille ja Keskon esimiehille nuorten ja erityisryhmien työllistämiseen ja koulutukseen liittyvää neuvontaa ja toimi yhteyshenkilönä viranomaisiin ja järjestöihin päin. Vuoden 2016 loppuun mennessä jo yli 3 200 kohderyhmän nuorta oli saanut K-ryhmästä paikan työkokeilun, palkkatuen ja nuorten oppisopimuskoulutuksen avulla.

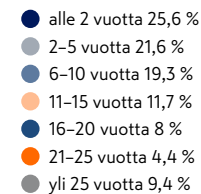
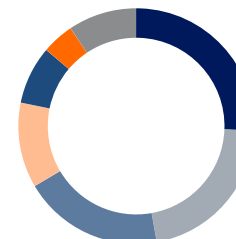
Keskon henkilökunnan ikärakenne Suomessa 2016, %

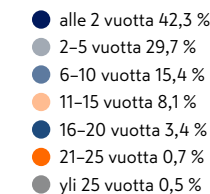
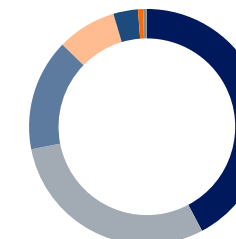
Keskon henkilökunnan ikärakenne muissa toimintamaissa 2016, %

Palvelusvuodet Suomessa 2016, %

Palvelusvuodet muissa toimintamaissa 2016, %

Naisten ja miesten tasa-arvoisuus

405-2 Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde

Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka oli Suomessa 38 794 euroa, muissa Pohjoismaissa 40 313 euroa ja Baltian maissa, Puolassa, Venäjällä ja Valko-Venäjällä 10 113 euroa. Kesko-konsernin toiminta on monialaista, joten keskimääräinen palkka ei ole hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa tai rakennetta. Työehtosopimuksen piiriin kuuluvien tehtävien, kuten myyjien ja varastotyöntekijöiden, kohdalla käytetään työehtosopimusten luokittelun mukaisia palkkaryhmiä ja -taulukkoita. Palkkaukseen vaikuttavat myös tehtävään perustuvat vastuulisät, kokemusvuodet sekä paikkakunta-kohtaiset kalleusluokat. Ylempien toimihenkilöiden palkka määräytyy tehtävän ja työn vaativuuden ohella muun muassa osaamisen, kokemuksen, suorituksen ja tulosten perusteella. Vuosittaisten yhtiökohtaisten tasa-arvosuunnitelmien osana tarkastellaan palkkauksen tasa-arvoa. Sukupuoli ei ole palkkaukseen vaikuttava tekijä eikä merkittäviä eroja ole havaittu vertailukelpoisten tehtävien osalta. Tasa-arvosuunnitelmissa pyritään edistämään palkkatasa-arvon toteutumista niiden tehtävien osalta, joissa vertailujen tekeminen on mahdollista.

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, Suomi

	2016	2015	2014
Ylin johto	24,1	20	15,6
Keskijohto	20,0	21,1	18,6
Esimiehet ja asiantuntijat	41,9	46,4	48,2
Työntekijät ja toimihenkilöt	64,4	57,8	61,5
Yhteensä	60,1	55,4	58,8

Luvuissa otettu huomioon tarvittaessa työhön kutsuttavat

Naisten %-osuus henkilöstöryhmittäin, muut maat

	2016	2015	2014
Ylin johto	0,0	0	0,0
Keskijohto	49,1	47,7	46,8
Esimiehet ja asiantuntijat	48,4	54,4	54,7
Työntekijät ja toimihenkilöt	47,2	47,8	46,2
Yhteensä	47,8	50,5	51,5

2014 ja 2015: Ei sisällä Senukai, Liettua

Syrjinnän kieltö

406-1 Syrjintätapaukset ja korjaavat toimenpiteet

Vuonna 2016 Suomen tuomioistuimissa oli vireillä yksi tapaus, jossa Kesko-konserniin kuuluva yhtiö määrättiin maksamaan yhdenvertaisuuslain mukaista hyvitystä.

Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset

407-1 Toiminnot ja tavarantoimittajat, joiden osalta järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus voivat olla uhattuna

Keskon EU-maissa (Suomi, Ruotsi, Norja, Viro, Latvia, Liettua ja Puola) olevissa toiminnoissa ei nähdä järjestäytymisvapauden tai kollektiivisen neuvotteluoikeuden olevan uhattuna.

Koko henkilöstöstä 50 % kuuluu työehtosopimusten piiriin.

Baltian maissa, Puolassa ja Venäjällä ei toistaiseksi ole tehty sitovia, koko toimialan kattavia työehtosopimuksia.

Riskimaatavarantoimittajien työntekijöiden järjestäytymisen valvonta ja korjaustoimenpiteet sisältyvät sosiaalisen vastuun auditointeihin.

Ihmisoikeusarviointit

412-1 Toiminnot, joissa on toteutettu ihmisoikeusarviointi

Kesko julkaisi syyskuussa 2016 ihmisoikeuksiin liittyvän sitoumuksensa ja vaikutusarviointinsa [YK:n Yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien ohjaavien periaatteiden mukaisesti](#).

Laajan selvityksen aikana kuultiin asiakkaiden, henkilöstön ja riskimaiden tehtaiden työntekijöiden näkemyksiä ihmisoikeuksista ja niiden toteutumisesta K-ryhmän toiminnassa. Selvityksen piiriin kuuluivat Keskon kaikkien toimialojen asiakkaat ja henkilöstö Suomessa. Riskimaaselvityksiä tehtiin Kiinassa, Intiassa, Bangladeshissa ja Filippiineillä.

[Lue lisää Keskon sitoumuksesta ja vaikutusarviointista >](#)

[Lue lisää Keskon ja SASKin yhteistyöstä >](#)

412-2 Henkilöstön ihmisoikeuskoulutukset

K Code of Conduct -toimintaohjeistus sisältää [ihmisoikeusosion](#). Koko henkilöstölle suunnatun K Code of Conduct eLearning-koulutuksen oli vuoden 2016 lopussa suorittanut 3 159 henkilöä. Vuodelle 2017 laadittiin vuosikello, jossa on K Code of Conductin tunnettuutta edistäviä toimenpiteitä, kuten viestintää ja koulutustilaisuuksia, joka vuosineljännekselle.

Ihmisoikeudet ja niiden toteutuminen kansainvälisissä hankintaketjuissa olivat aiheena vastuullisen hankinnan koulutustilaisuuksissa vuonna 2016. Tilaisuuksia järjestettiin 9 kappaletta eri toimialoilla hankinnan ja myynnin parissa työskenteleville sekä tuotetutkimusyksikölle. Koulutuksissa käytiin läpi riskimaahankinnan varmentamisprosessi, BSCI Code of Conduct -periaatteet sekä Keskon hyväksymät sosiaalisen vastuun arviointijärjestelmät. Vastuullisen hankinnan koulutuksia jatketaan vuonna 2017.

Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi

414-1 Tavarantoimittajat, jotka on arvioitu sosiaaliseen vastuuseen liittyvien kriteerien mukaisesti,

414-2 Negatiiviset sosiaaliseen vastuuseen liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet

Riskimaahankinta

Keskon suomalaisten yhtiöiden suorat ostot riskialueiden tavarantoimittajilta vuonna 2016 olivat yhteensä 85 miljoonaa euroa (90 miljoonaa euroa vuonna 2015) eli 1 % (1,2 %) Keskon kaikista ostoista. Suoran riskimaatuonnin osuus Keskon tuonnista Suomeen oli 11,9 % (14,8 %). Keskon suomalaisten yhtiöiden merkittävimmät riskituontimaat on esitetty viereisessä taulukossa. Keskon muiden maiden tytäryhtiöiden osalta suoraa riskimaatuontia ei ole tilastoitu.

Riskimaissa tyypillisesti tuotettavia tuotteita ovat vaatteet ja kodintekstiilit, kengät ja muu nahkatavara, huonekalut, kodinsisustustuotteet, työkalut, urheiluvälineet, lelut, maataloustuotteet (esimerkiksi kahvi, tee, kaakao, hedelmät, vihannekset, viinit) sekä kala-, hedelmä- ja vihannes-säilykkeet.

Kesko on vuodesta 2015 lähtien julkistanut riskimaissa toimivat oman maahantuonnin piirissä olevat omien merkkien vaatteiden ja kenkien valmistustehtaat [nettisivuillaan](#). Lista päivitetään kerran vuodessa, ja uusin lista on päivätty 21.6.2016.

Riskimaatoimittajien sosiaalisen vastuun auditoinnit

Kesko suosittaa riskimaatavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arvioinnissa BSCI-auditointia ja SA8000-sertifiointia. Kesko hyväksyy myös muita sosiaalisen vastuun arviointijärjestelmiä, jos niiden kriteerit vastaavat BSCI-auditoinnin kriteerejä ja auditoinnin on suorittanut riippumaton osapuoli. Osana Keskon päivittäistavarakaupan ja ICA Global Sourcingin hankintayhteistyötä Kesko hyväksyy myös ICA:n oman sosiaalisen vastuun auditoinnin ICA Social Auditin. Tällöin edellytetään kuitenkin tavarantoimittajan siirtymistä BSCI-auditointien piiriin viimeistään kahden ICA-auditoinnin jälkeen. Keskon hyväksymät sosiaalisen vastuun arviointijärjestelmät on listattu kohdassa [Johtamismalli ja järjestelmät](#). Osa Keskon tavarantoimittajista on myös itse BSCI:n jäsenenä ja edistää auditointeja omassa toimitusketjussaan.

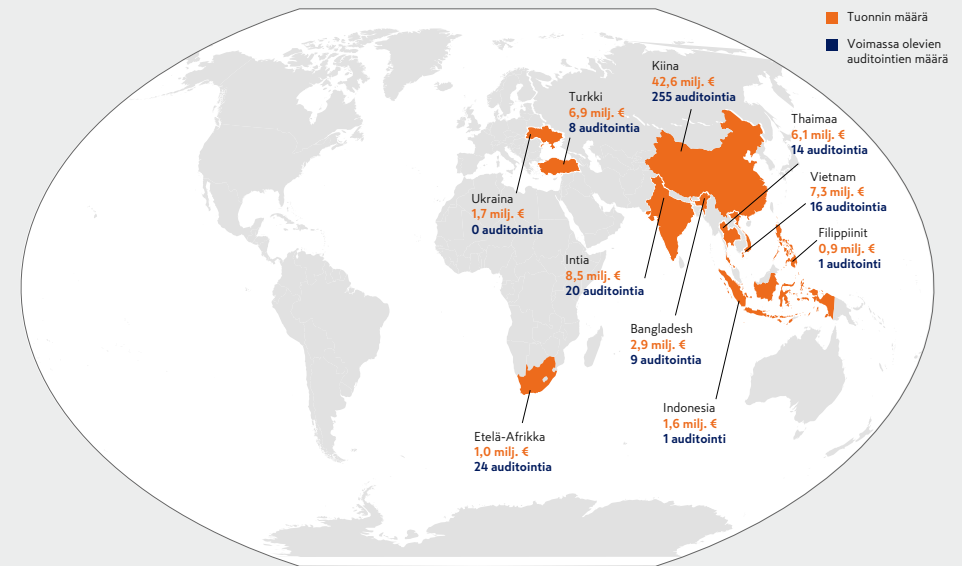
Keskon oma suora tuonti riskimaista, 10 suurinta riskituontimaata 2016¹

Maa	Tuonnin arvo, milj.€
Kiina	42,6
Intia	8,5
Vietnam	7,3
Turkki	6,9
Thaimaa	6,1
Bangladesh	2,9
Ukraina	1,7
Indonesia	1,6
Etelä-Afrikka	1,0
Filippiinit	0,9

1 CIF, luvuissa vain Kesko Logistiikan huolitsema suora tuonti ja Onninen Suomen tuonti, ei VV-Auton tuontia

Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun auditoinnit Keskon 10 suurimmassa riskituontimaassa

Suorat ostot riskimaiden tavarantoimittajilta 1 % Keskon kaikista ostoista

Vuoden 2017 alussa Keskon riskimaatavarantoimittajilla oli:

- 274 (2016 alussa: 200) voimassa olevaa BSCI-auditointia
- 13 (2016 alussa: 16) voimassa olevaa SA8000-sertifiointia
- 24 voimassa olevaa SMETA-auditointia
- 11 voimassa olevaa ICTI CARE -sertifiointia
- 22 voimassa olevaa SIZA-auditointia
- 11 voimassa olevaa Reilu kauppa -sertifiointia
- 5 voimassa olevaa ICS-auditointia
- 2 voimassa olevaa WRAP-sertifiointia
- 24 voimassa olevaa ICA Social Audit -auditointia

Luvuissa on huomioitu Onnisen osalta ainoastaan Shanghaissa sijaitsevan Kesko Onninen Purchasing Office (KOPO) -hankintatoimiston tavarantoimittajien BSCI-auditoinnit.

Keskon periaatteena on tehdä yhteistyötä vain sellaisten riskimaatavarantoimittajien kanssa, jotka ovat sosiaalisen vastuun auditointien piirissä tai käynnistävät prosessin yhteistyön alkaessa. Vuoden 2016 alusta alkaen Keskon päivittäistavarakauppa on edellyttänyt kaikkien riskimaatointijensa olevan auditoitu. Se ei lähde uusien toimittajien kanssa yhteistyöhön, jos hyväksyttävää auditointia ei ole.

Viereisessä kartassa on esitetty tavarantoimittajien voimassa olevien sosiaalisen vastuun auditointien ja sertifiointien määrä Keskon 10:ssä suurimmassa riskituontimaassa.

BSCI-auditointien tulokset

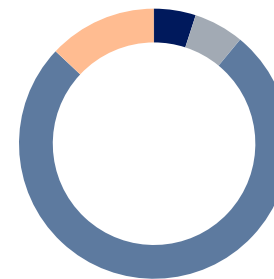
Vuoden 2016 aikana tavarantoimittajien tehtaille tai viljelmille tehtiin

- 210 (2015: 107) täyttä BSCI-auditointia
- 60 (2015: 80) BSCI-seuranta-auditointia

Keskon tavarantoimittajien tehtaiden BSCI-auditointien tulokset vuodelta 2016 on esitetty alla. Eniten puutteita esiintyi johtamiskäytännöissä, työaikasäännösten noudattamisessa sekä työterveyteen ja -turvallisuuteen liittyvissä asioissa. Korjaustoimenpiteet ja niiden seuranta sisältyvät auditointiprosessiin. BSCI:n toimintamallin mukaan tehtaille suoritetaan kahden vuoden välein täysi auditointi, jossa jokainen auditointiprotokollan osa-alue arvioidaan. Jos tehtaalla auditointitulokseksi on C, D tai E, tulee tehtaalla järjestää 12 kuukauden sisällä seuranta-auditointi, jossa arvioidaan täydessä auditoinnissa löytyneet puutteet ja niiden korjaustoimenpiteet.

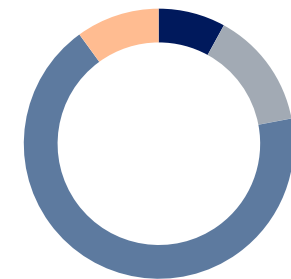
Kesko ei lopeta yhteistyötä tavarantoimittajan kanssa, jos tavarantoimittaja sitoutuu auditointiraportissa määriteltyjen epäkohtien korjaamiseen. Vuonna 2016 päätettiin lopettaa yhteistyö yhden tavarantoimittajan kanssa sosiaaliseen vastuuseen liittyvien epäselvyyksien vuoksi. Tavarantoimittajan kanssa ei päästy yksimielisyyteen tarvittavista korjaavista toimenpiteistä.

Keskon BSCI-auditointitulokset 2016, täydet auditoinnit

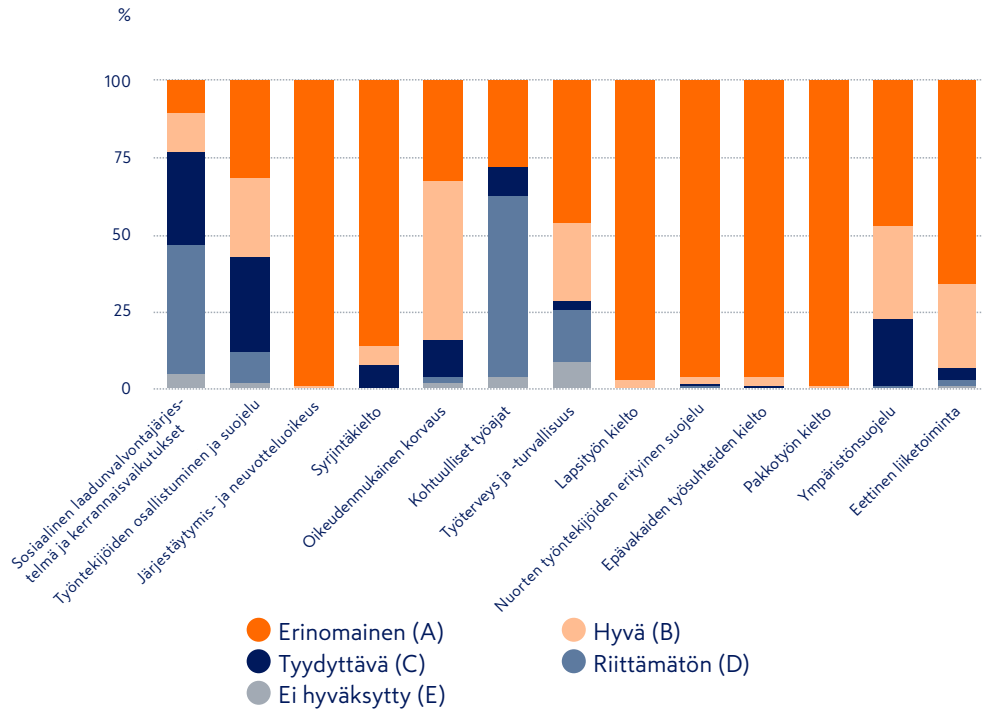
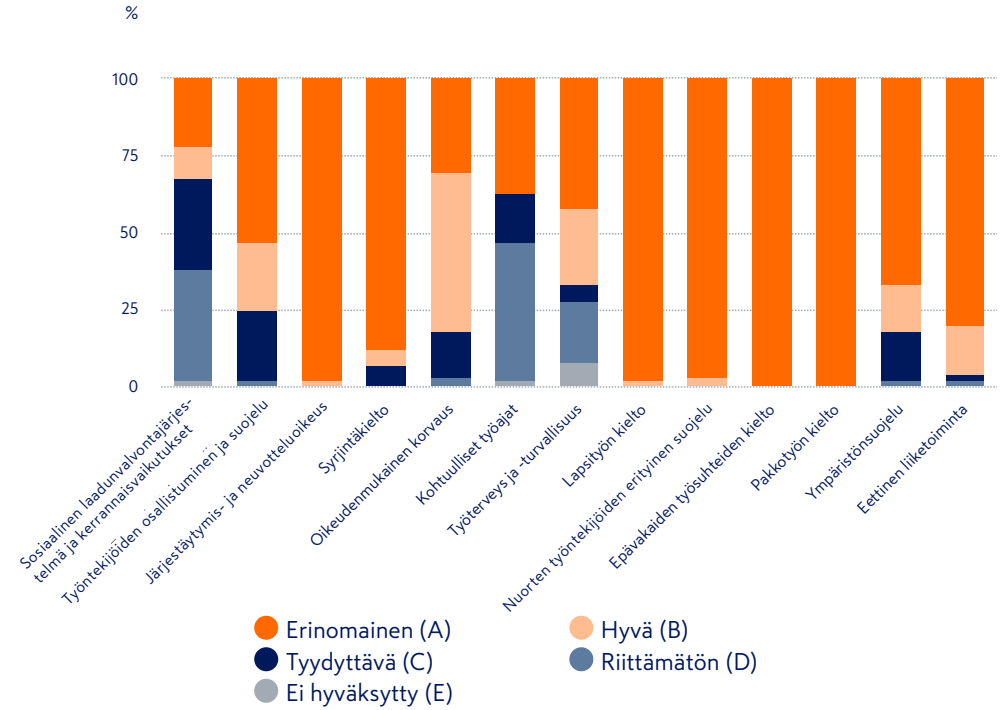

- Erinomainen (A) 5 %
- Hyvä (B) 6 %
- Tyydyttävä (C) 76 %
- Riittämätön (D) 13 %
- Ei hyväksytty (E) 0 %

Keskon BSCI-auditointitulokset 2016, seuranta-auditoinnit

- Erinomainen (A) 8 %
- Hyvä (B) 14 %
- Tyydyttävä (C) 68 %
- Riittämätön (D) 10 %
- Ei hyväksytty (E) 0 %

Keskon BSCI-auditointitulosten jakauma eri osa-alueilla 2016, täydet auditoinnit

Keskon BSCI-auditointitulosten jakauma eri osa-alueilla 2016, seuranta-auditoinnit

Reilun kaupan tuotteet

Keskon päivittäistavara kaupalla on laaja yhteistyösopimus Reilu kauppa ry:n kanssa. K-ruokakaupan ketjukonseptit ja K-kauppiat määrittävät Reilun kaupan tuotteiden valikoimat kauppatasolla.

- Vuoden 2016 aikana Keskon päivittäistavara kaupan valikoimissa oli 367 (2015: 212, luku ei sisältänyt Kesproa) Reilun kaupan tuotetta, joista Pirkka-tuotteita oli 36 (2015: 40) ja Kespron Menu-tuotteita oli 7.
- Vuonna 2016 Keskon päivittäistavara kaupan myymistä tuotteista kertyi sosiaalisiin kehityshankkeisiin tarkoitettua Reilun kaupan lisää 649 459 euroa (2015: 481 405 euroa)

Vuonna 2016 eniten Reilun kaupan lisää kertyi kukkien (268 358 euroa), hedelmien (135 764 euroa) ja kahvin (169 635 euroa) myynnistä. Reilun kaupan tilastojen mukaan pelkästään vuonna 2016 myyty omien merkkien Pirkka- ja Kespron Menu- Reilun kaupan kahvi työllisti 184 kahvin pienviljelijää vuoden ajaksi Reilun kaupan ehdoin.

Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteiden ainesosien riskianalyysi

Keskon tavoitteena on tunnistaa tuotteiden koko toimitusketju ja varmentaa myös tuotteiden ainesosien vastuullisuus. Vuonna 2015 aloitettiin päivittäistavarojen omien merkkien ainesosien alkuperän kartoitustyö ja arvioitiin 1 923:n Pirkka- ja K-Menu-elintarviketuotteen ainesosien vastuullisuus. Projekti jatkui vuonna 2016, jolloin 160:n uuden oman merkin elintarviketuotteen ainesosille tehtiin riskianalyysi. Vuonna 2016 selvitetystä tuotteista 29 sisälsi ainesosia, joiden vastuullisuus tarvitsee lisäselvitystä. Tavarantoimittajia pyydetään selvittämään ainesosan toimittajan sosiaalinen vastuullisuus.

Omien merkkien elintarviketuotteiden ainesosaselvitystä jatketaan vuonna 2017. Tulosten perusteella on tarkoitus kartoittaa ainesosakohtaisia jatkotoimenpiteitä Pirkka- ja K-Menu-tuotteiden toimitusketjun vastuullisuuden edistämiseksi.

Seurantatutkimus vietnamilaisten tavarantoimittajien koulutushankkeen vaikutuksista

Kesko oli mukana vuosina 2006–2008 toteutetussa Union Aid Abroad APHEDAN ja Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASKin koulutushankkeessa, jonka tavoitteena oli paran-

taa valittujen Suomeen toimittavien vietnamilaisten tehtaiden työolosuhteita ja tukea tehtaita BSCI-toimintaperiaatteiden läpiviennissä. Hankkeeseen osallistui yhteensä 13 vietnamilaista tavarantoimittajaa ja 18 tehdasta.

Syksyllä 2016 toteutettiin seurantatutkimus projektin pitkäaikaisista vaikutuksista kymmenellä hankkeeseen osallistuneella tehtaalla. Vaikutusarvioinnin tarkoituksena oli arvioida hankkeen vaikutuksia tehtaiden työolosuhteisiin kahdeksan vuoden jälkeen erityisesti työterveyden ja -turvallisuuden, johdon ja työntekijöiden välisten suhteiden sekä ympäristöjärjestelmien osalta. Vaikutusarvioinnin tuloksien mukaan hanke oli hyödyllinen myös pitkällä aikavälillä. Lähes kaikki tarkastelun kohteena olleet tehtaajat olivat jatkaneet työolojen kehittämistä hankkeen päätyttyä. Tehtailla oli kahdeksan vuoden aikana tehty konkreettisia parannuksia työympäristön, työntekijöiden aseman ja tehtaiden ympäristöjärjestelmien hyväksi.

[Lue lisää Keskon ja SASKin yhteistyöstä >](#)

Plan-yhteistyö

Kesko ja lasten oikeusjärjestö Plan International Suomi tekevät yhteistyötä Thaimaan kalateollisuuden vastuullisuuden ja siirtotyöläisten aseman parantamiseksi. Yhteistyöstä on sovittu vuosiksi 2015–2018. Yhteisen hankkeen avulla pyritään parantamaan kambodzhalaisien siirtotyöläisten työoloja sekä heidän lastensa koulutusta ja suojelua Thaimaassa. Yhteistyön on myös tarkoitus parantaa tuotantoketjun läpinäkyvyyttä.

Osana hanketta perustettiin kaksi oppimiskeskusta Rayongin ja Tratin provinssiin siirtotyöläisperheiden lapsille keväällä 2015. Oppimiskeskukset antavat siirtotyöläisperheiden lapsille valmiuksia, joita he tarvitsevat Thaimaan julkisissa kouluissa, ja tukevat heitä jatkamaan opintojaan. Vuonna 2016 oppimiskeskuksiin rekisteröitiin 159 4–17-vuotiaasta lasta ja hankkeen avulla julkiseen kouluun pääsi 99 lasta. Marraskuussa 2016 aloitettiin myös tavarantoimittajille suunnatut BSCI-koulutukset. Ensimmäiseen Bangkokissa järjestettyyn koulutukseen osallistui 16 thaimaalaista kalateollisuuden tavarantoimittajaa. Koulutukset jatkuvat keväällä 2017. [Lue lisää Plan-yhteistyöstä.](#)

Poliittinen vaikuttaminen

415-1 Poliittinen tuki

Vaalivuosina puolueille ja ehdokkaille annetaan tasapuolisesti mahdollisuus järjestää vaalitulaisuuksia K-ryhmän kauppojen piha-alueilla ja aulatiloissa. Lisäksi Kesko voi osallistua sisällöllisiin perusteiden harkitusti ja tasapuolisesti puolueiden järjestämiin talous- ja veropoliittisiin seminaareihin.

Kesko ei jaa rahalahjoituksia poliittisille puolueille. Vuonna 2016 Kesko ei osallistunut puolueiden järjestämiin maksullisiin seminaareihin eikä julkaissut kaupallisia ilmoituksia puoluelehdissä.

Asiakkaiden terveys ja turvallisuus

416-1 Tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi,

416-2 Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset

Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi sisältyy Keskon päivittäistavarakaupan tuotetutkimuksen toimintaan. Se edellyttää, että sen omien elintarvikemerkituotteiden valmistajilla on kansainvälinen tuoteturvallisuuden varmentava sertifiointi. Keskon päivittäistavarakauppa hyväksyy muun muassa seuraavat standardit: BRC, IFS, FSSC 22000 ja GlobalGAP. Vuonna 2016 sertifioituja tavarantoimittajia oli 538 kpl (2015: 532 kpl). Lukumäärä sisältää myös vanhat, Keskon päivittäistavarakaupan oman auditointiohjeistuksen mukaisesti tehdyt auditoinnit.

Tuotenäytteitä tutkittiin 7 770 kappaletta (2015: 8 037). Näytteet liittyivät pääasiassa omien merkien tuotekehitykseen. Omavalvontanäytteitä tutkittiin 2 387 kappaletta (2015: 2 158).

Omien merkkituotteiden kehityksessä kiinnitetään Keskon päivittäistavarakaupan strategian mukaisesti erityistä huomiota tuotteiden terveellisyteen.

Ravitsemukseen, ylipainoon ja lihavuuteen liittyviä terveystutkimuksia koskevan EY:n valkoisen kirjan kannustamana yli 150 Pirkka-tuotteesta vähennettiin sokeria, tyydyttyntä rasvaa ja suola-aineväriä vuosina 2007 - 2013. Uusissa Pirkka-tuotteissa terveellisyyskriteerit huomioidaan jo tuotekehitysvaiheessa. Kesko seuraa [Roadmap for Action on Food Product Improvement](#) -dokumentin myötä keväällä 2016 uudelleen käynnistynyttä keskustelua reformuloinnista. Kunhan Suomen kansalliset tavoitteet selkiytynevät vuoden 2017 aikana, Keskon päivittäistavarakauppa arvioi reformulointilinjauksensa uudestaan.

Vuonna 2016 ja alkuvuodesta 2017 tehtiin arviointi elintarviketurvallisuuden esiintymisen todennäköisyydestä ja työstettiin valvontasuunnitelma väärennöksiltä suojautumiseksi. (VACCP eli Vulnerability Assessment and Critical Control Points). Väärennösuhkia tunnistettiin 77. Näistä 6 arvioitiin kriittisiksi kontrollipisteiksi, joille tehdään normaalien tuote- ja tavarantoimittajavarmistusten lisäksi säännöllistä, väärennöksiä kontrolloivaa analyttistä seuranta.

Tuotetutkimus vastaa myös tuotteiden takaisinvedoista, joita vuonna 2016 oli 101 kappaletta (2015: 124). Näistä Keskon päivittäistavarakaupan omia merkkejä oli 26 (2015: 27). Muissa tapauksissa tuotetutkimus avusti tuotteiden valmistajia takaisinvedossa. Julkisia takaisinveotoja, jolloin tuotevialla tai -virheellä voi olla terveydellisiä vaikutuksia, oli Keskon päivittäistavarakaupan omien merkkituotteiden osalta vuoden 2016 aikana 2 (2015: 3).

K-Rauta teki vuonna 2016 Suomessa yhden takaisinvedon.

Onninen teki vuonna 2016 neljä takaisinveotoa: kaksi Suomessa, yhden Ruotsissa ja yhden Puolassa.

Vuoden 2016 aikana ei ollut tuotteen terveellisyteen tai turvallisuuteen liittyviä oikeustoimia tai sakkoja.

Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio

417-1 Tuotteisiin ja palveluihin liittyvät informaatio- ja merkintävaatimukset

Keskon päivittäistavarakauppa noudattaa omien merkkituotteidensa ja omien maahantuontituotteidensa osalta elintarvikkeiden pakkausmerkintöjä säättävää elintarviketietoasetusta [EY 1169/2011](#) ja sitä täydentävää, tiettyjen lihojen alkuperämerkintöjä säättävää asetusta [EY 1337/2013](#). Näissä asetuksissa säädetään muun muassa tuotteiden aineosien ilmoittamisesta.

Kaikkiin kotimaisiin Pirkka- ja kaikkiin K-Menu-tuotteisiin on merkitty valmistajan nimi ja paikakunta. Ulkomaisiin Pirkka-tuotteisiin merkitään valmistusmaa. Lihan alkuperämaa on merkitty ainesosalistaan myös sellaisissa Pirkka-tuotteissa, joissa liha on yksi pääraaka-aineista, vaikka tähän on vasta suunnitteilla kansallista lainsäädäntöä. Kaikissa K-citymarketin ja Keskon rakentamisen ja talotekniikan kaupan omissa merkkituotteissa on alkuperämaamerkinnot.

Lakisääteisten pakkausmerkintöjen lisäksi tuotteisiin voidaan liittää vapaaehtoisia merkintöjä, jotka kertovat tuotteen vastuullisuudesta. Näihin merkintöihin voidaan lukea muun muassa [luomu- ja ympäristömerkinnät sekä sosiaalisesta vastuullisuudesta kertovat merkinnät](#).

Keskon omien merkkien kemikaalituotteiden – muun muassapesuaineiden ja maalien – pakkauksissa on varoitusmerkinnät kemikaalien luokituksista, merkinnöistä ja pakkaamisesta säättävän CLP-asetuksen [EY 1272/2008](#) mukaisesti.

Keskon päivittäistavarakaupan omiin merkkituotteisiin on merkitty pakkausten materiaalitunnukset. Nämä merkinnät auttavat ja ohjaavat kuluttajia pakkausmateriaalien kierrättämisessä.

Ympäristölle vaarallisissa kemikaaleissa on CLP-asetuksen mukainen varoitusmerkintä.

417-2 Tuoteinformaatioon ja tuotemerkitöihin liittyvien määräysten rikkomukset

Typen oksideja säätelevä moottoriohjelmisto

Syyskuussa 2015 Kalifornian ilmanlaadunkomissio (CARB) ja ympäristö suojeluvirasto (EPA) löysivät Volkswagen-konsernin tyyppin EA 189 -dieselmootoreista varustetuista autoista typen oksideja säätelevän moottoriohjelmiston. Kyseinen moottoriohjelmisto on tyyppin EA 189 1,2, 1,6 ja 2,0 -litraisissa dieselmootorilla varustetuissa autoissa.

VV-Auton edustamien merkkien osalta Suomessa näitä autoja on noin 53 000 ja tapaus koskee kaikkia VV-Auton maahantuomia merkkejä (Volkswagen, Audi, SEAT ja Volkswagen-hyötyautot). Vuonna 2016 Saksan viranomaisen (KBA) antoi hyväksynnän kaikkiin teknisiin korjaustoimenpiteisiin, jotka koskevat tyyppin EA 189 -dieselmootoreita. 1,2 ja 2,0 -litraisiiin dieselmootoreihin tehdään ohjelmistopäivitys. 1,6-litraiseen dieselmootoriin tehdään myös ohjelmistopäivitys ja tämän lisäksi asennetaan ilmanvirtausohjain massamittarin etupuolelle.

Saksan viranomaisen vahvisti jo aikaisemmin keväällä 2016, että tekniset toimenpiteet eivät vaikuta auton polttoaineenkulutukseen, moottorin tehoon, CO₂-päästöihin, ajokäyttäytymiseen tai akustiikkaan. Korjauksella ei ole myöskään vaikutusta autojen verotukseen Suomessa, sillä typen oksidipäästöjä (NO_x) ei käytetä Suomessa auto- tai ajoneuvoverotuksen perusteena. Teknisten toimenpiteiden suorittamisen jälkeen autot täyttävät tyyppihyväksynnän mukaiset päästöstandardit.

Suomessa maahantuojaa lähettää takaisinkutsukirjeen asiakkaille, joiden autoja takaisinkutsu koskee. Kirjeen saatuaan asiakas voi varata ajan valtuutettuun merkkihuoltoon. Korjaustoimenpide kestää 30 minuutista tuntiin, ja vaivattomimmin korjaus hoituu esimerkiksi huoltokäynnin tai renkaanvaihdon yhteydessä. Korjaustoimenpide voidaan tehdä vain valtuutetussa merkkikorjaamossa ja se on asiakkaalle maksuton. Kun korjaustoimenpide on suoritettu, saa asiakas korjauksen suorittamisesta todistuksen.

Mikäli asiakas ei ole saanut takaisinkutsukirjettä ennen seuraavaa katsastusta, auton voi katsastaa normaaliin tapaan ja korjaustoimenpide tehdään katsastuksen jälkeen.

Johtuen eri moottorinohjainlaitteiden suuresta määrästä, takaisinkutsu toteutetaan KBA:n kanssa sovitussa aikataulussa. Tästä johtuen takaisinkutsu ei ala samanaikaisesti kaikille malleille ja moottori-/vaihteistoversioille.

Vuoden 2016 loppuun mennessä korjausratkaisu on ollut saatavilla yhteensä noin 50 000 autoon ja näistä 25 % on korjattu.

Takaisinvedot pakkausmerkintävirheen takia

Kesko noudattaa omien merkkituotteidensa ja maahantuomiensa tuotteiden pakkausmerkinnöissä EU:n ja Suomen lainsäädäntöä.

Tuotteen virheellisestä pakkausmerkinnästä johtuvia takaisinveitoja oli vuoden 2016 aikana 24 (2015: 46), joista 7 (2015: 9) oli Keskon päivittäistavara-kaupan omia merkkejä.

417-3 Markkinointiviestintään liittyvien lakien, säännösten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset

Keskossa seurataan jatkuvasti markkinointiviestintään liittyviä lainsäädännön muutoksia ja viranomaissuosituksia ja tiedotetaan niistä eri yksiköiden markkinointivastaavia.

Mainonnan eettisen neuvoston käsiteltävänä ei ollut vuonna 2016 yhtään Keskon tai sen tytäryhtiön mainosta, eikä vuoden aikana ollut lainsäädännön tai vapaaehtoisten periaatteiden rikkomuksia.

Kuluttaja-asiamies on antanut joulukuussa 2016 uhkasakolla tehostetun kieltopäätöksen Indoor Group Oy:n alennusmyyntimarkkinointia vuosina 2014-15 koskeneessa asiassa.

Asiakkaiden yksityisyyden suoja

418-1 Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset

Vuonna 2016 K-Plus Oy:ssä ei havaittu yhtään tietovuotoa tai muuta henkilötietojen loukkausta.

Yhtiölle tuli yksi asiakasvalitus henkilötietojen poistamisesta K-Plus Oy:n asiakasrekisteristä. Tapaus johti tietosuojavaltuutetun yhteydenottoon. Yhteydenotossa todetaan, että henkilötietolain mukaisen määräyksen antamiseen ei ole tarvetta, koska K-Plus Oy on poistanut asianomaisen henkilötiedot järjestelmänsä.

Määräystenmukaisuus

419-1 Lakien ja säädösten rikkomukset sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta

Vuonna 2016 ei ollut lakien ja säädösten rikkomuksia sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta.

Raportointiperiaatteet

Raportoinnissa noudatetaan GRI-standardeja

Kesko on raportoinut vastuullisesta toiminnastaan Global Reporting Initiativen (GRI:n) laatiman kestävän kehityksen raportointiohjeiston mukaisesti vuosittain vuodesta 2000 lähtien. Keskon integroidun vuosiraportin GRI-raporttiosio noudattaa GRI-standardeja ja kattaa taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun keskeisimmät osa-alueet. GRI-sisältöindeksissä on mainittu jokaisen raportoidun standardin osalta, minkä vuoden standardiversiota raportoinnissa on käytetty. Mainittakoon, että tämänkertainen raportti noudattaa vuoden 2016 standardeja.

Sovellamme toiminnassamme AA1000 AccountAbility Principles –periaatteita: sidosryhmien osallistaminen, olennaisten näkökohtien määrittäminen ja sidosryhmien odotuksiin vastaaminen.

Kesko on huomionut ISO 26000 -standardin lähdedokumenttina, joka tarjoaa opastusta yhteiskuntavastuuseen.

Olemme jakaneet raportin neljään osioon: vastuullisuuden johtaminen, vastuullisuusohjelma, esitettävät tiedot sekä GRI ja UNGC. Raportointikielet ovat suomi ja englanti. Raportti julkaistaan ainoastaan verkossa.

Tämä raportti on laadittu GRI-standardien (GRI Standards) peruslaajuuden (Core) mukaisesti. Aihekohtaiset standardit (Topic-specific Standards) on esitetty Keskolle olennaisten aiheiden osalta. Raportin sisällön vertailu GRI-standardeihin on esitetty [GRI- ja UNGC-taulukossa](#).

Raportoinnin varmennus

Suomenkielisessä GRI-raportissa esitetyt taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tunnusluvut on varmentanut riippumaton kolmas osapuoli, PricewaterhouseCoopers Oy. Englanninkielisille vastuullisuustiedoille on tehty vastaavuustarkistus.

PricewaterhouseCoopers Oy:n johtopäätökset, havainnot ja suositukset on esitetty [varmennusraportissa](#). Toimeksiannon varmennuksesta antaa Kesko Oy:n toimiva johto.

Global Compact -raportointi

Raportissa on kuvaus Global Compact -aloitteen kymmenen periaatteen toteutumisesta Keskon toiminnassa. [GRI- ja UNGC-**taulukossa**](#) on kerrottu, mitä esitettäviä tietoja (disclosures ja Topic-specific Standards) on käytetty mittaamaan ihmisoikeuksien, työelämän oikeuksien ja ympäristöperiaatteiden sekä korruptionvastaisten periaatteiden toteutumista.

Raportoinnin sidosryhmät

Useat sidosryhmät käyttävät raporttia tietolähteenään arvioidessaan Keskon tuloksia vastuullisuuden eri osa-alueilla. Raportin tärkeimmät kohderyhmät ovat sijoittajat, omistajat, analyytikot ja reititajat sekä yhteiskunta (media, viranomaiset, kansalais- ja muut järjestöt sekä ammattiyhdistykset). Haluamme huomioida raportissa myös muut Keskon tärkeät sidosryhmät: kauppiat, henkilökunta, työnhakijat, tavarantoimittajat ja palveluntuottajat sekä asiakkaat.

Raportointijakso ja yhteystiedot

Tämä raportti kertoo vuoden 2016 vastuullisuustyön edistymisestä ja tuloksista. Se sisältää joitakin tietoja tammi–maaliskuulta 2017.

Vuoden 2015 raportti julkaistiin maaliskuussa 2016.

Vuoden 2017 raportti julkaistaan keväällä 2018.

Raportin aiheisiin liittyviä lisätietoja voi kysyä [Keskon yhteyshenkilöiltä](#).

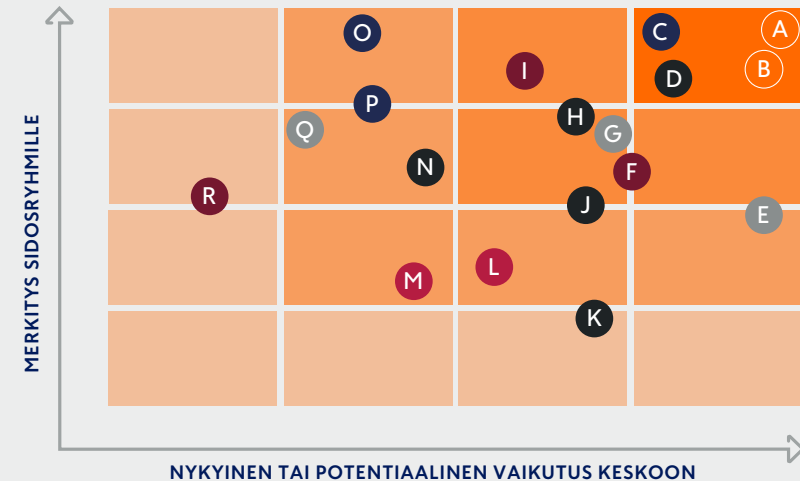
Olennaisuusarvio

Keskon vastuullisuuden olennaisuusarvio määrittää Keskolle ja sen sidosryhmille keskeisimmät vastuullisuusaiheet. Olennaisuusarvio ohjaa Keskon yhteiskuntavastuu- ja sidosryhmätyöskentelyä sekä toimenpiteitä sidosryhmien odotusten täyttämiseksi.

Keskon olennaiset vastuullisuusaiheet on esitetty oheisessa matriisissa, jossa pystyakseli kuvaa merkittävyyttä sidosryhmille ja vaaka-akseli nykyistä tai potentiaalista vaikutusta Kescoon. Merkitystä sidosryhmille on arvioitu kokonaisuutena, joten sidosryhmäkohtaiset painoarvot eivät kuvastu matriisista.

Olennaisuusarvio on päivitetty viimeksi vuonna 2012. Vuonna 2017 määritettiin raportoinnin kannalta **olennaiset aiheet** uusien GRI-standardien vaatimusten mukaan. Tunnistetut aiheet sisältyvät Keskon nykyiseen olennaisuusarvioon, eikä niiden pohjalta nähty tarvetta olennaisuusmatriisiin päivittämiseen.

Olennaisuusmatriisi

Hyvä hallinto ja talous

- A** Taloudellinen kannattavuus
- B** Hyvä hallinnointitapa ja riskienhallinta

Työyhteisö

- E** Henkilöstön osaamisen kehittäminen
- G** Reilu työyhteisö
- Q** Muuttuvat odotukset työlle

Asiakkaat

- H** Hyvinvoinnin edistäminen
- J** Asiakkaan opastaminen
- K** Tuotteiden palvelullistaminen
- D** Saavutettavuus ja monikanavaisuus
- N** Asiainn turvallisuus

Vastuullinen hankinta ja kestävä valikoimat

- C** Tuoteturvallisuus ja -laatu
- O** Kestävä tuotevalikoimat
- P** Ihmisoikeudet ja tuotannon ympäristövaikutukset hankintaketjussa

Yhteiskunta

- L** Paikallisuus
- M** Yhteisöllisyys

Ympäristö

- F** Tehokas logistiikka
- I** Energia- ja resurssitehokkuus
- R** Kestävän maatalouden edistäminen

GRI ja UNGC -taulukko

Tunnus*	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
Yleinen sisältö					
102-1	Raportoivan organisaation nimi	Kesko lyhyesti			
102-2	Toimialat, brändit, tuotteet ja palvelut	Kesko lyhyesti , Toimialat		Suomen alkoholilaki 1143/1994, 14§: Viranomaisen myöntämän vähittäismyyntiluvan haltija saa myydä käymisteitse valmistettuja, enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia. Tuotteiden, erityisesti elintarviketuotteiden, alkuperästä ja tuotanto-olosuhteista sekä terveysvaikutuksista käydään verrattain usein julkista keskustelua mediassa ja/tai sosiaalisessa mediassa.	
102-3	Organisaation pääkonttorin sijainti	Kesko lyhyesti			
102-4	Toimintamaat	Kesko lyhyesti			
102-5	Organisaation omistus rakenne ja yhtiömuoto	Kesko lyhyesti			
102-6	Markkina-alueet, toimialat	Kesko lyhyesti , Toimialat			
102-7	Raportoivan organisaation koko	Kesko lyhyesti			

Tunnus*	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
102-8	Tietoa palkansaajista ja muista työntekijöistä	Sosiaaliset vaikutukset - Henkilöstö	Sukupuolen mukaista jaottelua ei ole esitetty. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2017–2018.	Keskon henkilöstössä ei ole itsenäisiä yrittäjiä eikä tavarantoimittajien työvoima tai vuokratyövoima suorita merkittävää osaa työstä. Henkilöstömäärään ei liity merkittävää kausivaihtelua.	X
102-9	Toimitusketju	Toimintaympäristömme, 204-1 Ostot paikallisilta toimittajilta, Vastuullisuusohjelma/Vastuullinen hankinta ja kestävä valikoimat			
102-10	Merkittävät muutokset organisaatiossa ja toimitusketjussa	Pääjohtajan katsaus, Kesko lyhyesti, Toimialat, Pörssitiedotteet 12.4.2016, 1.6.2016, 30.11.2016 ja 1.12.2016, 201-1 Taloudellisen lisäarvon syntyminen ja jakautuminen			
102-11	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	Toimintaympäristömme			
102-12	Organisaation hyväksymät tai edistämät ulkopuolisten toimijoiden periaatteet tai aloitteet	Vastuullisuus Keskon strategiassa			
102-13	Jäsenyydet järjestöissä ja edunvalvontaorganisaatioissa	Toiminta järjestöissä			
102-14	Toimitusjohtajan katsaus	Pääjohtajan katsaus			
102-15	Keskeiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet	Toimintaympäristömme, Näin luomme arvoa, Sidosryhmät, Vastuullisuusohjelma			
102-16	Arvot ja liiketoimintaperiaatteet	Politiikat ja periaatteet, Vastuullisuusohjelma: Hyvä hallinto ja talous			X
102-17	Epäilyjen väärinkäytösten ilmoittaminen	Huolenaiheista ja rikkomuksista ilmoittaminen			X
102-18	Hallintorakenne	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016			
102-19	Vastuunjako	Johtamismalli ja -järjestelmät			
102-20	Vastuuhenkilöt	Talous- ja rahoitusjohtaja; Markkinoinnista, viestinnästä, vastuullisuudesta ja yhteiskuntasuhteista vastaava johtaja.		Kumpikin johtaja on konsernihoitoryhmän jäsen. Raportointimalli	

Tunnus*	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
102-21	Sidosryhmien kuuleminen	Sidosryhmät, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016, Asiakkaat			
102-22	Hallituksen kokoonpano	Hallitus, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016			
102-23	Hallituksen puheenjohtaja	Hallitus, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016			
102-24	Hallituksen valinta	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016			
102-25	Eturistiriitojen välttäminen	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016, K Code of Conduct		Kesko noudattaa Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia	
102-26	Hallituksen rooli organisaation tarkoituksen, arvojen ja strategian määrittelyssä	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016, Johtamismalli ja -järjestelmät			
102-28	Hallituksen suorituksen arviointi	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016	Raportoitu ainoastaan hallituksen itsearviointi.		
102-29	Hallituksen rooli vaikutusten ja riskien tunnistamisessa ja hallinnassa	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016			
102-30	Riskienhallinnan tehokkuuden arviointi	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016			
102-31	Riskiarviointien frekvenssi	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016			
102-32	Yritysvastuuraportin katselmointi	Hallinointiperiaatteet			
102-33	Epäkohtien kommunikointi	Sidosryhmät, Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016			
102-35	Hallituksen ja ylimmän johdon palkitseminen	Selvitys hallinto- ja ohjausjärjestelmästä (Corporate Governance Statement) 2016, Palkka- ja palkkioselvitys 2016, Johtamismalli ja -järjestelmät			
102-40	Luettelo organisaation sidosryhmistä	Sidosryhmät			

Tunnus*	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
102-41	Kollektiivisesti neuvoteltujen työehtosopimusten piiriin kuuluva henkilöstö	Sosiaaliset vaikutukset/Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset			X
102-42	Sidosryhmien määrittely- ja valintaperusteet	Sidosryhmät			
102-43	Sidosryhmätoiminnan periaatteet	Sidosryhmät			
102-44	Sidosryhmien esille nostamat tärkeimmät asiat ja huolenaiheet	Sidosryhmät			
102-45	Konsolidoituun konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhtiöt	Konsernitilinpäätöksen liite 37			
102-46	Raportin sisällön määrittely	Olenaisuusarvio, raportointiperiaatteet			
102-47	Olenaiset näkökohdat	Olenaisuusarvio			
102-48	Muutokset aiemmin raportoiduissa tiedoissa	Muutokset raportoitu aihekohtaisten tietojen yhteydessä.			
102-49	Merkittävät muutokset raportin laajuudessa ja näkökohtien laskentarajoissa	Ei merkittäviä muutoksia.			
102-50	Raportointijakso	Raportointiperiaatteet			
102-51	Edellisen raportin päiväys	Raportointiperiaatteet			
102-52	Raportin julkaisu tiheys	Raportointiperiaatteet			
102-53	Yhteystiedot, josta kysyä raporttiin liittyviä lisätietoja	Yhteystiedot			
102-54	GRI-standardien mukainen raportoinnin kattavuus	Raportointiperiaatteet			
102-55	GRI-sisällysluettelo	GRI- ja UNGC- taulukko			
102-56	Raportoinnin varmennus	Raportointiperiaatteet			
Johtamismalli					
103-1	Olenaisia näkökohtia koskevat laskentarajat	Vastuullisuusohjelman teemakohtaiset laskentarajat			
103-2	Johtamismallin komponentit	Vastuullisuusohjelma			
103-3	Johtamismallin arviointi	Vastuullisuusohjelma			
Aihekohtainen sisältö					
Aihekohtainen sisältö raportoidaan olennaisiksi tunnistettujen näkökohtien osalta					

Tunnus*	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
Taloudelliset vaikutukset					
201	Taloudelliset tulokset				
201-1	Suoran taloudellisen lisäarvon tuottaminen ja jakautuminen	Taloudelliset vaikutukset/Taloudelliset tulokset			
201-2	Ilmastonmuutoksen taloudelliset seuraamukset ja muut riskit ja mahdollisuudet organisaation toiminnalle	Taloudelliset vaikutukset/Taloudelliset tulokset	Rahamääräisiä arvioita tai toteutumia ei ole raportoitu.		X
201-3	Eläketurvan kattavuus	Taloudelliset vaikutukset/Taloudelliset tulokset			
201-4	Julkiselta sektorilta saatu taloudellinen avustus	Taloudelliset vaikutukset/Taloudelliset tulokset			
203	Välilliset taloudelliset vaikutukset				
203-1	Infrastruktuuri-investoinnit sekä tarjotut yleishyödylliset palvelut	Taloudelliset vaikutukset/Välilliset taloudelliset vaikutukset			
203-2	Keskeiset epäsuorat taloudelliset vaikutukset ja niiden laajuus	Taloudelliset vaikutukset/Välilliset taloudelliset vaikutukset			
204	Ostokäytännöt				
204-1	Ostot paikallisilta toimittajilta	Taloudelliset vaikutukset/Ostokäytännöt			
205	Korruptionvastaisuus				
205-1	Liiketoimintayksiköt, joille tehty korruptioon liittyvä riskianalyysi	Taloudelliset vaikutukset/Korruptionvastaisuus	Arviointien määrää ja prosenttiosuuksia ei ole raportoitu. Korruptioon liittyviä riskejä ei ole yksityiskohtaisesti eritelty.	Korruptioon liittyviä riskejä käsitellään osana Keskon riskienhallintaa. Keskeisiä riskejä tunnistetaan ja arvioidaan säännöllisesti vuoden aikana.	X
205-2	Korruptionvastaisiin politiikkoihin ja menettelytapoihin liittyvä kommunikointi ja koulutus	Taloudelliset vaikutukset/Korruptionvastaisuus	Prosenttiosuuksia ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa.		X
205-3	Korruptiotapaukset ja niihin liittyvät toimenpiteet	Taloudelliset vaikutukset/Korruptionvastaisuus			X
206	Kilpailun rajoittaminen				
206-1	Kilpailuoikeudellisten säännösten rikkomiseen, kartelleihin ja määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön liittyvät oikeustoimet	Taloudelliset vaikutukset/Kilpailun rajoittaminen			

Tunnus*	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
Ympäristövaikutukset					
301	Materiaalit				
301-3	Kierrätetyt tuotteet ja pakkausmateriaalit	<u>Ympäristövaikutukset/Jätevedet ja jätteet</u>	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan		
302	Energia				
302-1	Organisaation oma energiankulutus	<u>Ympäristövaikutukset/Energia</u>			X
302-2	Organisaation ulkopuolinen energiankulutus	<u>Ympäristövaikutukset/Päästöt</u>	Organisaation ulkopuolisesta energiankulutuksesta kerätään ainoastaan rajoitetusti tietoja Scope 3 -tarkastelua varten (305-3).		X
302-3	Energiaintensiteetti	<u>Ympäristövaikutukset/Energia</u>			X
302-4	Energiankulutuksen vähentäminen	<u>Ympäristövaikutukset/Energia</u>			X
303	Vesi				
303-1	Vedenkulutus	<u>Ympäristövaikutukset/Vesi</u>			X
304	Luonnon monimuotoisuus				
304-2	Toiminnan, tuotteiden ja palveluiden merkittävät vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen	<u>Ympäristövaikutukset/Luonnon monimuotoisuus</u>			X
304-3	Suojellut ja kunnostetut elinympäristöt	<u>Ympäristövaikutukset/Luonnon monimuotoisuus</u>			X
305	Päästöt				
305-1	Suorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 1)	<u>Ympäristövaikutukset/Päästöt</u>			
305-2	Epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 2)	<u>Ympäristövaikutukset/Päästöt</u>	Kaukolämmön päästöjä Suomessa eikä muiden toimintamaiden päästöjä ole raportoitu hankintaperusteisesti, koska tietoa ei ole kerätty.		X
305-3	Muut epäsuorat kasvihuonekaasujen päästöt (Scope 3)	<u>Ympäristövaikutukset/Päästöt</u>			X
305-4	Kasvihuonekaasujen päästöintensiteetti	<u>Ympäristövaikutukset/Päästöt</u>			X
305-5	Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen	<u>Ympäristövaikutukset/Päästöt</u>	Tarkastelua ei ole tehty CO ₂ -ekvivalenttitoineina.		X
305-7	Typen ja rikin oksidit sekä muut merkittävät päästöt ilmaan	<u>Ympäristövaikutukset/Päästöt</u>			X
306	Jätevedet ja jätteet				
306-2	Jätteet	<u>Ympäristövaikutukset/Jätevedet ja jätteet</u>			X

Tunnus*	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
Sosiaaliset vaikutukset					
401	Työsuhteet				
401-1	Henkilöstön vaihtuvuus	Sosiaaliset vaikutukset/Työsuhteet	Uutta palkattua henkilöstöä ei ole raportoitu ikäryhmittäin. Lähtövaihtuvuutta ei ole raportoitu ikäryhmittäin ja sukupuolen mukaan. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2017–2018.		X
401-2	Kokoaikaisen henkilöstön henkilöstöetuudet, joita ei tarjota määräaikaiselle tai osa-aikaiselle henkilöstölle	Sosiaaliset vaikutukset/Työsuhteet	Lakisääteisen tason ylittäviä etuja ei ole raportoitu yksityiskohtaisesti. Vaihtelevat käytännöt eri toimintamaissa.		
402	Henkilöstön ja johdon väliset suhteet				
402-1	Uudelleenjärjestelytilanteissa noudatettava vähimmäisilmoitusaika	Sosiaaliset vaikutukset/Henkilöstön ja johdon väliset suhteet			X
403	Työterveys ja -turvallisuus				
403-1	Työsuojelutoimikuntien piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus	Sosiaaliset vaikutukset/Työterveys ja -turvallisuus	Työntekijöiden prosenttiosuutta ei ole raportoitu. Tieto ei ole saatavissa.		
403-2	Tapaturmataajuus, ammattitaudit, menetetyt työpäivät, poissaolot, työhön liittyvät kuolemantapaukset	Sosiaaliset vaikutukset/Työterveys ja -turvallisuus	Ei raportoitu sukupuolen mukaan. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2017–2018. Raportointi ei kata tavar- ja palvelun toimittajia.		
404	Koulutus ja henkilöstön kehittäminen				
404-1	Keskimääräiset koulutustunnit työntekijää kohden	Sosiaaliset vaikutukset/Koulutus ja henkilöstön kehittäminen	Ei raportoitu sukupuolen mukaan ja henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		X
404-2	Osaamisen kehittämiseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvät ohjelmat	Sosiaaliset vaikutukset/Koulutus ja henkilöstön kehittäminen			
404-3	Kehityskeskustelut ja suoritusten arvioinnit	Sosiaaliset vaikutukset/Koulutus ja henkilöstön kehittäminen	Ei raportoitu sukupuolen mukaan ja henkilöstöryhmittäin. Tieto ei ole saatavissa.		X
405	Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet				
405-1	Hallintoelinten ja henkilöstön monimuotoisuus	Sosiaaliset vaikutukset/Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet	Ei raportoitu ikäryhmän mukaan. Tieto ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida ikäryhmätieto 2017–2018.		X

Tunnus*	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
405-2	Naisten ja miesten peruspalkkojen suhde	Sosiaaliset vaikutukset/Monimuotoisuus ja yhtäläiset mahdollisuudet	Miesten ja naisten peruspalkkojen suhdetta ei ole raportoitu. Tietoa ei ole saatavissa. Tavoitteena raportoida tieto 2017-2018.		X
406	Syrjinnän kieltö				
406-1	Syrjintätapaukset ja korjaavat toimenpiteet	Sosiaaliset vaikutukset/Syrjinnän kieltö			X
407	Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset				
407-1	Toiminnot ja tavarantoimittajat, joiden osalta järjestäytymisvapaus ja kollektiivinen neuvottelu-oikeus voivat olla uhattuna	Sosiaaliset vaikutukset /Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset			X
412	Ihmisoikeusarviointit				
412-1	Toiminnot, joissa on toteutettu ihmisoikeusarviointi	Sosiaaliset vaikutukset/Ihmisoikeusarviointit			X
412-2	Henkilöstön ihmisoikeuskoulutukset	Sosiaaliset vaikutukset/Ihmisoikeusarviointit			X
414	Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi				
414-1	Tavarantoimittajat, jotka on arvioitu sosiaaliseen vastuuseen liittyvien kriteerien mukaisesti	Sosiaaliset vaikutukset/Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi	Arvioitujen toimittajien prosenttiosuutta ei ole erikseen raportoitu uusista toimittajista, vaan kaikista riskimaatoimittajista.		
414-2	Negatiiviset sosiaaliseen vastuuseen liittyvät vaikutukset toimitusketjussa ja toteutetut toimenpiteet	Sosiaaliset vaikutukset/Tavarantoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi			
415	Poliittinen vaikuttaminen				
415-1	Poliittinen tuki	Sosiaaliset vaikutukset/Poliittinen vaikuttaminen			X
416	Asiakkaiden terveys ja turvallisuus				
416-1	Tuotteiden ja palveluiden terveys- ja turvallisuusvaikutusten arviointi	Sosiaaliset vaikutukset/Asiakkaiden terveys ja turvallisuus	GRI-standardin mukainen prosenttiosuuslaskentamalli ei sovellu Keskon toimintaan.		
416-2	Tuotteiden terveys- ja turvallisuusvaatimusten rikkomukset	Sosiaaliset vaikutukset/Asiakkaiden terveys ja turvallisuus			
417	Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio				
417-1	Tuotteisiin ja palveluihin liittyvät informaatio- ja merkintävaatimukset	Sosiaaliset vaikutukset/Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio			
417-2	Tuoteinformaatioon ja tuotemerkintöihin liittyvien määräysten rikkomukset	Sosiaaliset vaikutukset/Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio			
417-3	Markkinointiviestintään liittyvien lakien, säännösten ja vapaaehtoisten periaatteiden rikkomukset	Sosiaaliset vaikutukset/Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio			

Tunnus*	GRI:n sisältö	Sijainti	Puutteet	Lisätiedot	Global Compact
418	Asiakkaiden yksityisyyden suoja				
418-1	Asiakkaiden yksityisyyden suojan rikkomiseen ja asiakastietojen hävittämiseen liittyvät valitukset	Sosiaaliset vaikutukset/Asiakkaiden yksityisyyden suoja			
419	Määräystenmukaisuus				
419-1	Lakien ja säädösten rikkomukset sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden osalta	Sosiaaliset vaikutukset/Määräystenmukaisuus			

* Kaikki standardit: versio 2016.

Riippumattoman varmentajan varmennusraportti

KESKO OYJ:N JOHDOLLE

Olemme Kesko Oyj:n (jäljempänä myös Yhtiö) johdon pyynnöstä suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon, jonka kohteena ovat olleet Kesko Oyj:n verkkosivuilla ”Keskon vuosiraportti 2016” osiossa ”GRI-raportti” esitetyt taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun tunnusluvut raportointikaudelta 1.1.–31.12.2016 (jäljempänä Vastuullisuustiedot).

Yhtiön GRI Standardien mukaisen raportoinnin ja GRI –sisältöindeksin näkökulmasta varmuuden kohteena ovat olleet Aihekohtaisten standardien sisältämät taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia koskevat julkaistavat tiedot sekä Yleisten standardien Julkaistavat tiedot 102-8, 102-41 sekä 102-54.

Rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kohteena on lisäksi ollut AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltaminen Kesko Oyj:ssä.

Johdon vastuu

Kesko Oyj:n johto vastaa Vastuullisuustietojen laatimisesta raportointikriteeristön eli Yhtiön raportointiohjeiden ja Global Reporting Initiativen GRI Standardien mukaisesti. Yhtiön johto vastaa myös sellaisen sisäisen valvonnan järjestämisestä, jonka se katsoo tarpeelliseksi, jotta on mahdollista laatia Vastuullisuustiedot, joissa ei ole väärinkäytöksistä tai virheistä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Kesko Oyj:n johto vastaa myös siitä, että Yhtiö soveltaa AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita (sidosryhmien osallistaminen, olennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen, sidosryhmien odotuksiin vastaaminen) AccountAbilityn AA1000 AccountAbility Principles Standard 2008:n mukaisesti.

Varmentajan velvollisuudet

Meidän velvollisuutenamme on esittää suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella rajoitetun varmuuden antava johtopäätös Vastuullisuustiedoista ja AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä. Olemme suorittaneet rajoitetun varmuuden antavan toimeksiannon kansainvälisen varmennustoimeksiannostandardin (ISAE) 3000 (uudistettu) ”Muut varmennustoimeksiannot kuin menneitä kausia koskevaan taloudelliseen informaatioon kohdistuva tilintarkastus tai yleisluonteinen tarkastus” mukaisesti. Kyseinen standardi edellyttää, että suunnittelemme ja suoritamme toimeksiannon hankkiaksemme rajoitetun varmuuden siitä, onko Vastuullisuustiedoissa olennaista virheellisyttä.

Olemme lisäksi suorittaneet työemme AA1000 Assurance Standard 2008:n mukaisesti. Suorittaaksemme varmennustoimeksiannon Yhtiön kanssa sovitulla tavalla Type 2 -muotoisena AA1000AS (2008) edellyttää varmennustoimeksiannon suunnittelemista ja suorittamista siten, että saadaan rajoitettu varmuus siitä, ettei tietoomme ole tullut seikkoja, jotka antaisivat aiheen olettaa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltaisi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita ja etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Rajoitetun varmuuden antavassa toimeksiannossa evidenssin hankkimistoimenpiteet ovat rajoitetumpia kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa, minkä vuoksi siinä saadaan vähemmän varmuutta kuin kohtuullisen varmuuden antavassa toimeksiannossa. Varmennustoimeksiannoon kuuluu toimenpiteitä evidenssin hankkimiseksi Vastuullisuustietoihin sisältyvistä luvuista ja niissä esitettävistä muista tiedoista sekä AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta Yhtiössä. Toimenpiteiden valinta perustuu varmentajan harkintaan ja arvioihin riskeistä, että Vastuullisuustiedoissa on olennainen virheellisyys ja arvioihin riskeistä, että Yhtiö poikkeaa olennaisesti AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamisesta.

Olemme toteuttaneet muun muassa seuraavat toimenpiteet:

- Haastatelleet Yhtiön ylimmän johdon edustajia.
- Haastatelleet Yhtiön työntekijöitä organisaation eri tasoilta koskien olennaisuutta, sidosryhmien odotuksia, niihin vastaamista sekä sidosryhmävuorovaikutusta.
- Arvioineet sidosryhmien osallistamista ja odotuksiin vastaamista Yhtiön dokumentaation ja sisäisen viestinnän perusteella.
- Arvioineet Yhtiössä olennaisiksi määriteltyjä yhteiskuntavastuun näkökohtia sekä arvioineet Vastuullisuustietoja näiden näkökohtien perusteella.
- Analysoineet raportointikaudella verkkopohjaisessa mediassa esiintyneitä viittauksia Yhtiöön.
- Vierailleet Yhtiön pääkonttorissa ja yhdessä toimipaikassa Venäjällä.
- Haastatelleet Vastuullisuustietojen keruusta ja raportoinnista vastaavia henkilöitä konsernitasolla ja vierailumme kohteena olleessa toimipaikassa.
- Arvioineet, miten konsernin työntekijät soveltavat Yhtiön raportointiohjeita ja menettelytapoja.
- Testanneet tietojen oikeellisuutta ja täydellisyyttä alkuperäisistä dokumenteista ja järjestelmistä otospohjaisesti.
- Testanneet tietojen yhdistelyä ja suorittaneet uudelleenlaskentaa otospohjaisesti.

Rajoitetun varmuuden antava johtopäätös

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella tietoomme ei ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj kaikilta olennaisilta osiltaan soveltaisi AA1000 AccountAbility Principles -periaatteita.

Tietoomme ei myöskään ole tullut mitään, mikä antaisi meille syyn uskoa, ettei Kesko Oyj:n Vastuullisuustietoja 31.12.2016 päättyneeltä raportointikaudelta olisi kaikilta olennaisilta osiltaan laadittu asianmukaisesti raportointikriteeristön perusteella tai etteivätkö Vastuullisuustiedot olisi kaikilta olennaisilta osiltaan luotettavia raportointikriteeristön perusteella.

Varmennusraporttiamme luettaessa on otettava huomioon yhteiskuntavastuutietojen tarkkuutta ja täydellisyyttä koskevat luontaiset rajoitteet.

Tämä varmennusraportti on laadittu toimeksiantomme ehtojen mukaisesti. Vastaamme työstämme, varmennusraportista ja esittämistämme johtopäätöksistä vain Kesko Oyj:lle, emme kolmasosapuolille.

Havainnot ja suositukset

Suorittamiemme toimenpiteiden ja hankkimamme evidenssin perusteella raportoimme seuraavat havainnot ja suositukset, jotka koskevat AA1000 AccountAbility Principles -periaatteiden soveltamista Kesko Oyj:ssä. Nämä havainnot ja suositukset eivät vaikuta edellä esittämiimme johtopäätöksiin.

- **Sidosryhmien osallistaminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessit sidosryhmien osallistamiseen, palautteen keräämiseen sekä sidosryhmävuorovaikutukseen. Kuluneen raportointikauden aikana Yhtiö on kehittänyt palautteen keräämistä eri kanavissa ja systematisoinut saadun palautteen analysointia. Suosittelemme, että Yhtiö jatkaa sidosryhmien osallistamiseen liittyvien toimintamalliensa kehittämistä.
- **Olennaisten vastuullisuusnäkökohtien määrittäminen:** Yhtiöllä on käytössään prosessi yhteiskuntavastuun näkökohtien olennaisuuden arvioimiseksi ja määrittämiseksi. Vuoden 2016 aikana Yhtiö toteutti yrityskauppoja, jotka laajensivat toimintaa niin maantieteellisesti kuin toimialakohtaisesti. Suosittelemme, että Yhtiö arvioi tarvetta päivittää olennaisuuden määrittelyään huomioiden yrityskauppojen siihen tuomat mahdolliset uudet näkökohdat ja muutostarpeet.
- **Sidosryhmien odotuksiin vastaaminen:** Yhtiö huomioi toiminnassaan sidosryhmiensä odotuksia ja vastaa niihin toiminnan jatkuvalla kehittämisellä. Vuoden 2016 aikana Yhtiö on enenevässä määrin tunnistanut etenkin sijoittajayhteisön edelleen kasvaneet odotukset vastuullisuusasioihin liittyen. Suosittelemme, että Yhtiö edelleen kehittää ja laajentaa vastuullisuustiedon hyödyntämistä ja sen tarjoamista sijoittajille.

Varmentajan riippumattomuus, pätevyys ja laadunvalvonta

Olemme noudattaneet IESBA:n (the International Ethics Standards Board for Accountants) antamien *Eettisten sääntöjen tilintarkastusammattilaisille* mukaisia riippumattomuusvaatimuksia ja muita eettisiä vaatimuksia. Näiden sääntöjen pohjana olevat peruseriaatteet ovat rehellisyys, objektiivisyys, ammatillinen pätevyys ja huolellisuus, salassapitovelvollisuus ja ammatillinen käyttäytyminen.

Moniammatillisella yritysvastuun ja varmennuksen asiantuntijoista koostuvalla tiimillämme on tämän varmennustoimeksiannon suorittamiseksi vaadittavat taidot ja kokemus taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten tietojen varmentamisesta, yritysvastuun strategian ja johtamisen alueella, sosiaalisissa ja ympäristöön liittyvissä kysymyksissä sekä relevantti toimialatuntemus.

PricewaterhouseCoopers Oy soveltaa kansainvälistä laadunvalvontastandardia ISQC1 ja näin ollen ylläpitää kattavaa laadunvalvontajärjestelmää. Siihen kuuluu dokumentoituja toimintaperiaatteita ja menettelytapoja, jotka koskevat eettisten vaatimusten, ammatillisten standardien sekä sovellettavien säädöksiin ja määräyksiin perustuvien vaatimusten noudattamista.

Helsingissä 6. päivänä maaliskuuta 2017

PricewaterhouseCoopers Oy

Enel Sintonen
Partner, KHT
Tilintarkastuspalvelut

Sirpa Juutinen
Partner
Sustainability & Climate Change

AA1000
Licensed Assurance Provider
000-29

Yhteyshenkilöitä

Luettelossa on yhteystiedot henkilöistä, joilta saa ensisijaisesti lisätietoja raportin sisältämiltä osa-alueilta.

Luettelo ei kata kaikkia raportin toimitustyöhön osallistuneita keskolaisia.

Sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@kesko.fi

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
Kehitys, koordinointi ja raportin toimitusvastuu:		
Eva Kaukinen	Talousjohtaja	Kesko Oyj, Group Controlling
Riikka Toivonen	Head of Financial Communications	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Lena Leeve	Financial Communications Specialist	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Matti Kalervo	Vastuullisuusjohtaja	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Pirjo Nieminen	Vastuullisuusviestinnän asiantuntija	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Taloudellinen vastuu:		
Jukka Erlund	Talous- ja rahoitusjohtaja, CFO	Kesko Oyj, talous, rahoitus ja IT
Eva Kaukinen	Talousjohtaja	Kesko Oyj, Group Controlling
Tiina Nyrhi	Corporate Financial Controller	Kesko Oyj, Group Controlling
Erika Välikynen	Financial Controller	Kesko Oyj, Group Controlling

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
Riikka Toivonen	Head of Financial Communications	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Lena Leeve	Financial Communications Specialist	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Esko Mansikka	Toimitusjohtaja	Vähittäiskaupan Tilipalvelu VTP Oy
Henkilöstövastuu:		
Matti Mettälä	Johtaja, henkilöstö	Kesko Oyj, Kesko HR
Kati Matela	Specialist, HRIS	Kesko Oyj, Kesko HR / Common Services
Katriina Ahtee	Director, Occupational Health & Safety	Kesko Oyj, Kesko HR / Common Services
Mikko Myyryläinen	HR Director	Kesko Oyj, Kesko HR / Common Services
Vastuullinen hankinta:		
Sohvi Vähämaa	Vastuullisuusasiantuntija	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Tuuli Luoma	Sourcing Manager	Keskon päivittäistavarakauppa, tavarakauppa
Mia Haavisto	Laatupäällikkö	Kespro Oy
Johanna Teinilä-Kurvinen	Projektipäällikkö	Keskon päivittäistavarakauppa, tavarakauppa
Leena Takaveräjä	Ostopäällikkö	Keskon rakentamisen ja talotekniikan kauppa, tavarakauppa

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
Tuoteturvallisuus:		
Matti Kalervo	Vastuullisuudesta ja tuoteturvallisuudesta vastaava johtaja	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Heta Rautpalo	Tuotetutkimuspäällikkö	Keskon päivittäistavara-kauppa, tuotetutkimus
Ympäristövastuu:		
Minna Saari	Ympäristöasiantuntija	Kesko Oyj, Group Identity and Communications
Timo Jäske	Vastuullisuuspäällikkö	Keskon päivittäistavara-kauppa, tavara-kauppa
Jari Suuronen	Talotekniikkapäällikkö	Keskon päivittäistavara-kauppa, kauppapaikat ja kauppiastoiminnot
Jesse Methner	Sustainability Manager	Keskon rakentamisen ja talotekniikan kauppa, tavara-kauppa
Harri Jyränkö	Kehityspäällikkö	VV-Autotalot Oy
Hannu Pekuri (hannu.pekuri@onninen.com)	Konsernin kehitys- ja laatu-päällikkö	Onninen Oy
Corporate governance, riskienhallinta ja yrittäjäsuojelu:		
Anne Leppälä-Nilsson	Johtaja, lakiasiat	Kesko Oyj, lakiasiat
Pasi Mäkinen	Tarkastusjohtaja	Kesko Oyj, sisäinen tarkastus
Ismo Riitala	Johtaja, riskienhallinta ja strategiaprosessi	Kesko Oyj, talous, rahoitus ja IT
Yksityisyyden suoja/kanta-asiakasjärjestelmä:		
Tapio Näveri	Johtaja, Plussa-konsepti ja asiakaspalvelu	Kesko Oyj, K Digital
Kaija Kuusimaa	Corporate Counsel, Privacy Officer	Kesko Oyj, lakiasiat